

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 796

20. SRPNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

6

Dužijanica 2018.

**Pola stoljeća
Takmičenja risara**

8

U povodu izmjena manjinskih zakona (II.)

**Promjene u nacrtima
zakonodavnih izmjena**

12

David Bertran, student, profesor, orguljaš, voditelj zborova i glazbenik

**Osjetiti energiju
orgulja, dati
dostojanstvo zborskoj
glazbi**

19

Natjecanje u pucanju bičevima
Čiji švigar bolje puca?

26

Hrvati u Vojvodini prvi puta javno organizirano pratili nogometnu reprezentaciju svoje matične države

Uz vatrene i u Subotici

30

Dužijanica u Lemešu

**Rad,
poniznost i istrajnost**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Neopisivo

Neopisivo! Srce vatreno! Igraj, moja Hrvatska! Vjerujem da svima onima koji su pratili Svjetsko nogometno prvenstvo i veličanstveni doček koji je u Zagrebu priređen hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji koja je postala vicešampion svijeta ove pjesme još uvijek odjekuju u ušima i srcu. Kako onim pasioniranim nogometnim navijačima koji i inače prate utakmice, tako i onima koji, kao na primjer ja, inače ne vole sjediti pred televizorom kada su utakmice na programu. Ovoga puta sjedila sam i ja pred ekranom i čak sam ponešto i naučila o pravilima ove igre i shvatila zašto ovaj sport tako mnogo znači ljudima širom svijeta. I zašto o nogometu govore kako je to »više od igre«.

I mada su tekstovi gore pomenutih navijačkih pjesama *Zaprešić boysa* možda nekima plitki a glazba suviše jednostavnih melodija, upravo oni najbolje opisuju što je to što je ujedinilo cijelu Hrvatsku i cijeli hrvatski narod u svijetu. Jednostavno – zahvalnost ekipi koja je učinila da Hrvatska i njene boje postanu vidljive i prepoznatljive u cijelom svijetu i da se ljubav prema domovini i svom narodu i ako hoćete nacionalni ponos izrazi na tako veličanstven i iskren način. Neopisivo! O tome dovoljno govori činjenica da na svečanom dočeku koji je okupio pola milijuna ljudi, i koji je zbog toga trajao satima, nije bilo niti jednog incidenta. O tome govori tekst u *New York Timesu* koji je Hrvatsku nazvao pobjednikom ovoga prvenstva i kaže »čudno je nazvati tim koji je upravo izgubio najveću utakmicu u svojoj povijesti pobjednikom, ali Hrvatska je učinila sve, osim podizanja pokala u mjesecu za pamćenje. Šest čistih pobjeda nad Nigerijom, Argentinom, Islandom, Danskom, domaćinom Rusijom i Engleskom su bili među najimpresivnijim ikada na Svjetskom prvenstvu koje su postigle bilo koje nacije a pogotovo nacija koja broji četiri milijuna stanovnika«. O tome govori podatak da je prema *Googleovim* statistikama, nakon utakmice s Engleskom zabilježen povijesni interes za pojam Hrvatska na svim svjetskim jezicima. Gotovo da ne postoji medij u svijetu koji posljednjih dana nije pozitivno pisao ili pričao o Hrvatskoj, navodi se. No, dok se cijeli svijet divio sportskim uspjesima hrvatske nogometne reprezentacije i žaru navijača, navijati za Hrvatsku bio je problem jedino za neke u Srbiji. Ne za sve. Lomila su se koplja oko toga je li se osjetio makar i prizvuk navijanja kod novinara koji su prenosili utakmice na državnoj televiziji, a bilo je i otvorenih napada na sportaše (kao što je na primjer aktualni pobjednik Wimbledona **Novak Đoković**) i sportske novinare (kao što je **Milojko Pantić**) koji su se »usudili« javno reći kako navijaju za hrvatsku reprezentaciju. A skoro pa jedina vijest za tabloidne pisane i elektroničke medije u Srbiji je to što je i pjevač **Marko Perković** sudjelovao u slavlju i da je navodno pjevao »ustaške pjesme«. O tome više neki drugi put.

Ostalo je jedino pitanje u samoj Hrvatskoj, i možda i za sve Hrvate na svijetu, kako »iskoristiti« ovakav skok vidljivosti i popularnosti Hrvatske u turističkoj, odnosno ekonomskoj sferi. Pa iako to jest dobro i važno pitanje možda se jedan od odgovora može naći i u naslovu pjesme omiljene ovoj hrvatskoj nogometnoj generaciji – *Nije u šoldima sve*.

J. D.

Obljetnica osnutka DSHV-a

U znaku finala Mundijala

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini proslavio je 15. srpnja obljetnicu stranke, na dan kada je prije 28 godina osnovana ova stranka. Najavljeni program obilježavanja ove obljetnice preklapao se s vremenom početka finalne utakmice između Hrvatske i Francuske na Svjetskom prvenstvu u Moskvi, tako da je program izmijenjen. U dvorištu Doma DSHV-a u Su-

botici upriličeno je gledanje finalne utakmice nakon čega se članovima, simpatizerima i uzvanicima obratio predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**.

»Svi trebamo biti sretni što smo danas na ovaj način obilježili i dali podršku najvećem uspjehu hrvatskog nogometa u okviru

obilježavanja 28. obljetnice DSHV-a. Tri su temeljne poruke na osnovu onoga što je naša reprezentacija ostvarila, što treba imati ne samo u vidu, nego se toga i držati. Hrvatska je 15 puta manja u odnosu na broj stanovnika Francuske. Tim je iza sebe imao podršku četiri i pol milijuna stanovnika Hrvatske. Pokazali su da samo u timu, samo u zajedništvu možemo ostvariti ono što hoćemo, nema mjesta za velike individualne iskorake u politici, samo zajedničkim djelovanjem velikog broja ljudi možemo ostvariti natprosječne i iznenađujuće rezultate. I Hrvati u Srbiji su slično kao i Hrvati u svijetu mala zajednica, ali smo u proteklih 28 godina ostvarili puno toga uvijek kada smo bili zajedno. Postizali smo u zajedništvu ono što je bilo vrlo teško, gotovo nemoguće ostvariti«, rekao je Žigmanov i naglasio:

»S druge strane trebamo imati u vidu i sljedeće. U politici isto vrijedi kao i u nogometu, čega smo bili svjedoci u igrama naše reprezentacije. Moramo stalno biti zauzeti za ono što hoćemo, nema mjesta opuštanju i pomisli da će drugi nešto riješiti. Nemamo pravo drugima dopustiti da čine ono što mi želimo. Mi naše ciljeve zauzetošću trebamo svi skupa privrženo ostvarivati. I na koncu, ali ne manje važno, zbog naših uspjeha ne smijemo se previše opušitati i radovati, jer od svakog uspjeha postoji veći. Mi imamo puno zadataka pred sobom. Naši ciljevi su još uvijek daleko od onog što smo ostvarili. I u tom smislu naše zalaganje u zajedništvu mora biti stalno, moramo htjeti više i bolje, jer to zaslužujemo. Ono što je reprezentacija ostvarila na ovome nogometnom prvenstvu i način na koji je to ostvarila treba nam biti ne samo motiv, nego i uzor. U zajedništvu stalnim zalaganjem ostvarujemo uvijek više.«

U povodu obljetnice DSHV-a služena je istoga dana sveta misa u subotičkoj crkvi svetog Roka.

Z. S.

Reforma obrazovnog sustava Srbije

Uršal u timu za obuku profesora

Diplomirana pedagoginja i dopredsjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margareta Uršal** jedna je od voditeljica obuke za profesore koja se provodi u okviru reforme obrazovnog sustava Republike Srbije. Ona obučava skupinu profesora jezika i književnosti koji nastavu izvode

na jezicima nacionalnih manjina. Cilj obuke je ostvarivanje programa nastave i učenja predviđenih reformom, a obuku su obvezni proći učitelji, profesori i nastavnici 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda gimnazije. Kako bi postala članicom tima za obučavanje nastavnoga kadra i sama je trebala proći obuku pri Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

»Prvu obuku održali smo 9. i 10. srpnja i u toj skupini bili su profesori koji izvode nastavu mađarskog jezika i književnosti u petom razredu osnovne škole i prvom razredu gimnazije, a 13. i 14. kolovoza bit će održana obuka za nastavnike u nastavi na jezicima drugih nacionalnih manjina, među kojima će biti i profesori hrvatskog jezika i književnosti. Ovo je značajno što će do tada i svi materijali potrebni za realizaciju obuke biti prevedeni na jezike nacionalnih manjina, što će nastavnicima olakšati obuku. Taj veoma obiman posao prijevoda materijala organizirat će i realizirati Pedagoški zavod Vojvodine. S druge strane, učitelji koji rade na jezicima manjina obuku prolaze na srpskom a ne na jeziku na kojem predaju, što je, po meni loše«, kaže Margareta Uršal.

D. B. P.

Aktivnosti na realizaciji hrvatskog Obrazovno-odgojnog centra u Subotici

Radna skupina u Pokrajini i načelna suglasnost biskupa

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice donijelo je Rješenje o obrazovanju radne skupine za osnivanje hrvatskog obrazovno-odgojnog centra u Subotici, saznajemo u Hrvatskom nacionalnom vijeću. Radna skupina za zadatak ima izradu akta o osnivanju navedenog Centra. Ima devetero članova, a u nju su imenovani predstavnici spomenutog pokrajinskog tajništva, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Subotičke biskupije i Tajništva za društvene djelatnosti Grada Subotice. Za predsjednicu Radne skupine imenovana je **Biljana Kašerić**, v. d. pomoćnice pokrajinskog tajnika za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

»Načelnu suglasnost smo dobili nakon što su u Subotičkoj biskupiji stekli uvid u Elaborat za osnivanje obrazovno-odgojnog centra u Subotici. U dopisu HNV-u kojega potpisuje subotički biskup mons. dr. **János Péntzes** izražava se potpora i daje poticaj 'svima koji rade na ostvarenju ovog hvaljevrijednog projekta', odnosno na osiguranju 'što boljih mogućnosti i kvalitete obrazovanja i odgoja školske djece na hrvatskom jeziku'. Navodi se i da su Strategija i Elaborat koji su izrađeni u tu svrhu zacijelo 'pokazatelj riješenosti da se po tom pitanju u skoroj budućnosti načine veliki koraci'. Potpora nam puno znači jer raditi projekt s blagoslovom Crkve i Biskupije dobiva drugačiji smisao i kvalitetu«, kaže Jasna Vojnić.

Uključivanje pokrajine i grada

»Radna skupina će s radom početi najvjerojatnije u kolovozu, nakon godišnjih odmora«, kaže **Jasna Vojnić** iz HNV-a, koja je ujedno i članica Radne skupine. »Na sastancima radne skupine dogovoriti ćemo sva ključna pitanja glede realizacije ovog projekta – tko će biti osnivač i financijer Centra, tko će organizirati odgojno-obrazovni rad u njemu i slično... Jako je važno što se u realizaciju projekta uključuju i tijela uprave, kao što su AP Vojvodina i Grad Subotica, i nastojat ćemo u okviru skupine napraviti konsenzus po svim tim pitanjima jer će onda i realizacija lakše i brže ići. Osnova projekta će dakako biti Elaborat za osnivanje obrazovno-odgojnog centra u Subotici kojega je ranije izradio tim HNV-a«, dodaje ona.

Načelna suglasnost Biskupije

Vojnić ističe i još jednu dobru vijest po pitanju realizacije Centra, a to je da je HNV dobio i načelnu suglasnost Subotičke biskupije za ustupanje zgrada u ulicama Matije Gupca 8-10 i Harambašićeva 5 za potrebe ove školske ustanove na hrvatskom jeziku.

Subotička biskupija je navedene zgrade dobila u postupku restitucije, ali prema jednoj od točaka toga Rješenja, kako se navodi u dopisu iz Biskupije, dužna je omogućiti daljnje nesmetano korištenje nepokretnosti Tehničkoj i Politehničkoj školi u Subotici, sve dok se školama ne osigura drugi odgovarajući prostor. Iz toga proistječe da Subotička biskupija još nije u mogućnosti *de facto* raspolagati velikim dijelom predmetnih zgrada, ali čim se za to steknu uvjeti, Biskupija će, kako se navodi u dopisu, promptno pristupiti realizaciji svoje načelne suglasnosti.

Podsjetimo, Hrvatsko nacionalno vijeće već nekoliko godina unatrag radi na osnutku Obrazovno-odgojnog centra u Subotici, u kojem bi se nastava izvodila na hrvatskom jeziku i to na predškolskoj, osnovnoškolskoj te srednješkolskoj razini. Centar bi trebao biti realiziran po uzoru na ustanove sličnoga tipa u Pečuhu, Sarajevu i Banjoj Luci. Za potrebe projekta sačinjen je Elaborat u okviru kojega se analiziraju uvjeti za osnivanje Centra, predstavlja plan njegova osnutka (među ostalim i građevinski uvjeti, prostor, uređenje...), pojašnjeni su politički, ekonomski i sociološki konteksti, a u dokumentu se također i predočavaju rezultati istraživanja javnog mnijenja rađenog u povodu prijedloga o osnutku ove ustanove.

D. B. P.

Sjednica HNV-a u Šidu

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana danas (20. srpnja) u Šidu u Hrvatskom kulturnom društvu *Šid s* početkom u 18 sati i 30 minuta. Na dnevnom redu će se naći prijedlog Odluke o donošenju Zaključaka o upućivanju primjedbi HNV-a na Pravilnik o kriterijima i standardima za financiranje ustanove koja obavlja osnovno obrazovanje i odgoj, prijedlog Odluke o davanju prijedloga članova predstavnika hrvatske nacionalne manjine u Vijeće za međunarodne odnose Općine Indija, kao

i prijedlog Odluke o davanju mišljenja o predloženom kandidatu za člana Upravnog odbora Doma učenika srednjih škola u Subotici. Uslijedit će i točke o prijedlogu Odluke o davanju mišljenja o postupku davanja suglasnosti na otvorenje odjela na hrvatskom nastavnom jeziku za manje od 15 učenika u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu za 2018./19. godinu, te prijedlog Odluke o upućivanju Javnog poziva za dodjelu priznanja HNV-a za 2018. godinu i na koncu dnevnog reda je prijedlog Odluke o dodjeli sredstava udrugama hrvatske nacionalne manjine po raspisanom Natječaju HNV-a u području kulture za 2018. godinu.

Z. S.

POLA STOLJEĆA *Takmičenja risara*

Titula najboljeg risarskog para i ove godine pripala je **Marinku Kujundžiću i Ruži Juhas** iz Subotice. Uhodani duo koji ne posustaje. Između 22 risarska para koji su se natjecali bili su najbrži i najbolji. Drugo mjesto osvojili su **Perica i Ivana Tikvički** iz Žednika, dok je treće pripalo **Borislavu Gojčiću i Jeleni Milenković** iz Deronja. *Takmičenje risara* održano je 14. srpnja na njivi pokraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, u organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, a domaćini ovogodišnje jubilarne manifestacije bili su **Marija i Stipan Kujundžić**. Po riječima direktora UBH *Dužijanica*, **Marinka Piu-kovića** Marija i Stipan su odabrani biti domaćinima, kako bi im se iskazala čast za sve što su svih ovih godina radili i nesebično pridonijeli razvitku ove manifestacije.

Osim spomenutih mjesta, na 50. *Takmičenju risara* sudjelovali su i natjecatelji iz Županje (Hrvatska), Gornjih Hrgova (Bosna i Hercegovina), Kecela (Mađarska), Sente, Crne Bare, Mužlje, Sivca, Novog Orahova, Torde, te okolnih mjesta Subotice: Tavankuta, Đurđina i Mjesne zajednice Peščara. Ove godine nije bilo lako kositi niiskusnim risarima, zbog žita koje je bilo polegnuto, a još teže bilo je mladim risarskim parovima koji su kosili revijalno i velika većina njih prvi puta. Osnovnu obuku prošli su skupa s poznatim risarom **Stipanom Kujundžićem**, a na njima sada ostaje da steknu vještinu i znanje.

U duhu jubileja

Dužijanica ove godine obilježava tri jubileja, među kojima je i manifestacija *Takmičenje risara*, koja je prvi puta održana 1968. godine u Maloj Bosni. Od svih 50 godina, samo jedne godine nije u cijelosti održana zbog loših vremenskih uvjeta.

Državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova Nemanja Stevanović je naglasio da se predsjednik Srbije Aleksandar Vučić gotovo na dnevnoj bazi interesira kako ide realizacija projekata koje su dogovorili s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice

Kako nalaže tradicija, duga pola stoljeća, risari su se na njivi okupili u šest sati ujutru, a poslije pletenja uža i dočeka gostiju, koji su na njivu stigli na karucama, uslijedila je smotra risara i nezaobilazni *risarski ručak*. Za sve su se postarali domaćini, te nije nedostajalo niti domaće slanine, *kruva*, crnog luka, crvene

Tomislav Žigmanov, mons. Andrija Anišić, Bogdan Laban, Marinko Piu-ković, Nemanja Stevanović, Velimir Pleša, Mihael Tomšić, Stipan Kujundžić i Senad Mahmutović

paprike, soli i *kiselne* (kiselo mlijeko) koja se nosi u ćupovima. Sve su to na neobičnu trpezu od slame iznijele *ručonoše*, a kako nitko ne bi ostao žedan bile su zadužene mlađe cure (djevojke) i djeca *vodonoše*.

Početak natjecanja risara je čobanskim zvonom označio gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**, koji je rekao kako ova manifestacija daje mogućnost da se na trenutak vratimo u prošlost i podsjetimo kako se odvijala žetva, da osjetimo spoj prošlosti i sadašnjosti. Ujedno je istaknuo zadovoljstvo što ova manifestacija i uopće projekti u gradu imaju podršku republičke Vlade. Svoju podršku dao je i izaslanik predsjednika Srbije, državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova **Nemanja Stevanović**, koji je naglasio da se predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** gotovo na dnevnoj bazi interesira kako ide realizacija projekata koje su dogovorili s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice.

»Maksimalan napor se ulaže na unaprjeđenju položaja hrvatske nacionalne manjine od strane predsjednika. Trudimo se da on bude u skladu s najvišim europskim i međunarodnim standardima«, rekao je Stevanović.

Državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Senad Mahnutović** izrazio je radost što može biti prisutan na ovoj manifestaciji koja po njegovim riječima na najbolji način predstavlja spoj očuvanja kulture i tradicije naroda ovoga kraja.

U izjavi za medije predsjednik UBH *Dužijanca* mons. dr. **Andrija Anišić** je rekao da je *Dužijanca* jedinstvena manifestacija koju Grad i Katolička Crkva rade zajednički, i to već četvrt stoljeća. Također je izrazio svoju zahvalu, kako Gradu, tako i Pokrajini i Republici na velikoj podršci. S obzirom na to da se ove godine proslavljaju značajni jubileji, koji će biti krunisani svečanom akademijom, mons. Anišić je spomenuo kako će tom prigodom biti dodijeljena posebna priznanja i nagrade, a nagradu će dobiti

Najbolji risarski par,
Ruža Juhas i
Marinko Kujundžić
iz Subotice

Grad Subotica, Subotička biskupija, HKC *Bunjevačko kolo* i kao dugogodišnji koordinator *Dužijance* **Lazo Vojnić Hajduk**, a bit će dodijeljene i zahvalnice svima onima koji su u radu *Dužijance*.

Ovom prilikom mons. Anišić je najavio kako se planira na njivi gdje se održava *Takmičenje risara* graditi risarski salaš u kojem bi živjela i o kojem bi brinula obitelj, a to je po njegovim riječima veliki projekt za budućnost.

Natjecanje u kuhanju tarane

Niti ove godine nije izostao prikaz rada na starima *mašinama*, rad na *vršalici*, dječja igra *kasalisica*, a ove godine je prvi puta za najmlađe posjetitelje napravljen i labirint od bala slame. Prije samog proglašenja najboljih risara nastupio je i folklorni odjel HKC *Bunjevačko kolo*.

Tijekom programa predstavljena su i četiri nova logoa – *Takmičenja risara*, logo Udruge, središnje proslave *Dužijance* i *Dužijance* u Zagrebu, koja će ove godine biti održana prvi puta.

I ove godine kuhala se tarana za sve nazočne. Četrnaest ekipa se natjecalo u kuhanju, dok je jedna ekipa dodatno kuhala taranu kako bi ju svi oni koji su htjeli mogli probati. Za sve sudionike ovog kulinarskog natjecanja organizatori su osigurali domaću taranu, domaću *divenicu* (kobasicu) i potrebne sastojke. Svoje kulinarsko umijeće i male kuharske tajne ekipe su zadržale za sebe. Izabrane su i tri najbolje te je ove godine pobjedu odnijela ekipa *Komencijaši s mrginja* za koju su kuhali **Pajo Peić Tukuljac** i **Aleksandra Matković**, drugo mjesto pripalo je ekipi *Šogori 60* + za koju su kuhali **Antun Miković** i **Željko Zelić**, a treće mjesto su osvojile *Reduše*, **Ljiljana Tot** i **Ferenc Ladački Urban**. Svima su uručeni i prigodni darovi.

Svoje zadovoljstvo je, za naš tjednik, na kraju dana izrazio i direktor UBH *Dužijanca* Marinko Piuković, koji kaže kako je sve prošlo onako kako je i planirano. S obzirom na to da se manifestacija odvijala od ranog jutra pa sve do iza podneva nije u istom razdoblju bio isti broj ljudi. Ljudi su po njegovim riječima dolazili na određene sadržaje i po njihovim saznanjima tijekom dana je bilo prisutno oko dvije tisuće ljudi.

Ž. Vukov

Promjene u nacrtima zakonodavnih izmjena

Kao i prilikom izrade Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, manjine nisu bile u mogućnosti utjecati na inicijalne tekstove nacarta, već su ih izradile vlasti, a na manjinama je bilo da »kaskaju« za predloženim rješenjima i pokušaju ispraviti loša rješenja* Potpuno je nejasno zašto se »trenira strogoća« na nacionalnim vijećima nacionalnih manjina koje je zakon ionako nipodoštavajuće definirao kao »organizacije« nacionalnih manjina, tek nešto više od nevladinih organizacija, tj. udruženja građana?

O d usvajanja Akcijskoga plana za nacionalne manjine od strane Vlade početkom ožujka 2016. pa do ulaska u skupštinsku proceduru prijedloga izmjena Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i Zakona o nacionalnim vijećima početkom lipnja 2018. godine, osim nacarta koji su bili na javnim raspravama povodom oba zakona odnosno »javnim konzultacijama« o nacrtu Zakona o nacionalnim vijećima, u opticaju je bilo još nekoliko verzija prednacarta i nacarta zakonodavnih izmjena.

Uspoređujući ranije prednacarte i nacarte s konačno noveliranim manjinskim zakonodavstvom, moguće je uočiti izvjesne izmjene, kojima su uklonjeni neki od najrigidnijih inicijalnih prijedloga. Iako je dobro što takva rješenja nisu na koncu ušla u tekst prijedloga izmjena i dopuna zakonâ, pravo je pitanje, kako je do takvih prijedloga uopće i moglo doći? Odgovor je jednostavan jer je to rezultat nedostatka partnerskog dijaloga vlasti i nacionalnih manjina u početnim fazama zakonodavnog procesa i tek formalnom inkluzivnošću, tj. uključenosti predstavnika nacionalnih manjina u procesu zakonodavnih izmjena. Naime, kao i prilikom izrade Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, manjine nisu bile u mogućnosti utjecati na inicijalne tekstove nacarta, već su ih izradile vlasti, a na manjinama je bilo da »kaskaju« za predloženim rješenjima i pokušaju ispraviti loša rješenja.

Što je najvažnije što se uspjelo u višemjesečnim naporima predstavnika manjina spram vlasti da se uklone loša rješenja koja su vlasti predložile? Broj odredbi koji je na ovaj način promijenjen nije preveliki, ali se ključnim čine nekoliko njih.

Tzv. politizacija nacionalnih vijeća – sukob interesa

Već je prije više godina u pojedinim dijelovima nevladinoga sektora gotovo kao ključni navodni problem u svezi nacionalnih vijeća proglašena tzv. politizacija nacionalnih vijeća, što je onda objeručke prihvaćeno i od strane vlasti, a donekle i od strane međunarodnih eksperata, na koje su se vlasti obilato pozivale kao razlog za reguliranje ove materije. Pri tome, primjerice, valja istaknuti da među 10 »pitanja koja zahtijevaju neodložnu akciju« te 13 preporuka Trećeg mišljenja za Srbiju Savjetodavnog odbora (komiteta) Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina iz 2013. nijedna od njih ne govori o ovom navodnom problemu. Slično je i prof. **Rainer Hoffman** u svojem Stručnom mišljenju iz siječnja 2018. o nacrtu Zakona o nacionalnim vijećima istaknuo da je svjestan da je pitanje »navodnog otimanja nacionalnih vijeća od političkih stranaka« i dalje predmetom rasprave, tj. da je sporno.

Vlasti su, međutim, ovo pitanje postavile kao jedno od ključnih u izmjenama Zakona o nacionalnim vijećima, pa su, polazeći od Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u kojem je kao jedna od aktivnosti predviđeno da se zakonodavnim izmjenama »smanji prekomjerna politizacija nacionalnih vijeća«, inicijalno predložile, kako je to svojedobno pisano i u *Hrvatskoj riječi* (br. 748), da se u zakon unese odredba kako članovi tijela političkih stranaka ne mogu uopće biti članovi nacionalnih vijeća. Ova ideja je naišla na nepodijeljenu žestoku kritiku od strane predstavnika nacionalnih vijeća, prije svega zbog neodređenog pojma tijela političkih stranaka (što bi, primjerice, moglo biti i stranačko stegovno povjerenstvo, predsjednik podružnice ili kvartovske mjesne organizacije stranke) te je ona najprije sužena na način da članovi rukovodećih organa političkih stranaka ne mogu biti članovi nacionalnih vijeća. Kako to međutim i dalje nije bilo prihvatljivo, u prijedlogu zakona našao se tekst koji je ovo pitanje regulirao kao klasičan sukob interesa dužnosnika, tj. da članovi rukovodećih organa političkih stranaka ne mogu biti predsjednik vijeća te predsjednik i članovi izvršnog odbora (čl. 7a).

Ovo je nedvojbeno najznačajnija izmjena koja se postigla, ali je sukob interesa bio i točka iza koje vlasti dalje nisu htjele ići. Naravno, i ova odredba je i dalje problematična, nekoliko na-

rodnih zastupnika je tijekom skupštinske rasprave ukazivalo na njezinu besmislenost, jer ako ona ne postoji za predstavnička i izvršna tijela na državnoj, pokrajinskoj i lokalnoj razini, niti na razini izvršne vlasti (Vlade, tj. ministara) potpuno je nejasno zašto se »trenira strogoća« na nacionalnim vijećima nacionalnih

nerazmjerno ograničenje nužne neovisnosti nacionalnih vijeća u njihovom odnosu s izvršnom vlašću«. Vjerojatno je ova kritička primjedba bila ključan razlog za odustajanje vlasti od uvođenja izravnog konstantnog nadzora nad radom vijeća te je izostavljena i odredba o prekršajnoj odgovornosti predsjednika vijeća.

Međunarodna suradnja

U jednoj od prvih verzija prednacrtu Zakona o nacionalnim vijećima bila je predložena dopuna čl. 27. na način da nacionalna vijeća u okviru međunarodne i regionalne suradnje surađuju s međunarodnim organizacijama »koje se bave unapređenjem ljudskih i posebno manjinskih prava« i to »u okvirima vanjske politike Republike Srbije«. Najprije je napušten prijedlog da se ova suradnja odvija u okvirima državne vanjske politike (što bi, primjerice, značilo da ako se pogoršaju odnosi dvije zemlje i pripadnici nacionalnih manjina moraju pratiti vanjsku politiku i imati zaoštrene odnose sa svojom matičnom državom). Zatim je odredba o organizacijama koje se bave unaprjeđenjem ljudskih i manjinskih prava preformulirana u odredbu o organizacijama »koje se bave pitanjima prava pripadnika nacionalnih manjina u područjima u kojima nacionalna vijeća ostvaruju svoje ovlasti«. Nakon što je prof. Hofmann pomalo sarkastično primijetio da je malo vjerojatno da će nacionalna vijeća predvidjeti suradnju s NATO paktom, kao organizacijom koja nema nikakve veze s ovlastima nacionalnih vijeća, i ova je odredba izostavljena.

Sudbina imovine u slučaju prestanka postojanja vijeća

I na koncu, prvotno je bilo predviđeno u čl. 5. da u slučaju brisanja nacionalnih vijeća iz registra vijeća njihova imovina postaje imovina Republike Srbije. Nakon intervencije nacionalnih vijeća odredba je precizirana na način da u ovakvom slučaju samo ona imovina stečena iz javnih prihoda postaje imovinom Republike Srbije, dok se imovina stečena po drugim osnovama raspoređuje sredstvima sukladno aktima nacionalnih vijeća. Ovo je posve razumljivo, osobito kada su u pitanju nacionalne manjine koje imaju matične države, koje ulažu u manjinsku infrastrukturu svojih nacionalnih manjina u Republici Srbiji, budući da im nije bila intencija da se investira u državnu imovinu druge države, već bi u slučaju eventualnog prestanka postojanja vijeća takva imovina i dalje bila na korist manjinskoj zajednici i bila raspoređena na druge organizacije i udruge nacionalnih manjina.

Slaven Bačić

manjina koje je zakon ionako nipodoštavajuće definirao kao »organizacije« nacionalnih manjina, tek nešto više od nevladinih organizacija, tj. udruženja građana?

Obvezno dostavljanje svih zapisnika, odluka i akata

Sljedeća kontroverzna predložena izmjena Zakona o nacionalnim vijećima bila je dopuna čl. 25. koja je predviđala obvezu vijeća da sve svoje odluke i akte zajedno sa zapisnicima sa sjednica na kojima su oni doneseni moraju dostavljati Ministarstvu (nejasno kojem) u roku od 15 dana. U slučaju da se ne postupi po ovom predsjednik vijeća odgovarao bi za prekršaj pod prijetnjom novčane kazne od 5.000 do 50.000 dinara. Ovakva odredba je također naišla na veoma oštar otpor od strane nacionalnih vijeća, da bi čak i prof. Hofmann u svojem Stručnom izvješću naveo kako obvezno dostavljanje tijelima izvršne vlasti (ministarstvima) ne samo odluka koje donose nacionalna vijeća već i zapisnika sa sjednica nacionalnih vijeća predstavlja »ozbiljno i

Bilo je naravno i još drugih, uglavnom manje značajnih, izmjena u odnosu na usvojene tekstove izmjena i dopuna krovnih manjinskih zakona. Učinak poboljšanja konačnih zakonskih tekstova u odnosu na ranije nacрте vrlo je skroman, zbog samoga pristupa zakonodavnih izmjena, u kojima su predstavnici manjina uglavnom bili statisti, a cijeli je proces bio prožet nepovjerenjem predstavnika vlasti prema nacionalnim manjinama.

Svjetsko prvenstvo u nogometu, Rusija 2018.

Hrvatskoj srebro, Modriću zlato

Foto: The New York Times

Nogometna reprezentacija Hrvatske ostvarila je povijesni uspjeh plasmanom u finale Svjetskog prvenstva, ali pođimo redom, kako to i priliči. Nogometna reprezentacija Francuske osvojila je Svjetsko prvenstvo u Rusiji. Do drugog naslova svjetskog prvaka Francuzi su došli pobjedom nad Hrvatskom, rezultatom 4:2. Reprezentaciji Hrvatske pripala je srebrna medalja, što je najveći uspjeh u historiji hrvatskog nogometa, nakon najvećeg dostignuća, osvajanja trećeg mjesta na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. godine.

Najboljim igračem ovogodišnjeg Svjetskog prvenstva proglašen je hrvatski reprezentativac **Luka Modrić**. Zaslužen! Zlatnu

loptu za najboljeg igrača turnira dobio je nakon poraza u finalu i tako je naslijedio **Lionela Messija**, argentinskog nogometaša, čija je reprezentacija također poražena u finalu prije četiri godine.

Kruna uspjeha hrvatskog sporta

Trebamo se radovati najvećem uspjehu hrvatskog sporta. Jest, bilo je i ranije velikih uspjeha, ne zaboravljamo olimpijsko srebro košarkaša iz 1992. godine, prvog momčadskog odličja tada još mlade države Hrvatske, kao ni olimpijska zlata ruko-

Hrvatska reprezentacija jest izgubila finale, ali je zadivila svijet ogromnom motivacijom, borbenošću i, prije svega, atraktivnom igrom

metaša 1996. i 2004. godine, ponosni smo i na tri zlata i srebro **Janice Kostelić** na Olimpijskim igrama 2002., radovali smo se i uspjesima vaterpolista koji su bili prvaci svijeta 2007. i 2017., a osvojili su zlato i na Olimpijskim igrama 2012. godine. Navijali smo i za tenisača **Gorana Ivaniševića** koji je podigao trofej u Wimbledonu, za **Marina Čilića** koji je osvojio US open i tenisače hrvatske koji su 2004. osvojili *Davis Cup*. Nije malo, zar ne? Ali tu nije kraj. Atletičarka **Branka Vlašić** ima olimpijsko srebro iz 2008. i broncu iz 2016., kao i dva svjetska zlata iz 2007. i 2009. godine i zlato s Europskog prvenstva 2010. Nismo zaboravili ni atletičarku **Sandru Perković**, koja je svojim diskom osvojila zlata na Olimpijskim igrama 2012. i 2016., i četiri zlata na europskim prvenstvima.

I ovo spominjanje sportskih uspjeha Hrvata je itekako važno, jer se kao i upravo završeno Svjetsko nogometno prvenstvo upisuje u našu memoriju sjećanja, dakle u naše trajanje, kao lijepi, uzbudljivi, proživljeni, ushićujući i napeti trenutki. A *vatreni* s osvojenim srebrom jesu kruna tih uspjeha, jer je nogomet najbrojniji i najpopularniji sport na svijetu. Nogomet igraju milijuni igrača u svijetu i zato je teško ostvariti uspjeh na Mundijalu. Hrvatska je ostvarila ogroman uspjeh osvajanjem drugog mjesta na Mundijalu u Rusiji, uzimajući u obzir i da prema posljednjem popisu stanovništva ima oko 4,3 milijuna ljudi. Urugvaj je prva selekcija prema tom parametru, jer su 1930., osvojili trofej Jules Rimeta, kada je u toj zemlji živjelo 1,73 milijuna ljudi.

A kako je počelo?

Nekada su građani kupovali televizore pred Svjetsko nogometno prvenstvo, uglavnom na kredit; televizori su sada dostupni za većinu građana, a bez navijača naravno nogometa nema, gledali utakmice uživo na stadionima ili putem televizijskih prijenosa. Reprezentacija Hrvatske je imala ogromnu podršku navijača, kako na stadionima u Rusiji, tako i onih koji su utakmice gledali putem televizije. Navijači jesu žalili zbog poraza u finalu, ali su svoje reprezentativce proglasili herojima, a reprezentativci su na terenu pokazali što znači samopuzdanje, upornost, pobjednički mentalitet, motiviranost i karakter – odnos igrača prema reprezentaciji.

Hrvatska je otvorila Svjetsko prvenstvo u Rusiji pobjedom protiv Nigerije s 2:0. U toj prvoj utakmici s Nigerijom bilo je nategnuto, povuci-potegni. Prvi pogodak za *vatrene* bio je autogol, dok je pobjeda potvrđena iz kaznenog udarca u 71. minuti. *Vatreni* su u svom drugom nastupu svladali Argentinu s 3:0, čime su osigurali prolazak u osminu finala. Messi se »nije vidio« u tih devedeset minuta, a igra Argentinaca je bila razmontirana, jer su Modrić i **Ivan Rakitić** dominirali sredinom terena, a tim Hrvatske je pokazao nevjerovatnu upornost i volju za pobjedom, što se kaže – ginuli su na terenu. Spoj borbenosti, ali i iskustva dovelo je do pobjede s uvjerljivim rezultatom. U posljednjem susretu skupine, Hrvatska je pobijedila Island s 2:1 i tako osvo-

jila maksimalnih devet bodova. U toj utakmici izbornik **Zlatko Dalić** je značajno izmijenio sastav, ali igra nije bila kalkulantska, a prve minute na Mundijalu su upisali **Kalinić**, **Pivarić**, **Čaleta-Car**, **Jedvaj**, **Bradarić** i **Badelj**, što je veoma važno za budućnost reprezentacije.

A nastavilo se ovako

Ovdje počinje priča da je Hrvatska postala prva reprezentacija u historiji Mundijala s tri nokaut pobjede nakon produžetaka ili penala. *Vatreni* su se plasirali u četvrtfinale nakon što su boljim izvođenjem jedanaesteraca svladali Dansku s 4:3 (1.1). Junak dana je bio golman **Danijel Subašić** koji je obranio tri penala, a pobjednički pogodak u raspucavanju je postigao Rakitić.

Hrvatska repka je nakon 20 godina izborila polufinale nakon nove sportske drame. Nakon 90 minuta utakmice s Rusijom rezultat je bio 1:1, nakon produžetaka 2:2, a nakon izvođenja penala Hrvatska je pobijedila s 4:3. Prije polufinalne utakmice s Engleskom mediji su govorili da momčad *Tri lava* zbog fizičke pripremljenosti i mladih igrača ima prednost u odnosu na Hrvatsku. *Vatreni* su ponovno potvrdili klasu i to kao homogena cjelina. Pokazalo se i koliko su fizički i psihički pripremljeni. Bila je to treća utakmica u kojoj su igrali produžetke, a u sve tri utakmice su prvo gubili i vraćali se u igru. Nadtrčali su Engleze i poslije neodlučenog rezultata u 90 minuta, nakon preokreta pobijedili u produžecima 2:1. Bio je to dokaz ogromne motivacije, pobjednički gol je postigao **Mario Mandžukić**, a Perišić je bio igrač prevage u hrvatskoj momčadi. Uz veliku borbenost, hrvatska repka je od početka Mundijala pokazivala da ima veliku kreativnost u igri.

Francuska je na putu do finala pobijedila Australiju (2:1), Peru (1:0), igrala najdosadniju utakmicu na SP s Danskom (0:0), zatim su dobili »načetu« Argentinu (4:3), te Urugvaj (2:0) i razigranu Belgiju (1:0), ali nešto sasvim drugo je bilo igrati s *vatrenima*. Obratite pažnju na ovaj podatak!

Do 52. minute Francuska je imala samo jedan šut u okvir gola, a vodila je s 2:1, dok su *vatreni* igrali napadački, kao u transu, ne mareći mnogo što su rivali povelili autogolom Mandžukića u 18. minuti. Gledali ste i znate. Perišić je izjednačio, **Griezman** je iz penala vratio prednost »trikolorima«, **Pogba** je povisio na 3:1, **Mbape** povećao na 4:1, a Mandžukić smanjio na 4:2. Hrvatska repka jest izgubila finale, ali je zadivila svijet ogromnom motivacijom, borbenošću i, prije svega, atraktivnom igrom.

Karakteristika ovog Mundijala je i senzacionalna eliminacija branitelja titule Njemačke već na kraju grupne faze turnira, te ispadanje Brazila i Argentine u ranim nokaut fazama i brzog oproštaja europskog prvaka Portugala. Najbolji strijelac Prvenstva je Englez **Harry Kane**, a nadamo se da ćemo nakon kvalifikacija gledati *vatrene* na sljedećem Mundijalu koji će biti održan u Kataru. Kako su pokazali na terenima u Rusiji, to je izvjesno. Ali i nogomet je kao i život. Treba tu i malo sreće uz kreativnost, borbenost, motivaciju, a za *vatrene* dolaze i mlađe generacije igrača. Ovoga puta legendarni talijanski trener **Fabio Capello** upitao se otkuda svi ti talenti iz zemlje s tako malo stanovnika. Vjerujem da će takvih pitanja biti i nakon četiri godine, a osvajanjem srebra, *vatreni* su izazvali u svijetu divljenje i čuđenje prema Hrvatskoj, pa tako i u nogometnom svijetu bogatih i moćnih.

Zvonko Sarić

intervju

**David Bertran, student,
profesor, orguljaš, voditelj
zborova i glazbenik**

Razgovor vodio: Marko Tucakov

Osjetiti energiju orgulja, dati dostojanstvo zborskoj glazbi

Iznenadjenje interpretacijom starog šokačkog adventskog napjeva *Spasitelju koga želeć*, koja se jednog jutra čula na misi zornici u crkvi Imena Marijina u Novom Sadu još uvijek pamtim. Vjerojatno nitko od malobrojnih vjernika nije prepoznao pjesmu koja nije standardni repertoar u došašću, barem u toj zajednici, a neki su se možda i namrštili zbog toga. Ona me je odmah vratila na snijegom zatrpane jutarnje putove koji su me od kuće vodili na zornicu, pa sam brzo morao saznati tko je i zašto svira u Novom Sadu. Davida sam od tada viđao na mjestu zborovođe mješovitog zbora mladeži crkve Imena Marijina na predbožićnom ekumenskom koncertu, slušao kako djeca koju podučava sviranju harmonike, osvajaju nagrade, pratio nastupe zborova kojima ravna i o njima izvješćivao, te povremeno jasno prepoznavao njegov glas i muziciranje tijekom liturgijskog pjevanja u najvećoj novosadskoj crkvi. On nije znao, ali mi je redovito davao efektivnu lekciju iz motivacije i ustrajnosti. I dalje se ne manje divim tome kako ovaj mladi glazbenik tako strastveno studira, podučava, svira, vodi zborove... što još ne?! Te njegove dužnosti su ovaj intervju dugo odgađale, a konačno smo ga završili u jeku priprema za svečanu misu koju je u crkvi Imena Marijina predvodio kardinal **Pietro Parolin**. Pogađate tko je bio za orguljama i tko je trojezično pjevao na koru! Kardinal državni tajnik se na kraju mise posebno zahvalio orguljašu i zboru na dostojanstvenom pjevanju. I ne samo on! Iskoristiti život, prilike za naobrazbu, razvijati i usavršavati ljubav prema lijepome,

izgrađivati zajednicu, biti joj na korist! Nije li to bit života? Ako jest, ovaj mladi čovjek svakako pokazuje kako ga punim plućima, uvijek uz pjesmu i glazbu, živjeti!

David Bertran rođen je u Novom Sadu prije 22 godine. Osnovnu školu završio je u Baču, gdje stanuje, a osnovnu glazbenu školu u Bačkoj Palanci u klasi profesorice **Mile Gogić**, koja je predavala harmoniku. Nakon toga upisuje Srednju glazbenu školu **Isidor Bajić** u Novom Sadu, na odsjeku harmonike, u klasi mr. **Svetlane Stojičić**. Na trećoj je godini studija orgulja na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu u klasi prof. **Zoltána Borbélya**.

Već kao jako mali dječak imali ste harmoniku u rukama. Kako se, iz toga, razvila Vaša ljubav prema orguljama?

Želju za otkrivanjem orgulja osjetio sam pred kraj osnovne škole, ali sam skupio hrabrost da ju ostvarim dvije godine kasnije. Sramežljivo sam kazao baki da pita p. **Josipa Špehara**, gvardijana samostana, mogu li probati svirati na orguljama u franjevačkoj crkvi u Baču. Već onda je postojao *youtube* i ja sam neprestano slušao orguljaše koji su mi bili fascinantni. Nitko nije svirao na tim orguljama više od 30 godina. Pater je pristao, ali nije bio previše oduševljen, jer je vjerojatno i ranije bilo pokušaja entuzijasta da sviraju, pa su brzo odustajali. Probao sam i vrlo mi se dopalo. Bio sam presretan što imam u mom mjestu orgulje za kojima mogu sjediti i svirati. Svake subote dolazio sam u franjevačku crkvu upoznavati ih. Bližio se Božić, pa sam se s **Máriom Ihász**, tadašnjom orguljašicom u crkvi Svetog Jur-

ja u Vajskoj, dogovorio da ćemo skupa svirati na polnočki 2010. godine. Naroda je bilo puno, na koru je bilo puno pjevača, a moj doživljaj prvog sviranja na misi bio je veličanstven. Idućeg dana svirali smo i na svečanoj božićnoj misi. Pjevačice na koru, koje su godinama pjevale bez orguljaša, su me ohrabrile da nastavim i obećale mi da ćemo skupa učiti i vježbati. Polako smo išli naprijed. Godine 2012. smo počeli ozbiljno raditi. Tada smo prvi puta otišli na smotru franjevačkih zborova u Našice i predstavili se pjesmom *Zdravo, Majko Isusova*, koja se rado pjeva u Baču. Dobili smo ogroman aplauz. To je bio prvi put da je Bač nešto veliko napravio.

HR **Vaš »matični« zbor je Mješoviti zbor Santa Maria. Kako je on nastao?**

Nastavili smo vježbati, dva puta tjedno, a pred nastupe skoro svaki dan. Konačno, 2013. godine registrirali smo udrugu građana Mješoviti zbor Santa Maria. Danas on broji oko 15 članova. Imamo dva muška pjevača, kao i dame koje pjevaju muške glasove. Mise u našoj maloj franjevačkoj zajednici u Baču su svake nedjelje i blagdanom pjevane. Jedno vrijeme smo svirali dolje, u crkvi, na sintisajzeru, jer na orguljama nije bilo moguće svirati. Zatim smo dobili mali harmonij, kojim nisam bio zadovoljan. Kasnije smo pokušali pjevati na koru uz velike orgulje, ali smo zbog velikog kvara na orguljama bili prinuđeni kupiti elektroničke. Nakon toga sam pomislio da bih se mogao sam popeti na kor i vidjeti što je s orguljama. Svi moji preci su majstori, pa sam pomislio da bih tom prigodom mogao biti i ja. Zamolio sam patera Josipa da me pusti da ih pokušam popraviti. Rekao je: »Gore ne mogu biti!«. Polako sam počeo, poučen uputama koje sam vidio na internetu. Jedne godine sam skinuo sve svirale i komprimiranim zrakom ih očistio od prašine, vratio natrag i ponovo naštimao. Kada su orgulje ponovo zasvirale, zavladao je šok. Pater me je pitao što sam s njima radio, a ja sam rekao da sam radio samo ono što mi je on dozvolio.

HR **Jedan ste od malobrojnih studenata orgulja na novosadskoj Akademiji umjetnosti?**

U srednjoj školi sam volio harmoniku. To je moj prvi instrument, orgulje u malom. U srednjoj školi smo radili ozbiljne kompozicije. Samouko sam počeo vježbati na orguljama Bachove preludije. Kada se približio kraj srednje škole, profesor i čuveni orguljaš **Svetozar Saša Kovačević** mi je predložio da stupim u kontakt s profesorom na Akademiji Zoltánom Borbélyom, kako bi on vidio da li bih mogao polagati prijemni ispit za studij orgulja. On je bio oduševljen, s obzirom na to da sam bio samouki orguljaš, te sam polagao i položio prijemni ispit na orguljama, što je vrlo neobično jer u srednjoj glazbenoj školi nisam završio odsjek za orgulje (obično se taj prijemni polaže na klaviru).

HR **Zanimljivo je da ste se vratili u školu koju ste pohađali, no kao profesor?**

Nakon što sam upisao prvu godinu Akademije, sve je lijepo krenulo, no ubrzo me je pozvala kolegica iz orkestra harmonika

AKUD-a *Sonja Marinković*, s kojom sam skupa svirao od srednje škole. Pitala me je da li bih htio raditi u školi, što me je začudilo jer sam tek započeo studije. Objasnila je da je škola kadrovski dosta slaba. Naravno, trebao im je profesor harmonike. Bilo mi je interesantno pokušati, te sam se 2015. zaposlio u Osnovnoj glazbenoj školi *Josip Slavenski* u Novom Sadu na zamjeni i počeo predavati harmoniku i orkestar, te stjecao prva pedagoška iskustva. Uvježbao sam orkestar s oko 40 djece harmonikaša za koncert u Sinagogi, za sudjelovanje na uskršnjem koncertu u Baču i nastupu na trgu u Novom Sadu. Već u kolovozu te godine su me pozvali iz moje osnovne glazbene škole iz Bačke Palanke, u kojoj sam mijenjao moju nastavnicu tijekom školske godine

2016./17. u nastavi harmonike. Došli su i prvi uspjesi: moja učenica, koju sam vodio na natjecanje glazbenih škola u Bečej, osvojila je prvu nagradu. Nakon toga mi se javio šef Odsjeka harmonike iz škole *Isidor Bajić* u Novom Sadu i ponovo mi ponudio zamjenu, i tu radim školsku 2017./18. godinu. Već imam uspjehe s mojim đacima.

HR **U kakvom su stanju orgulje u franjevačkoj crkvi u Baču.**

Orgulje u franjevačkoj crkvi su u dosta lošem stanju. Napravljene su 1826. godine od strane majstora franjevačke orguljarske radionice iz Baje. Jedan od majstora bio je **Simon Sangl**, koji je pokopan u bačkoj franjevačkoj crkvi ne dočekavši da se orgulje završe. Rađene su u baroknom stilu, po mehaničkoj trak-

turi, sa 16 registara, dva manuala i pedalom, po uzoru na njemačke orgulje, i imaju jak i rezak zvuk.

HR **Za sve to vrijeme vodite i dva zbora?**

Rad s drugim zborom, Gradskim zborom *Neven* u Baču, započeo sam 2016. To je zbor s tradicijom od dva desetljeća, koji je njegovao i duhovnu i svjetovnu glazbu. Ubrzo se javila ideja da spojimo dva zbora s dva imena: Udruženi zborovi Gradski zbor *Neven* i *Santa Maria*. *Santa Maria* je zbor proistekao iz Crkve, njegujemo isključivo duhovnu glazbu, uz orgulje ili izvođenjem *a capella*. Sada kada smo združeni, pjevamo i duhovnu i svjetovnu muziku.

HR **Što razlikuje rad s učenicima od vođenja zbora odraslih pjevača? Koje su posebnosti pedagoškog rada, a koje glazbenog rada s odraslima?**

Djeca su mala i brzo nauče puno stvari. Njihov mozak je otvoren za sve informacije u razdoblju školovanja. Zato se i kreće u osnovnu glazbenu školu u tom razdoblju. Treba se truditi da im se pruži što više znanja. I vođenje zbora je lijepa, ali teška stvar. Svi moji pjevači su amateri. Nitko od njih nije upoznat s notnim sustavom i note im znače samo toliko da znaju hoće li glas »ići gore ili dolje«. Oni uče na sluh, a pri tome je zbor četveroglasan, tako da svaki od glasova uči po sluhu otpjevati svoju dionicu. Čini mi se da im jako dobro ide. Fascinantno je što ti ljudi različitih životnih dobi mogu lijepo zapamtiti kako držati svoju dionicu i ne odlutati u druge glasove. Zadovoljan sam i što su disciplinirani i redovito dolaze na probe. Imamo članove koji mijenjaju smjene na svom poslu da bi došli na probu. U tome

Psalam 98 kaže: »Zapjevajte Gospodinu uz citru!«. To je žičani instrument sličniji harfi. Neka se orguljaši ne naljute, no Bog nije rekao »Nemojte mi svirati na bubnjevima i gitari«. U židovskoj glazbi koristili su se i rogov, pa ni nama nije zabranjeno koristiti druge instrumente osim orgulja, iako su orgulje, naravno, najsvršeniji instrument, kraljica svih instrumenata!

osjetim njihovu veliku ljubav prema zborskom pjevanju. Osim toga, oni uživaju u druženju. U Baču ima dosta udruga, ali zbor je udruga koja zaista spaja ljude, stvara dobro ozračje i rađa plodovima u kojima svi uživaju. Osjećaj dok vježbamo je strašno naporan, ali kad stanemo na pozornicu, otpjevamo i dobijemo aplauz, pa se sjetite da su to sve predani amateri, bude to čudesan osjećaj moći malog čovjeka da proizvede tako puno radosti.

FR Zbor nastupa u crkvi, na smotri franjevačkih zborova, no želite li ga povesti i na natjecanja?

Čovjek sam koji voli izazov. Vrlo bi mi velik izazov bio da spremim zbor za natjecanje, i to upravo i radim. Udruženi zbor spremam za natjecanje koje će biti iduće godine u Tuzli. Naravno, treba nam mnogo više rada nego što bi bilo potrebno s akademskim zborom. Prvi predstojeći nastup će nam biti u Trebinju u Muzeju Hercegovine 25. srpnja, a posjetit ćemo i Dubrovnik. Putovanja i nastupi, uz prilike za odmor, vrlo su bitni za uspjeh zbora. U našem zboru imamo i jednu posebnost. Pošto su većina članova Gradskog zbora *Neven* pravoslavne vjere i ne poznaju liturgiju naše Katoličke Crkve, ne inzistiram na tome. Pravoslavni idu u svoju crkvu, no nisu nastupali tamo kao zbor već sudjeluju u pjevanju puka. Zbor *Santa Maria* pjeva na nedjeljnim misama. Kad su bili veći blagdani, nastupala su združeno oba zbora. Kada su svečanosti, pjevaju oba u našoj crkvi, a da ne bude disharmonije, članovi i članice zbora *Santa Maria* pjevali su u pravoslavnoj crkvi Svetog Ivana apostola u Baču skupa s narodom ponoćnu liturgiju Božića (6. siječnja u ponoć), kao i svečanu prijedpnevnu liturgiju Božića.

FR Služba orguljaša i zborovođe je ozbiljna crkvena služba. Orguljaš ste u franjevačkoj crkvi u Baču, a povremeno svirate orgulje i u crkvi Imena Marijina u Novom Sadu. Vjernici vrlo rijetko znaju što se događa gore, na koru, visoko iznad njihovih leđa, ali orguljaš mora savršeno znati što se događa u oltarskom prostoru, kojeg u velikim crkvama slabo i vidi. Što se, dakle, događa na koru? Kakav ambijent i odnosi sa zborom su potrebni da bi se skladno i potpuno slavilo Boga? Može li orguljaš istovremeno biti i zborovođa?

Za kor postoji ravnatelj koji vodi i orguljaša i zbor. Kao orguljaš u franjevačkoj crkvi vodim i zbor, jer zbor ne može sam pjevati. To je dosta teško, jer kad imate samo jednu osobu koja vodi zbor i svira, nemate slobodne ruke, noge, ni oči, nego samo glavu. Kad svirate, pjevači gledaju u vas i traže znak koji dajete tijelom. To je pogotovo teško u polifonim skladbama, no moji pjevači su navikli na mene jer smo skupa već osam godina. Navikli su na moje pokrete, dah, i ne trebam im više davati signal kada trebaju početi pjevati. Nadalje, naše probe su obvezne subotom u 18.30 za nedjelju misu. Zašto? Želimo izbjeći situacije da misa uskoro počinje, a netko kasni ili je gužva na koru, neki ne znaju što se pjeva, listaju se pjesmarice i note, meni se postavljaju pitanja... Pjevači dolaze najkasnije deset minuta prije mise na kor, i čak sam prakticirao da nakon toga zaključam kor. U Imenu Marijinom sviram povremeno radnim danom, mijenjajući službenu orguljašicu novosadske »katedrale« **Dunju Huzjan**. Volim doći u tu crkvu, pa, iako često pjevam sam, to mi ne smeta jer vrlo volim pjevati.

FR Zanimljiva je pojava da vjernici u nekim zajednicama šute dok pjevači na koru pjevaju ordinarij mise i pjesme, dok u nekim drugim svi pjevaju sve sa zborom. Kako napraviti najbolji odnos kora i zajednice da se nitko ne osjeća potisnutim?

O tome treba voditi računa, jer svaka zajednica sudjeluje u liturgiji, a pri tome sudjeluje i u pjevanju. Kada pravimo repertoar za nedjelju, i zbor i puk mogu doći do izražaja. Ulazna pjesma može biti zbarska pjesma koju puk ne poznaje toliko dobro. Prikazna i pričesna mogu biti pučke pjesme koje će narod znati otpjevati. Izlazna pjesma se može ali i ne mora pjevati s pukom. Po mom mišljenju, puk mora pjevati, i na pjevače u zboru ne smije se gledati kao na privilegirane, u čiju se pjesmu nitko ne smije mijesati.

FR Koju literaturu koristite?

Kada sam započeo svirati orgulje u Baču, p. Josip mi je donio jedan stari, ručno pisani kantual. Pojasnio mi je da ga je pisao **Lajčo Kesejić** (1893. – 1974.), negdašnji učitelj i orguljaš u Baču, ručno, vjerojatno iz neke druge pjesmarice. Odatle vadi stare pjesme, od kojih je vrlo veliki broj na šokačkoj ikavici, a koje su starije vjernice vrlo dobro znale, i poneke znaju i danas. Doduše, pjevali su ih sporijim ritmom, ali mi smo, vježbajući te pjesme, ritam vratili na izvorni oblik. Veliki broj pjesama u tom kantualu se melodijski poklapa s mađarskim pučkim pjesmama u liturgiji, što je vjerojatno njihovo podrijetlo. U malim mjestima one se bolje čuvaju i mi tome želimo dati doprinos.

FR Dade se primijetiti nedostatak orguljaša u našim katoličkim župama. Kako da mladi zavole crkvenu glazbu?

Mlade ne interesira Crkva. Vjerojatno to potječe od kuće. S druge strane, dobar dio ljudi, pa i vjernika su nekako plašljivi, a posebno se boje popeti se na kor. U Baču je manje od pola vjernika vidjelo kor. Oni misle da na kor smiju doći samo oni koji pjevaju i kojima je to netko odredio. Kada su u pitanju dječji zborovi, moj je dojam da se djeca aktiviraju prije *Zlatne harfe*, no to je maksimum, i onda se s njima prestane raditi. Nekada je u Baču postojao dječji zbor, za vrijeme župnikovanja **Željka Augustinova**. Zbor su vodili **Marija Vuković**, **Elizabeta Kesler** i **Vladimir Kesler**, čak je bila i dječja misa. Više ljudi je pjevalo na toj misi nego na misama na kojima su pjevali zborovi odraslih. Dječji zbor može privući vjernike, jer pjesma djece jednostavno privlači nas starije.

FR Duhovne šansone, elektronička glazba i sasvim nova dinamika povezana s njima ušla je u katoličku liturgiju, na oduševljenje i zgražavanje mnogih, kako »običnih vjernika«, tako i profesionalnih crkvenih glazbenika. Ima li, po Vašem mišljenju, mjesta nesuglasicama između pobornika jedne, odnosno druge glazbe tijekom bogoslužja?

Osobno sam doživio kritike na račun duhovnih šansona koje smo pjevali tijekom mise. Ako imamo duhovne šansone, ako je to nešto lijepo i u službi sakupljanja zajednice, onda ćemo pjevati duhovne šansone. Naravno, treba se držati liturgijskih propisa. U službenoj hrvatskoj katoličkoj pjesmarici *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu* nema šansona, no možemo ih naći u *Velikoj katoličkoj pjesmarici*, pjesmarici *Tebe Boga hvalimo* i u raznim drugim pjesmaricama. Ja nisam protiv toga. Psalam 98 kaže: »Zapjevajte Gospodinu uz citru!«. To je žičani instrument sličniji harfi. Neka se orguljaši ne naljute, no Bog nije rekao »Nemojte mi svirati na bubnjevima i gitari«. U židovskoj glazbi koristili su se i rogovi, pa ni nama nije zabranjeno koristiti druge instrumente osim orgulja, iako su orgulje, naravno, najsavršeniji instrument, kraljica svih instrumenata! Ima jako lijepih duhovnih šansona, i četveroglasnih i jednoglasnih. Sa svojim zborom pjevam uz orgulje, ali i izvodim i duhovne šansone. Naš pater Špehar nije baš oduševljen novom glazbom, pa šansone pjevamo uglavnom tijekom izlazne pjesme. Pater nam je velika podrška i povjerio nam je brigu o crkvenoj glazbi, pa ne kritizira naše izbore.

Dobrodošlica u *Bačko Podunavlje* i na hrvatskom jeziku

UNESCO rezervat biosfere *Bačko Podunavlje* slavi godišnjicu svojeg postojanja. Iako je proglašeno 14. lipnja 2017., kao dan rezervata biosfere uzet je 14. srpanj – dan *Europske Amazone*, čime se memorira sjećanje na dr. **Martina Schneidera-Jacoby** (1952. – 2012.), stanovnika i promicatelja prirode naših krajeva i idejnoga utemeljitelja ideje o prekograničnoj zaštiti prirode i promoviranju kulture zajednica uzduž tri velike europske rijeke: Mure, Drave i Dunava u pet država: Mađarskoj, Hrvatskoj, Srbiji, Sloveniji i Austriji.

Spominjujući se tih ideja, predstavnici Ministarstva zaštite okoliša, Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, pet općina u kojima se nalazi *Bačko Podunavlje* (Sombor, Apatin, Bač, Bačka Palanka i Odžaci) te Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode kao administrativnog koordinатора ovog Rezervata biosfere, predstavili su 14. srpnja u Bačkoj Palanci do sada postignuto, posebice javnu promidžbu ovog proglašenja, te uspostavljanje suradnje između dionika, na čemu im je čestitao i tajnik Komisije Republike Srbije za suradnju s UNESCO-om **Nemanja Grbić**.

Zavod je predstavio postavljene jumbo-plakate dobrodošlice u Rezervat biosfere, s natpisima na srpskom, hrvatskom i engleskom jeziku, koji se nalaze na prvim dvama graničnim prijelazima na ulazu u ovo područje iz pravca Hrvatske, kod Bačke Palanke i Bogojeva. Plakata tematizira tri glavne funkcije rezervata biosfere: zaštitu biodiverziteta (motivom orla štekavca), održivi razvoj putem turizma (motivom hrvatske narodnje nošnje iz Sente) i podršku zajednici (motivom plaže na jezeru Tikvara). Kako je najavljeno, u pripremi je i dvojezična monografija ovoga područja.

M. Tucakov

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14 i 145/14)

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

Plana detaljne regulacije za dio prostora MZ *Zorka* sjeverozapadno od Ulice Ferenc Bodrogrvária u Subotici i

Izmjene Plana detaljne regulacije centra grada Subotice – zona I.

Odluke o izradi navedenih planova su objavljene u *Službenom listu Grada Subotice*, broj 17/2018.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 23. srpnja do 6. kolovoza 2018. godine, radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenih planova, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenih planova, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni da utvrđuju uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, do 6. kolovoza 2018.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Stara škola uz Bećar atar

Uz cestu iz Subotice ka Starom Žedniku još ima nekoliko objekata koji se kroz dulje vrijeme smatraju lokalnim toponimima, tj. odrednicama za preciziranje lokacija na tom teritoriju između grada i sela. Među takvim lokalnim toponimima ili mjestima su: *Radina mijana* (koja više ne radi); *Cvijina škola* (odavno promijenjene namjene) i u neposrednoj blizini škole je *Monika* (također »mijana«). Prema navedenim imenima prepoznaju se i autobuske stanice.

Zgrada *Cvijine škole* i danas postoji, iako je vjerojatno najstarija među nekadašnjim salaškim školama u ovom području, napravljena još krajem devetnaestog stoljeća i sa zidovima nabijenim od zemlje – nabijanica, za razliku od školskih objekata koji su potom, u prvim godinama dvadesetog stoljeća, zidani od opeka. *Cvijina škola* čvrsto stoji, jer je objekt stalno održavan i o njemu se brine. Nakon što je sedamdesetih godina prošlog stoljeća ovdje prestala funkcionirati škola, zgrada je prenamijenjena u stambenu. Spletom životnih okolnosti s ovom školom povezane su četiri generacije iste obitelji, te i najmlađa, obitelj **Oskara Vojnića**, koja u ovoj zgradi danas živi, ali i čuva sjećanje i fotografije iz ranijih vremena. Prema obiteljskom sjećanju, uz *Cvijinu školu* doselili su se davno Oskarovi prababa i pradjed, **Julija** i **Antal Pinter**, jer je Julija bila domarka škole. I tu ostali živjeti sa svojom djecom. Kada je škola vremenom zatvorena, obitelj je odlučila otkupiti ove objekte.

Nekada je *Cvijina škola* bila od važnosti za puno djece iz njenog najbližeg okruženja, jer se nalazi u blizini starog puta pod imenom Bećar atar, uz koji su u prošlosti bili nanizani brojni salaši, a danas ih više nema.

Posljednji Mohikanac, ponovno pročitano

Prvu knjigu iz serije američkih romana, pisca **Jamesa F. Coopera** koji sam pročitao kao dječak bio je *Posljednji Mohikanac*. Kasnije sam iz znatiježe pročitao još dva romana koji spadaju u spomenutu seriju, ali ti romani nisu ostavili tako snažan dojam na mene kao smrt **Unkasa**, posljednjeg Mohikanca, sina poglavice tog indijanskog plemena. Mislim da sam tada zavolio Indijance i uvijek sam bio na njihovoj strani kada su imali sukobe s kolonizatorima, bili oni Španjolci, Portugalci, Englezi itd. Tu knjigu više nisam pročitao (ni sada), ali sam nedavno pogledao drugi put jedan nagrađivani film, snimljen 1992. godine s istim nazivom.

Sjećam se, u ona smutna vremena devedesetih, film sam vidio prvi put, i nije ostavio na mene neki naročiti dojam, najvjerojatnije stoga što sam ga uspoređivao s mojim romantičnim dječakim sjećanjima. Ovoga puta film sam ponovno gledao, sada drugim očima i nakon gorkih iskustava posljednjih trideset godina. Priča je višeslojna, postoje dvije kolonijalne vojske Engleza i Francuza koji ratuju na teritoriju današnje Kanade. Istovremeno ratuju među sobom i lokalna indijanska plemena Huroni podržavajući Francuze, a Mohikanci su na strani Engleza. Pojavljuje se i jedna neovisna grupa doseljenika koji su po meni »Amerikanci« i protive se ratu, i žele napustiti englesko utvrđenje i vratiti se svojim kućama, farmama. Naravno, tu je i neizbježna nesretna ljubav Mohikanca Unkasa prema kćerki engleskog pukovnika **Cori**, zatim osvetoljubivi zli **Magua**, odmetnuti ratnik plemena Huron, koji želi ubiti pukovnikove kćeri, ali na koncu i njega stiže zaslužena (smrtna) kazna. Rekoh, nakon iskustava posljednjih desetljeća nakon odgledanog filma pala mi je na um naša nekadašnja zajednička zemlja, u kojoj su dva »urođenička plemena« žestoko ratovala međusobno uz podršku recimo dva svjetska bloka, zapadnog, EU i SAD, i istočnog, Rusije i Kine. U ovom ratu sudjelovala je jedna skupina, nazovimo ih Jugoslavenima, koji su bili protiv rata i rasparčavanja zemlje. Oni su danas pravi posljednji Mohikanci ili jedini od rijetkih preostalih predstavnika neke grupe, pokreta, pravca.

Ponovno ispričane priče

Priče, mitovi su jednako stari kao čovječanstvo. Neki mitovi, poput **Elektrinih** i osvete, postali su inspiracija dramskim piscima antike, srednjeg vijeka ali i današnjice. Postoje drame *Američka Elektra*, *Mađarska Elektra*, a istu temu obrađuje **J. P. Sartre** u svojoj drami *Muhe*, **Miklós Jancsó** u filmu *Elektra, moja ljubav* itd. Svaki autor pokušava ispričati istu priču sa svoje strane gledanja. To je sasvim dobro i opravdano jer svako »novo gledanje« doprinosi razvoju ljudske civilizacije. Znači, ni mitovi nisu nepromjenjivi. Tako je to i u znanosti. Spomenimo samo jednu svima poznatu: prvo, zemlja je zamišljena kao ravna ploha, zatim se saznalo da je zemlja jedna lopta – globus oko koje se vrte planeti, potom se tvrdilo da se zemlja vrti oko Sunca i tako danas stižemo u beskrajni svemir. Klasična grčka teorija iz nacrtne geometrije tvrdi: dvije paralelne linije se ne sijeku nikada, ruski

Olja Ivanjicki, Boj na Kosovu, 1989.

matematičar **Nikolaj Lobačevski** je tvrdio da se dvije paralelne linije sijeku u beskonačnosti. Matematička razrada ove teorije stvorila je tzv. sfernu geometriju koja danas omogućava proračun putanja svemirskih letova.

Povijesne priče

Povijest je specifična znanost, na temelju postojećih i protumačenih dokumenata (napisa), arheoloških artefakata, pa i mitova pokušava razjasniti bit ljudske civilizacije, tokove bilježi i preko kronološki poredanih datuma itd. Nepoznavanje povijesnih činjenica ili prešućivanje određenih događanja, da ne govorimo o plasiranju neistina, također je grijeh, prije svega prema vlastitom narodu, koji se dovodi u zabunu, pitajući se što je zapravo istina? Evo jednog primjera: u jednoj povijesnoj knjizi pročitao sam sljedeće: godine 1387. srpski knez **Lazar** i bosanski kralj **Tvrtko** stupili su u otvoreni savez protiv Turaka, njima se tajno pridružio i bugarski car **Mihajlo Šišman**. Turski car **Murat** je imao probleme u Maloj Aziji, ali je ipak poslao protiv svojih pobunjenih vazala oko 20 tisuća vojnika. Udružena bosansko-srpska vojska je kod Pločnika pokraj Prokuplja do nogu potukla i rasturila Turke. Nakon pobjede i Šišman im se pridružio. Sljedeće, 1388. godine Murat je poslao svog velikog vezira u osvetnički rat protiv Šišmana, koji je i poražen. Iduće godine sam Murat je krenuo u osvetu za poraz kod Pločnika. Na kosovskom polju 1389. godine 15. lipnja (po starom, a 28. po novom kalendaru) Turci su se sukobili s ujedinjenom srpsko-bosanskom vojskom. Bosance su vodili **Vlaško Hranić** i **Ivan Horvatin**, a Srbe knez Lazar i njegov zet **Vuk Branković**. Ishod bitke je poznat. Znači, možemo konstatirati: udruženi pobunjenici protiv svog feudalnog gospodara prvo su pobijedili »strašne« Turke, a kasnije su poraženi, ali time Srbija nije nestala, jer je kao despotovina postojala do kraja XV. stoljeća. Vjerujte mi, samo oko ovih događanja ima još tumačenja. Znači, isplati se neke priče ponovo pročitati i protumačiti, jer je to i poučno.

ZDRAVE posljedice BOLESNE procedure

Drugo lice SUBOTICE

»Ako ne želiš riješiti neki problem, formiraj komisiju.«

Ova izreka s bradom u slučaju imenovanja vršitelja dužnosti ravnatelja Suvremene galerije Subotica na posljednjoj sjednici Skupštine grada (utorak, 17. srpnja) modificirana je u načelo: ako želiš da sve izgleda po zakonu, dopusti da dođe do nekih povreda u proceduri u procesu njegova provođenja.

Kakvih povreda, tko je za to odgovoran? To gradonačelniku **Bogdanu Labanu**, koji je obrazložio razrješenje dužnosti kao blaži izraz za smjenu dosadašnje ravnateljice Suvremene galerije **Nele Tonković**, ne samo da nije bitno nego mu takva pitanja djeluju kao performans koji ima remetilačku svrhu u provedbi unaprijed zacrtanog cilja: u dogledno vrijeme raspisivanja natječaja za obavljanje ove dužnosti kako bi sve, je li, bilo (u)rađeno po zakonu.

U tom bolesnom vakuumu, a s obzirom na to da je Neli Tonković istekao mandat, Srpskoj naprednoj stranci (SNS) u pomoć je pritekao Savez vojvođanskih Mađara (SVM) predloživši **Árpáda Blaskó** kao kadrovsko rješenje koje će pripomoći funkcioniranju Suvremene galerije dok procedura ponovno ne stane na zdrave noge, odnosno dok se ne raspiše natječaj za ovu funkciju. Da stvar za Labana i njemu iste, a prilikom glasovanja bilo ih je 35, u ovoj proceduri bude lakša i kod dosadašnje ravnateljice, kako je naveo, došlo je do »malog zamora energije« što je, kako je opet rekao, dovelo do toga da je kultura u Subotici »počela malo da slabi«. Kako je Laban utvrdio mali zamor energije kod Nele Tonković i što točno znači da kultura u Subotici malo slabi, odnosno kakve veze ima njena funkcija s općom snagom kul-

ture u gradu, pitanja su na koja su odgovori poznati kao i kod fantomske ozljede procedure.

To što se u otvorenom pismu protiv razrješenja dužnosti Nele Tonković s mjesta ravnateljice Suvremene galerije među pedesetak imena nalaze povjesničari umjetnosti, kustosi, umjetnici i drugi ljudi iz struke i javni djelatnici iz Subotice, zemlje i inozemstva Labanu i njemu trideset petoro istih bitno je i razumljivo koliko i argumenti Asocijacije Nezavisne kulturne scene Srbije protiv ove odluke Skupštine grada. A i u jednom i u drugom tekstu prepoznatljivo i razumljivo je ono što Labanu i njemu istima nije: Suvremena galerija jedna je od rijetkih institucija koja je za mandata Nele Tonković, da se poslužimo gradonačelnikovom dijagnozom stanja, kulturu u Subotici malo ojačala i koja je odabirom izložbi i sudionika tribina pokazala da kultura može (treba i mora) kritički promišljati o svakodnevicu i koja je stoga ovu ustanovu uvrstila u red najpoznatijih i najboljih u ovoj zemlji.

Bit će, međutim, da je upravo kritičko promišljanje o svakodnevicu, a koje se ponekad u Suvremenoj galeriji očesalo i o aktivnosti aktualne vlasti, kao i javni istupi (tekstovi) Nele Tonković na istu temu presudno utjecalo na to, kako je to Bogdan Laban živopisno objasnio, da se »karte malo promiješaju« kako bi došli ljudi »s više entuzijazma koji će napraviti rezultat u odnosu na dio zajedničkog tima«. To što Nela Tonković nije ni u dresu SNS-a ni SVM-a samo je novom vršitelju dužnosti ravnatelja Suvremene galerije olakšalo put da i on, kao i kum **Diklić**, »malo vježba«. Kulturu. Baš kao i agronom Art kino *Lifka*.

Z. R.

Program – Dužijanca 2018.

21. srpnja – Zatvaranje XXXIII. Saziva Prve kolonije naive u tehnici slame (izložba radova) – 19.30 sati, Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, HKPD *Matija Gubec*, Tavankut

22. srpnja – *Dužijanca* u Tavankutu – 10.30 sati, crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut

25. srpnja – Postavljanje izloga za natjecanje – tijekom dana, u središtu grada

28. srpnja – Otvorenje izložbe radova s XXI. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2017.*, svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica (izložba je otvorena do 28. kolovoza)

29. srpnja – *Dužijanca* u Maloj Bosni – 10 sati, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

29. srpnja – Konjičke utrke *Dužijanca* – 14 sati, Gradski hipodrom, Subotica

2. kolovoza – Početak rada XXII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

4. kolovoza – Zatvaranje XXII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

5. kolovoza – *Dužijanca* u Đurđinu – 10 sati, crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin

– *Dužijanca* u Mirgešu – 18 sati, kod križa u centru, Mirgeš

9. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – 19 sati, svečana dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*

10. kolovoza – Izložba radova od slame nastalih na XXXIII. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – 19 sati, vestibil Gradske kuće, Subotica

– Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratioca bandaša i bandašice, proglašenje najljepšeg izloga – 20 sati, gradski trg Subotica

– Izložba rukotvorina – tijekom dana, gradski trg u Subotici

11. kolovoza – Svečana Večernja – 18 sati, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

– Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – 19.30 sati, park ispred Gradske kuće, Subotica

Skupština risara – 20 sati, gradski trg, Subotica

Nastup folklornih ansambala *Dužijanca* – 20.20 sati, gradski trg, Subotica

Natjecanje u pucanju bičevima

Čiji švigar bolje puca?

Pucalo se bičevima i ove godine u Đurđinu, na ledini pored crkve sv. Josipa Radnika. U utorak, 17. srpnja, okupilo se i staro i mlado, kako bi pogledali ovo umijeće. Bičevi su se posuđivali onima koji ih nemaju, a žele se oprobati, dok su kod onih iskusnih pucali i *švigari*. Svaki natjecatelj imao je priliku pokazati svoje umijeće, a male tajne sačuvali su za sebe. Onima čiji je bič najviše puta puknuo dodijeljene su i nagrade, i to u pet kategorija. Na četvrto natjecanje odazvalo se oko 20 odraslih natjecatelja i desetak djece, koja su budućnost ove manifestacije koja je uvrštena u program *Dužijance 2018*.

Nagrađeni:

Djeca – prva kategorija u uzrastu od 6 do 8 godina: titulu najboljeg osvojio je **Filip Šarčević**, dok je drugo mjesto pripalo **Davidu Barni**, a treće mjesto **Marijanu Tonkoviću**. U drugoj kategoriji od 9 do 12 godina prvo mjesto osvojio je **Matej Kiš**, drugo **Ivan Šarčević**, a treće mjesto **Aleksandra Barna**.

U kategoriji žena bilo je dvije natjecateljice, te je prvo mjesto pripalo **Slađani Lulić**, a drugo **Ivani Vukov**.

U kategoriji odraslih ocjenjivala su se dva stila pucanja, duplo i simplo. U kategoriji duplog pucanja bičevima prvo mjesto je pripalo **Nenadu Biliću**, drugo **Grgi Pečariću** i treće **Stipanu Kujundžiću**. U simplom pucanju bičem prvo mjesto je osvojio **Dragomir Peić Gavran**, drugo **Marinko Šarčević**, a treće **Slađan Bošnjak**.

Pobjednik u simplom pucanju bičem Dragomir Peić Gavran je rekao kako je konkurencija po njemu bila jaka i da je zahvalan organizatorima što pripređuju ovu manifestaciju koja mnoge sjeća na djetinjstvo. Njegov bič bio je drugačiji od ostalih, naime kako je rekao na njemu nema kože. *Bičalje* je staro više od 30 godina, a i štranga oko 15 godina, *švigar* pobjedničkog biča je od umjetne manile.

Za razliku od ovoga, bič pobjednika u duplom pucanju bičem Nenada Bilića je od kože. Njegov bič je donesen iz Mađarske i po njegovim riječima to je pravi *čikoški bič* od goveđe kože.

»Kad sam bio manji, naučio sam pucati bičem; prva dva biča

sam i sam izradio, a onda kupio treći, kojim nisam bio zadovoljan, te sam se odlučio isprobati nov. Najvažnije je imati dobar bič, da bič ima vagu, dobru težinu, i na kraju dobar *švigar*«, kazao je Bilić i dodao kako je problem nedostatak materijala za pravljenje *švigara*.

Matej Kiš, pobjednik u starijoj dječjoj kategoriji, je rekao da je naučio pucati bičem od susjeda i tate. Prošle godine je prvi puta čuo za ovo natjecanje i tada je odlučio isprobati se u ovoj vještini, te je redovito vježbao, a kao i uvijek vježba se isplatila.

Najmlađi pobjednik, koji ima svega 7 godina, Filip Šarčević sretan je što je baš njegov bič najviše puta puknuo. Sve tehnike, kako je rekao, naučio je gledajući starijeg brata, tatu i djeda.

Probijanje zvučnog zida

Organizator ove manifestacije je UBH *Dužijanca*, a koordinator je **Ivan Piuković** koji i sam puca, ali i izrađuje bičeve. Po njegovim riječima odaziv natjecatelja je možda slabiji u odnosu na prošlu godinu, ali je organizacija ove godina puno bolja.

»Cilj organiziranja ove manifestacije je da djeca nauče pucati bičem i da se natječu. Stariji ljudi su živjeli taj život i to u njima budi drage uspomene. Jasno je da djeca danas neće čuvati svine, ali mogu sačuvati naše običaje«, kazao je Piuković.

On je također naglasio kako mu je drago jer se za svaku godinu prave novi bičevi, a stari se renoviraju. Za dobar bič je potrebna koža kao osnova, dobro drvo koje se koristi za *držalje* ili *bičalje*, *šalangovi*, *kožna* ili obična *štranga*, *čapo* (kožni tanak kaiš) i *švigar* je onaj koji puca. *Švigar* se nekada pravio od konjskog repa, a danas se uglavnom pravi od umjetne manile. Kako smo saznali od Ivana Piukovića, kada bič puca, zvuk koji dobivamo je ustvari probijanje zvučnog zida.

Nakon natjecateljskog dijela svi oni koji su pucali bičevima, u natjecateljskom ili revijalnom dijelu, pucali su skupa, što je izazvalo vrlo interesantan i neobičan zvuk.

A na kraju zna se... *Na kraju je švigar puko*.

Ž. V.

Žetva pšenice u Srijemu i Bačkoj kao ogledalo općeg stanja

Kiše sprale KVALITETU

Osim obilnih oborina, na kvalitetu pšenice utjecao i način njezine sjetve te odabir sorti * Cijena od 16 dinara po kilogramu ne pokriva ni troškove proizvodnje, pa će uz lagerovanje dio nje svakako završiti i kao stočna hrana * Koliko god kiše ne pogodovala pšenici, dobro su došle većini jarih kultura, pa je potencijalna korist veća od evidentne štete

Žetva koja je u Srijemu počela rekordno rano prekidale su česte oborine, a gotovo na svim poljima žetva je poźnjivena. U lipnju je zabilježeno 120 litara kiše po četvornom metru i to je ono što poljoprivrednike u ovom trenutku ne raduje. S druge strane, kiše su dobro došle za sve ostale jare kulture koje izgledaju jako dobro, kako kukuruz, tako i suncokret, soja i šećerna repa, kojima ove oborine gode. Poljoprivredni stručnjaci ističu da je pšenica izgubila na hektolitru, a i kvaliteta joj je dosta loša. Veća količina pšenice je proključala i neće moći biti korištena za proizvodnju brašna nego samo za stočnu ishranu.

Zadovoljavajući prinos

U šidskoj općini jesenas je pšenicom zasijano oko 6.000 hektara, 300-400 hektara zemljišta zasijano je ječmom i tritikaleom i oko 1.000 hektara uljanom repicom, s tim što je na tim površinama kombajniranje završeno. Prinosi variraju od parcele do parcele. Na temelju poźnjivenih parcela može se govoriti o prinosu od 6,5 do 6,8 tona po hektaru. Na onim površinama gdje je pšenica zaštićena od bolesti (s obzirom na to da su ove godine poljoprivrednici špricali pšenicu čak tri puta) očekuje se da će ukupan prinos biti do 7 tona.

»Do travnja pšenica je jako dobro izgledala i obećavala. Međutim, i travanj i svibanj bili su sušni, s visokim temperaturama,

tako da je pšenica pretrpjela stres. U cvjetanju visoke temperature i vjetrovi onemogućili su da pšenica da rekordan prinos. Što se kvalitete tiče, hektolitarska masa nije zadovoljavajuća, mala je i kreće se čak i ispod 60, a vlažnost zrna se kretala između 18 i 19«, kaže **Dejan Vučenović** iz Ureda za poljoprivredu Općine Šid.

U nekoliko navrata u svibnju u šidskoj općini bilo je i tuče, kada je na usjevima pričinjena šteta od 5 do 6 posto. Došlo je do polijeganja pšenice što je rezultiralo lošijom kvalitetom.

»Svaka kiša smanjuje i ovako malu razinu hektolitarske mase. Stabiliziranje vremena pridonijelo je sušenju usjeva i bržem kombajniranju, ali je kvaliteta dosta loša. Veća količina je proključala i bojim se da neće moći biti iskorištena za proizvodnju brašna, jer mnogi mlinovi ne primaju zrno koje ima hektolitarsku masu ispod 72. Ove godine pšenica je u šidskoj općini zasijana na većim površinama nego što je to bilo prethodnih, a na to je utjecala prošla sušna godina. Zbog prvog većeg prihoda veći broj poljoprivrednika se odlučio zasijati uljanu repicu, pšenicu i ječam«, kaže Vučenović.

Oni poljoprivredni proizvođači koji su tijekom godine izvršili i po tri tretmana pšenice svakako su morali uložiti više truda i sredstava. No, uslijed suše došlo je i do pojave štetnika, tako da su veća ulaganja bila i u njihovo suzbijanje u odnosu na neke prethodne godine.

Cijena, nepoznanica

Prinosi pšenice u rumskoj općini (koja je zasijana na 10.000 hektara) se kreću oko 7 tona po hektaru. Međutim, s oborinama i u ovoj općini značajno je pala kvaliteta kada je riječ o hektolitarskoj težini.

»Općenito, ova godina za pšenicu je bila dobra i veća količina je posijana u optimalnom agrotehničkom roku, što nije bio slučaj ranijih godina. Do kraja listopada je skoro sva pšenica bila posijana, a čak i ona koja je posijana nešto kasnije imala je dobre uvjete za klijanje i nicanje. Blaga zima pridonijela je da se pšenica dobro izbokori. Bile su veće temperature nego inače u travnju i svibnju, što je dovelo do znatno ranijeg početka žetve. Da nije bilo česte kiše u fazi žetve, moglo bi se reći da je ovo bila idealna godina za proizvodnju pšenice«, kaže stručni suradnik u Poljoprivrednoj stručnoj službi u Rumi **Goran Drobnjak**.

Cijena se još uvijek ne zna, a priča se o 16 dinara po kilogramu. Ali ona nije krajnja i znat će se kada se ustanove količine i kvaliteta pšenice koja bude uskladištena.

»Ne znam kolika je cijena u ovom trenutku. Mi je poslije svake žetve ostavljamo na 'čuvanje' i prodajemo cjelokupnu količinu u kasnu jesen, jer je tada cijena najviša. Dajem sve od sebe da postignem kvalitetu. Uložim sve: gnojivo, dva špricanja, platim arendu 250 eura po jutru i onda nema velike zarade. Razmislit ću hoću li sljedeće godine ulagati u poljoprivredu«, kaže nam poljoprivrednik iz Adaševaca **Pero Đurić**.

Datum žetve odredio kvalitetu

Slična situacija, bar kada je riječ o vremenskim (ne)prilikama, je i u subotičkom ataru: česte kiše isto su toliko puta prekidale žetvu. Međutim, po riječima ravnatelja Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damira Varge**, osim kiše, na produženu žetvu pšenice utjecala je i činjenica da je jesenas posijano skoro pet tisuća hektara uljane repice, što je za toliko i veća ukupna površina pod ozimim kulturama, a samim tim i potreba za mehanizacijom i brojem radnih dana bila je veća. Kada je riječ o kvaliteti pšenice, Varga kaže da to prije svega ovisi o tome kada ju je tko požnjeo:

»Ona pšenica koja je požnjena prije posljednjih velikih kiša koncem prošlog mjeseca, dakle do 20.-22. lipnja, je solidna. Hektolitarska masa je nešto manja, ali sasvim dovoljna da prema Pravilniku zadovolji uvjete za ljudsku ishranu, a sadržaj proteina i glutena je također dobar. Drugim riječima, do navedenog roka hektolitarska masa kretala se od 75 do 78, a nakon

toga je u konstantnom padu i kreće se od 71,5 do 66, što je ispod propisanih uvjeta za ljudsku ishranu.«

Kada je o prinosima riječ, sugovornik kaže kako oni u subotičkom ataru iznose oko šest i pol tona po hektaru, što je sasvim zadovoljavajuće, dodajući kako su se oni kretali i u rasponu od 4,5 pa do 9 tona. Na tako velike razlike, kaže on, nisu toliko utjecale vremenske prilike koliko pravilna primjena agrotehničkih mjera, razlika u kvaliteti zemljišta koja je u subotičkom ataru također velika, ali i datum sijanja, odnosno je li taj posao urađen u optimalnom roku.

Za **Antala Cindela** iz Bajmaka može se reći da je jedan od rijetkih poljoprivrednika sa i više nego li zaokruženom proizvodnjom. Bavi se i ratarstvom i stočarstvom i povrtlarstvom, a nemali dio svoje proizvodnje dorađuje ili prerađuje u vidu brašna, hladno cijedenog ulja, sokova od rajčice, sireva, mesnih prerađevina. Naravno, za takvo što potrebna mu je i primarna proizvodnja, pa otuda ne čudi da je jesenas posijao oko 25 jutara pšenice. Na njegovu žalost, žetvu je završio poslije velikih kiša koncem mjeseca, pa se nekom posebnom kvalitetom ne može pohvaliti:

»Iako je, za ovu godinu, rodilo pristojnih 2,5 do 3 tone po jutru, kvaliteta žita je loša. Hektolitar mi je tu oko 70, a vlaga oko 14 posto, pa sam predao samo onu količinu koja mi je bila potrebna da isplatim arendu. Sve ostalo ću ostaviti sebi, a ovisno o kretanju cijene odlučit ću se hoću li ju dalje prodavati ili ću ju iskoristiti za stočnu ishranu, svinja i ovaca prije svega.«

Trenutačna cijena od 16 dinara za kilogram (plus PDV), kaže on, ne pokriva ni troškove koje je jesenas, zimus i proljetos uložio u proizvodnju pšenice, pa je i računica jasna: radio je, bar za sada, s gubitkom. Ipak, na pitanje »zašto« (ju sije), Cindel navodi dva logična razloga:

»Prvi je svakako plodored i onome tko se razumije u ovu problematiku dalje ne moram objašnjavati. Drugi razlog svakako je taj što se nikad unaprijed ne zna od čega će poljoprivrednik imati koristi, a na čemu će pasti. Da zna, sigurno se ne bi opredijelio za rad s gubitkom. Primjera radi, pšenica se prošle godine pokazala isplativijom od kukuruza, a ove godine, bar za sada, izgleda da će biti obratno. Osim toga, ako u obzir uzmemo i to da se ja bavim i ratarstvom i stočarstvom, prosto nije logično da se baziram samo na proizvodnju jedne kulture.«

U zaključku, recimo još nekoliko bitnih stvari vezanih za ovu temu. Kako kaže Varga, koliko god vremenske prilike posljednjih dva tjedna nisu pogodovala pšenici, toliko jesu ostalim jarim kulturama, napose kukuruza i suncokretu, a vjerojatno bi to rekli i voćari. Dakle, sve u svemu, razmjerno male štete od zakašnjenja žetve daleko su manje u odnosu na opću korist koje su posljednje kiše donijele. Također, treba u vidu imati i riječi ravnatelja *Žita Srbije* **Vukosava Sakovića**, koji je za Radioteleviziju Vojvodine u emisiji *Brazde* rekao kako ove godine možemo očekivati da će biti požnjeno između 3,2 i 3,3 milijuna tona pšenice, što, zajedno s oko 200.000 tona rezervi, daleko premašuje potrebe Srbije. Po njegovim riječima, veće je pitanje i problem kako viškove izvesti, posebno kada se u obzir uzme činjenica da se i danas mnogi ratari odlučuju za sjetvu »s tavana« i proizvodnju sorata koje donose veći prinos, ali znatno slabiju kvalitetu. Ako to kod nas (za sada) još i prolazi, na inozemnom tržištu – ne.

S. D. i Z. R.

U Lemešu uspješno realiziraju projekt prekogranične suradnje

Europski novci i za Lemešku banju

Do polovice prosinca bit će izrađena studija o mogućnosti korištenja termalnih voda u Lemeškoj banji

Voda iz Lemeške banje po ljekovitosti ravna je vodi iz čuvenih toplica Harkány u Mađarskoj, a ljekovito blato ono me iz Igala u Crnoj Gori. Tako kažu, a je li to danas točno ili ne, može se samo nagađati, jer je Lemeška banja zatvorena desetljećima. Nema više ni ljekovite vode, ni blata, propadaju nekadašnji bazeni, nekadašnje jezero zaraslo je u trsku, a zgrada se polako urušava pod teretom godina i nebrige. Ta slika uskoro bi se mogla početi mijenjati. Ne, neće u Lemešku banju uskoro doći kakav zainteresirani investitor s otvorenim računom i željom da preporodi nekadašnje toplice, već će početak biti mnogo skromniji – tek studija koja treba pokazati kolika je ljekovitost vode i blata u Lemeškoj banji, koliko je opravdano ulagati u njenu obnovu i na koji način privući turiste u ove zaboravljene i zapuštene toplice.

Početni korak

Ta studija izvodljivosti bit će materijal koji bi ubuduće trebao kvalificirati Lemešku banju kao lokalitet u koji se isplati ulagati, bilo da su ti ulagači investitori ili kasa države i Pokrajine koje bi možda na nekom natječaju prepoznale značaj ulaganja u Lemešku banju. Studija izvodljivosti bit će urađena kao dio projekta *Razvoj turizma zasnovan na lokalnim kulturnim i prirodnim resursima*, koji realiziraju MZ Svetožar Miletić (Lemeš) i Općina Bácsbokod (Bikić) u susjednoj Mađarskoj, u okviru programa Interreg-IPA CBC Mađarska – Srbija. Ukupna vrijednost projekta je 193.000 eura. Od tog novca više od polovice, točnije 100.208 eura, dobit će Lemeš, a Lemeška banja samo je dio aktivnosti koje će biti urađene zahvaljujući novcima koji su došli iz europske kase.

»Kroz ovaj projekt organizirat ćemo tri manifestacije koje prezentiraju kulturno naslijeđe i gastro običaje. Jedna od njih realizirana je prošlog tjedna, a bila je to četverodnevna proslava *Dužijance*, u rujnu će u Lemešu biti održan Lemeški kulen fest, a naredne godine međunarodni susret plemićkih mjesta«, kaže predsjednik Savjeta MZ Svetožar Miletić **Dejan Đurković**.

Sama studija izvodljivosti zapravo će biti dokument koji treba pokazati koje su mogućnosti iskorištenja Lemeške banje, pojašnio je menadžer projekta **Vladimir Perović**.

»Studija će obuhvatiti i teoretski i praktični dio u smislu sadašnjeg stanja, uzimanje uzoraka i analizu vode i ljekovitog blata, tržišne mogućnosti korištenja ovih toplica. Bit će to jedan dokument koji će sveobuhvatno analizirati stanje i mogućnosti razvoja Lemeške banje. Bit će to samo prvi korak, a nastavak bi trebala biti projektno-tehnička dokumentacija. Studija treba biti završena do sredine prosinca i to je taj prvi korak«, kazao je Perović.

Centralna zgrada danas

Centralna zgrada nekada

Po njegovoj procjeni sama revitalizacija Lemeške banje trajat će godinama i morat će se raditi fazno.

A tom prvom koraku prethodili su višegodišnji naponi lemeške mjesne zajednice koja je uspjela Lemešku banju, konačno, uknjižiti kao vlasništvo Grada Sombora. A ono što je ostalo nije mnogo.

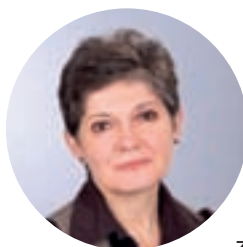
Stoljetna povijest

Od Lemeške banje još je ostala oronula centralna zgrada kojoj su odavno izbijeni svi prozori i vrata, a sada se urušava i krovšte, ostatci dva velika bazena, nekadašnje jezero čiji je jedini vidljivi trag zarasla trska i dio nekadašnjeg parka u kome više nema ni klupa ni staza za šetnju. Nema više ni objekta s kadama i svlačio-

Tjedan u Somboru

Priča iz života

Koliko smo samo puta bili pokradeni, izigrani, prevareni, zakinuti? I tek naknadno shvatili sve to. I bilo je, naravno, kasno. I bili smo tužni i bijesni. »Zašto baš mene to da snađe«, rekli bismo, onako, više za sebe. Sombor je, osim onoga »najzeleniji«, osim onoga »grad fijake-

ra i tamburaša« i grad biciklista. Pa zato u Somboru i nije neka vijest kad vam zaključan ili nezaključan (svejedno) bicikl ukradu. Iz centra grada, ispred kakvog dućana na periferiji, ispred zgrade... Ne, to nije vijest, već više gradski »folklor«, koji svakog ljeta, malo-malo pa nekog Somborca – zadesi. Većina ukradenih bicikla, kažu »upućeni«, »putuje« na jug zemlje u praznim kamionima koji su prethodno dovezli papriku, luk, rajčicu i ostalo povrće. Tek, da se ne vrate prazni. Pa dobro, znam, sada se pitate što je onda tu vijest? Zvuči za **Ripleya**, ali nije. Istina je. Ovih kišnih srpanjskih dana, ispred zgrade, poprilično vremešan, star, bicikl, nezaključan. Nestao. Popodne. Ili još bolje – od nepoznatog počinitelja »otuđen«. Kad ono sutra ujutro, na zaprepaštenje vlasnika, bicikl uredno parkiran, na mjestu gdje je bio prije. Pa koga osuditi? Onoga koji nije bicikl zaključao (nikakva garancija), ili onoga kome je on ponuđen na »izvolte«? Pravog odgovora (kao) da nema.

Prvo, alal vera »pozajmljivaču«! Mora da mu je bilo veoma hitno da uradi to što je uradio, ali vrijednije od toga je čast – ili savjest – da dvokotač vrati na mjesto gdje ga je i »preuzeo«. Doduše, malkice osakaćen. Ali u voznom stanju. Dakle, sve pohvale »pozajmljivaču«. Drugo, ovo je priča i o našim navikama, točnije nehanju. Sve u stilu – ma neće se, valjda, meni to dogoditi! Ostavljamo dvokotače (nezaključane) ispred pošte, ljekarne, trgovine... Ma, samo da trknem... i eto mene.

Ali, netko kao da to prati. I vidi. I eto belaja. Nema bicikla.

Pouka je i više nego jasna: ako želite sačuvati svoj dvokotač, pogotovo ako je nov, onda ga morate i više nego paziti.

»Pozajmljivaču«, koji je predmet ove priče – kapa dolje! Vrijedan je svake pažnje zato što je učinio nešto što bi rijetko tko uradio. Pogotovo kod nas. Takvih, kakvi jesmo.

Z. V.

nica. A cijela priča počela je još koncem XIX. stoljeća. Prvo su u Lemešku banju tragom vijesti o ljekovitoj vodi i blatu stizali ljudi iz Sombora, Baje, Bezdana, pa čak i Budimpešte, pa se onda počelo razmišljati o otvaranju toplica.

»Dvadesetih godina XX. stoljeća funkcioniralo je dioničko društvo Lemeška banja, a vlasnici dionica bili su mjesni plemići. O posjećenosti lječilišta tih godina govori i podatak da je banja imala svoj fijaker koji je goste prevozio od željezničke postaje do same banje. Poslije Drugog svjetskog rata banja je nacionalizirana i postala je društvena svojina. Bazen je izgrađen 1951. godine i dugo je to bio jedini bazen u somborskoj općini. Punim kapacitetom radile su i kade za blatna kupanja, a dnevno je na trepiji bilo i po 70 pacijenata«, kaže predsjednik Asocijacije za razvoj sela Svetozar Miletić **Aleksandar Vidaković**.

Te »zlatne« godine Lemeške banje trajale su do konca 70-ih. Nevremne i nesretno odabrani zakupci dokrajčili su ove toplice, a godine koje su dolazile potpomogle su da od nekdašnja banje ostane ružna slika ruševnog i zapuštenog prostora.

Zvuči nevjerovatno, ali početkom 80-ih godina prošlog stoljeća, kada se već nazirao kraj ovim toplicama, izgrađen je novi veliki bazen, koji nikada nije ni dobio uporabnu dozvolu, a čim je završena njegova gradnja, iz njega je stavljeno upozorenje: kupanje nije dozvoljeno.

Z. Vasiljević

Lemešani prednjače

Lemeš je do sada sudjelovao na tri poziva prekogranične suradnje Srbija – Mađarska. A od tri podnijeta projekta dva su dobila potporu, što Lemeš svrstava u najuspješnije somborsko mjesto.

»Mjesne zajednice vrlo rijetko imaju kapacitete aplicirati na zahtjevne natječaje Europske unije i na koncu te odobrene projekte i realizirati. U oba projekta koja su im odobrena naglasak je, i s jedne i s druge strane, bio na turističkoj ponudi, ali kroz te projekte polako radimo i na infrastrukturi«, kazao je Perović.

U spomen na kirbaje u Srijemu u Čepinu održana manifestacija *U svečanom ruhu, svetkujemo sve kirbaje u istom danu*

Stigo god, da se vidi rod

Kirbaj se nije mogao zamisliti bez odlaska na misu, održavanja nogometne utakmice, bez pjesme po kućama, a u večernjim satima igranke*

Cilj je bio prikazati na jednom mjestu bogatstvo sličnosti i različitosti, svečanog narodnog ruha, baš kako su se nekada mladi okupljali na kirbaju u Srijemu, kaže predsjednica Zavičajne udruge Gibarac Marija Martinović

Teško je bilo Hrvatima iz Srijema devedesetih godina napustiti svoja rodna mjesta, ostaviti svoj dom, svoju rodbinu, susjede i svoj mir potražiti u nekima od mjesta Hrvatske. Danas, poslije više od 25 godina, svi su se snašli, navikli se na novo okruženje, zaposlili se, ali uspomene i sjećanja na njihova rodna mjesta i običaje u njima nisu zaboravili. Najljepša su ona, kako oni pričaju, koja su vezana za proslavu crkvenog goda, kirbaja, kada je svako kućanstvo s radošću dočekivalo brojne goste. Toga dana mještani Gibarca, Kukujevaca, Sota, Morovića, Vašice i svih ostalih sela gdje su većinu stanovništva činili Hrvati tijekom cijelog dana organizirali su razne svečanosti, kako bi kirbaj bio proslavljen na dostojan način. Kako uspomene ne bi izbljedile i kako bi se običaji prenijeli na mlađe generacije Zavičajna udruga *Gibarac* već drugu godinu za redom organizira manifestaciju *U svečanom ruhu, svetkujemo sve kirbaje u istom danu*, koja se održava u Čepinu.

Kirbaj – središnji događaj

A kako je to nekada izgledalo u srijemskim selima, u ovom slučaju u Gibarcu, ispričala nam je predsjednica Zavičajne udruge *Gibarac* **Marija Martinović**.

»Kako su naši stari govorili 'stigo god, da se vidi rod'. Rado smo se sastali i svi smo Srijemci, jedni drugima rod. Kirbaj je u svakom selu, pa tako i u Gibarcu, bio središnji događaj u godini. Kada bismo se prvi put susreli s kalendarom za nadolazeću godinu, prvo bismo pogledali kojim danom spada kirbaj, sveti Ivan Nepomuk.

Veselilo bi nas kad je bio vikendom, jer smo se tada mogli bolje pripremiti, a i bilo je više gostiju. I sada nam puno znači kada je vikendom, jer se rado zaputimo u naš Gibarac. Gostiju je bilo sa svih strana: Tovarnika, Ilače, Bapske, Kukujevaca, Sota, Vašice i drugih mjesta. Do sedamdesetih godina gosti su dolazili svečanim zaprežnim kolima, kapije su bile širom otvorene i goste se nije pozivalo nego se podrazumijevalo da rodbina i prijatelji dolaze. Do dolaska gostiju domaćini bi vršili velike pripreme i svaka bi kuća mirisala po svježim bojama i kreću. Sve bi sobe bile izmolovane novim mustrama. Hrana i kolača nije manjkalo, a pripremalo se sve po redu: za doručak paprikaš, za ručak juha, kuhano meso i sos, sarma i pečenje. Bilo je raznih kolača pripremanih po starinskim receptima. Kirbaj se nije mogao zamisliti bez odlaska na misu, održavanja nogometne utakmice, bez pjesme po kućama, a u večernjim satima igranke. Mnoge su se ljubavi rodile na tim igrankama i potrajale godinama«, sjeća se Marija.

Ideja o prošlogodišnjoj manifestaciji o njegovanju uspomene na sve sremačke kirbaje potekla je od strane upravnog odbora Zavičajne udruge *Gibarac*, upravo zato što oni često ne mogu otići u svoja sela na taj dan.

»Prošle godine imali smo prezentaciju kirbajskih kolača po starim gibaračkim receptima, po receptima Slovaka iz Šida i Mađara iz Vladislavaca. Ove godine smo odlučili da se na svečanosti pokaže svečano ruho upravo iz onih mjesta odakle su nam gosti dolazili na kirbaj. U planu nam je da je održavamo svake godine, po mogućnosti prvog vikenda nakon gibaračkog kirbaja«, kaže Martinović.

Svečano ruho, obilježje svakog mjesta

Ovogodišnja manifestacija *U svečanom ruhu svetujemo sve kirbaje u istom danu*, koja je održana 7. srpnja u organizaciji Zavičajne udruge *Gibarac*, uz sufinanciranje Osiječko-baranjske županije i Općine Čepin, sastojala se iz tri dijela. Prije svega odigrana je prijateljska utakmica između veterana nekadašnjeg NK *Borac* iz Gibarca i veterana nekadašnjeg NK *Fruškogorac* iz Kukujevac. Domaćini su pobijedili, no tu nije bio važan rezultat. Rezultat ove igre je prijateljstvo, koje traje godinama.

Drugi dio manifestacije događao se u crkvi Duha svetoga u Čepinu, gdje je održana sveta misa u čast svetom Dimitriju, zaštitniku svih Srijemaca i u čast svetom Ivanu Nepomuku, nebeskom zaštitniku Gibarčana, kao i za sve Srijemce doseljene u Hrvatsku i one koji su tamo ostali. Kako se nekad kirbaj nije mogao zamisliti bez svete mise u svečanom ruhu, tako se u crkvi moglo vidjeti svečano ruho iz Bapske, Sota, Kukujevac, Erdevika i Gibarca, a misi je prisustvovao veliki broj vjernika. Treći dio manifestacije događao se u Hrvatskom domu u Čepinu. U goste su pozvani predstavnici HKD-a *Šid*, SKUD-a *Jednota* iz Šida, KUD-a *Gustav Matoš* iz Tovarnika, te predstavnici *Bosanskog prstena* iz Dopsina.

»Cilj je bio prikazati na jednom mjestu bogatstvo sličnosti i raznolikosti svečanog narodnog ruha, baš kako su se nekad mladi okupljali na kirbaju u selima u Srijemu. Na podij su izlazili parovi iz Bapske, par u gibaračkoj nošnji iz HKD-a *Šid*, par u slovačkoj nošnji SKUD-a *Jednota* iz Šida, par u nošnji iz Sota kojima se pridružila **Kristina Šajvan** iz Dopsina, bračni par **Cingel** u nošnji iz Kukujevac i Erdevika, te predstavnici Zavičajne udruge *Gibarac* **Ema Bakić**, **Igor Majačić**, **Leona Pohiba** i bračni par **Dodig**. Zašuškala je svila i uštrkane skute i zabljesnuo sjaj i ljepota na podiju«, s ponosom priča predsjednica udruge, koja je dodijelila svima zahvalnicu udruge za čuvanje svečanog ruha njihovih predaka. Osim oživljavanja uspomena na lijepe običaje, cilj je bio i okupljanje i produbljivanje prijateljstava, svih onih koji su pedesetih godina iz Srijema morali napustiti svoje domove, a kojima je Srijem ostao u srcu.

S. Darabašić

Marija Martinović (u sredini) sa suradnicima

Tjedan u Srijemu

Raj za odmor

Turistička ponuda u Srijemu, kao jedna od tema našeg tjednika, govori nam o velikom broju destinacija koje se nude posjetiteljima prilikom posjeta gradova i izletišta. Zabilježen je i porast broja turista u ovoj godini, koji iznosi oko 50 posto više u odnosu na prošlu godinu. No, kako smo mogli čuti od predstavnika turističkih organizacija u Srijemu, glavni problem je nedostatak smještajnog kapaciteta. Godišnji odmori koji su pred nama prilika su da se već polako pripremamo na neku od omiljenih destinacija. Prva želja nam je uglavnom odlazak na more, bilo da je u pitanju Jadransko, Egejsko ili Crno. Sve to zavisi od naših želja i interesiranja, ali i od naših mogućnosti. Za one koji si ovog ljeta ne mogu priuštiti odmor na nekim od ljetovališta, jedan od izbora svakako bi mogao biti seoski turizam. Koliko god da on mnogima nije toliko privlačan, mjesta u Srijemu pružaju idealne uvjete za boravak u nekima od njih. Za samo jedan dan posjetitelji mogu posjetiti znamenite spomenike kulture, gradove, muzeje, galerije, kao i neke od seoskih sredina koji obiluju prirodnim ljepotama. Morović, kao jedna od mogućih destinacija, pruža idealne uvjete za boravak turista. Drvored topola, pogled na rijeke Bosut i Studva, ostaci tvrđave koji podsjećaju na bogatu povijest ovoga mjesta... U njemu je sačuvan i spomenik prvom parobrodu koji je 1860. godine uplovio u Morović, a čelični mostovi, njih pet, izliveni su u Pešti 1900. i 1902. godine. Na samom ulasku u selo se nalazi najstarija katolička crkva sagrađena u 12. stoljeću, s elementima romaničkog i gotičkog stila, koja je jedna od najstarijih sakralnih građevina u Srijemu. Morović je raj i za ljubitelje prirode i lova. Ograđeno lovište *Nepričava* dom je jelenima, srnama, divljim svinjama... Nedaleko sela nalazi se Vojna ustanova *Morović* u kojoj su smještene dvije vile, *Srna* i *Košuta*, kao i pet drvenih bungalova koje su izgrađene za bivšeg predsjednika SFRJ **Josipa Broza Tita**, s idejom da se poslije operacije u Ljubljani tu oporavi. A što se tiče smještaja, posljednjih godina u ovom mjestu izgrađeno je više vila koje mogu primiti posjetitelje. Morović bi uvijek bio moj izbor, ne samo zbog svega navedenog nego zbog netaknute prirode i mira i tišine u hladovini hrastova, a koji su nam svima prijeko potrebni. Pa ako niste odlučili, Morović može biti i vaš izbor za ovo ljetno.

S. D.

Nogometni fenomen u Hrvatskoj i izvan nje

Ujedinjenje na određeno vrijeme

U konkurenciji s ponosom, uspjehom, hrabrošću, upornošću, energijom i drugim izrazima koji veličaju nastup hrvatske nogometne reprezentacije na upravo završenom Svjetskom prvenstvu u Rusiji jedna će riječ možda najbolje opisati stanje duha koje je mjesec dana vladalo u Hrvatskoj, a kulminiralo nedjeljnim finalom protiv Francuske i eksplodiralo dočekom igrača dan kasnije u Zagrebu. Ta riječ svakako je ujedinjenje.

Ujedinjenom se, a to se na svakoj utakmici najlakše uočavalo, pokazala sama reprezentacija koja je uz taktičku zrelost pokazala i gotovo fanatičnu upornost da dođe do povoljnog rezultata. I teško će se naći ne samo navijač hrvatske reprezentacije nego i nogometni stručnjak ili pak neutralni gledatelj koji za takav pot-hvat neće kao najzaslužnijeg imenovati izbornika **Zlatka Dalića**, jer je od vrhunskih pojedinaca stvorio vanserijski tim o kom će se, napose u Hrvatskoj, još dugo s ponosom pričati. I ma koliko se do sada najveći uspjeh u povijesti hrvatskog nogometa odnosio prije svega na same igrače i stručni stožer, Dalićevo ujedinjenje za proteklih mjesec dana raširilo se cijelom Hrvatskom i svuda gdje se za Hrvatsku navijalo.

Tako je, naravno, u nedjelju bilo i u Osijeku, ne samo na glavnom trgu, gdje se utakmica s Francuskom gledala preko velikog

Ma koliko se do sada najveći uspjeh u povijesti hrvatskog nogometa odnosio prije svega na same igrače i stručni stožer, Dalićevo ujedinjenje za proteklih mjesec dana raširilo se cijelom Hrvatskom i svuda gdje se za Hrvatsku navijalo

video ekrana, nego i u svakom dijelu grada. I nekoliko sati uoči utakmice građani na ulicama izgledali su poput reprezentacije: i grupa stanara koja je ispred zgrade u Jugu 2 pripremala roštilj, i mama koja je u kolicima gurala bebu, i umirovljenički par, i biciklisti i roleraši bili su u dresovima hrvatske reprezentacije s različitim brojevima i imenima na njima. Čak je i pas kog je jedan gospon vodio bio odjenut u crveno-bijelo, na kocke. Pa i da smo bili na mjestu stranaca koji su natovarenih rančeva Europskom

Hrvati u Vojvodini prvi puta javno organizirano pratili nogometnu reprezentaciju svoje matične države

Uz vatrene i u Subotici

Poput Hrvata diljem svijeta, i Hrvati u Vojvodini bodrili su nogometnu reprezentaciju svoje matične države na nedavno održanom mundijalu u Rusiji. Za razliku od prijašnjih prvenstava, sada su to, prvi puta, učinili javno organiziranim gledanjem dviju utakmica.

avenijom vozili od centra prema Tvrdi ne bi bilo dvojbe što se događa.

I sat vremena prije početka utakmice Trg Ante Starčevića bio je poprilično ispunjen, a pristizanjem sve većeg broja ljudi atmosfera se vrlo brzo iz iščekivanja pretvorila u šampionsku euforiju koju je podgrijavao razglas s kog su puštane navijačke pjesme poput *Srca vatrenog* ili *Neka pati koga smeta*. Sam tijekom utakmice, osim u trenucima kada je **Perišić** dao gol za izjednačenje pa do penala kog je skrivio, bio je sušta suprotnost uvertiri uoči početka utakmice: navijači su utakmicu promatrali mirno, nagrađujući pljeskom tek požrtvovne startove ili dobre poteze hrvatskih igrača. I nakon

posljednjeg zvižduka **Pitane** – pljesak. Koji se nedugo potom pretvorio u ovacije na ceremoniji dodjele medalja.

I upravo nakon tog momenta prema trgu, na kom se do tada nalazilo između tisuću i dvije tisuće navijača, krenule su kolone ljudi, gotovo u trenutku potpuno zaustavivši promet. Pješaci, bi-

ciklisti, roleraši, skejteri, motoristi, vozači (auta, kamiona, traktora, da i njih je bilo), mladi, stari, siromašni i bogati (to samo osnovano pretpostavljamo) uputili su se u centar proslaviti drugo mjesto reprezentacije u svijetu. Sreća i ponos tako su vrlo brzo nadvladali tugu i razočaranje zbog gubitka zlata koje je stjecanjem nes(p)retnih okolnosti otišlo u druge ruke. Tu sreću i ponos s Osječanima podijelila je čak i jedna budimpeštanska obitelj s visoko uzdignutim hrvatskim i mađarskim zastavama, kao i grupa iz Mohača koja je došla gledati finale u središte grada.

I što sada, nakon što je spuštena zavjesa na nestvarno lijep kolektivni san, zapitat će se i već su se zapitali analitičari stanja u društvu. Hoće li Dalićevo ujedinjenje potrajati i promijeniti stvari na bolje; hoće li se nezaposlenost, niske plaće, opterećujući krediti, visoke cijene i teška svakodnevnica općenito lakše podnositi, a masovni odlasci mladih u inozemstvo zaustaviti? Odgovor na ovo pitanje svatko nosi u sebi. Baš kao i ponos koji je svatko pojedinačno, od predsjednice do prosjaka, zahvaljujući reprezentaciji trajno pripisao i kao dio vlastitog životnog uspjeha. Ono što sigurno nije istina, bar po mišljenju doljepotpisanoga, su tvrdnje kako je svjetsko srebro nogometne reprezentacije najveći uspjeh hrvatskog sporta do sada. Koliko god euforija i do sada nezabliježeni doček u Zagrebu bili najveći, olimpijski i svjetski uspjesi rukometaša, vaterpolista, **Janice Kostelić**, **Blanke Vlašić**, **Sande Perković** ili paraolimpijaca **Mikele Ristoske** i **Sandre Paović**, primjerice, jednostavno su veći. Jer su njihova odličja zaista zlatna. A (i) to treba poštovati, sjećati se i objektivno vrednovati.

Z. R.

Gledanje polufinalnog meča Hrvatske s Engleskom organizirano je u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Inicijativa za organizirano praćenje utakmice u Centru potekla je u »viber« grupi »Vatreni«, koju je pokrenuo generalni konzul Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**. Dramatično polufinale u kojem je Hrvatska pobijedila s 2:1 u HKC-u je pratilo više od stotinu navijača svih uzrasta.

Još više navijača, prema procjeni organizatora, oko 400, okupilo je organizirano gledanje finalne utakmice *vatrenih* s reprezentacijom Francuske

koje je priređeno također u Subotici, u dvorištu Doma Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini a koje se poklopilo s proslavom 28. obljetnice te političke stranke. Osim navijača iz Subotice, reprezentaciju Hrvatske su u Domu DSHV-a bodrili i navijači iz drugih mjesta u Vojvodini.

Javno organizirano navijanje Hrvata iz Vojvodine, kao vijest, medijski je popraćeno i u Hrvatskoj te Srbiji. Ovdje možete pogledati dio atmosfere s praćenja ovih dviju utakmica, dok su fotogalerije s dvaju događaja dostupne na facebook stranici NIU *Hrvatska riječ*.

D. B. P.

Nazorovci na smotri folklor

ZAGREB – Na ovogodišnjoj, 52. Međunarodnoj smotri folklor u Zagrebu sudjelovat će i HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora. *Nazorovci* će se prvi puta predstaviti večeras (petak, 20. srpnja), od 21 sat na svečanoj priredbi Međunarodne smotre folklor *Baština i migracije* koju će izravno prenositi HRT. Drugo predstavljanje imat će u subotu, a u nedjelju će sudjelovati u mimohodu svih sudionika Smotre na Trgu bana Jelačića.

Z. V.

Kulturni srpanj u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta organiziraju tijekom srpnja više kulturnih manifestacija u tom mjestu. Zatvaranje XXXIII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, VII. seminara bunjevačkog stvaralaštva uz predstavljanje projekta prekogranične suradnje *Obrtnički turizam – lokalne vijednosti u prekograničnoj perspektivi* bit će održano sutra (subota, 21. srpnja) s početkom u 19.30 sati na ljetnoj pozornici Etno salaša *Balažević*. U nedjelju, 22. srpnja, u tom mjestu će biti održana *Dužijanica*.

Književna večer i Dužionica

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora u nedjelju, 22. srpnja, organizira 84. *Dužionicu*. Skup sudionika *Dužionice* je u 9 sati u Hrvatskom domu. Svečana sveta misa u crkvi Presvetog Trojstva je u 10 sati, prijem kod gradonačelnice i predaja kruha od novog žita u 12, a nakon toga slijedi risarski ručak u Hrvatskom domu.

Bandaš i bandašica ovogodišnje *Dužionice* su **Milorad Stojnić** i **Sara Horvat** iz Berega. Gosti *Dužionice* su KUD *Širokopljac* iz Širokog polja (Hrvatska).

Z. V.

Hrvatska čitaonica Fischer iz Surčina na Bojčinskom kulturnom ljetu

SURČIN – Članovi Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina sudjelovali su na manifestaciji *Bojčinsko kulturno ljetu* koja se svake godine održava u Surčinu. Kroz trodnevno predstavljanje, na ljetnoj sceni *Bojčinskog kulturnog ljeta*, predstavili su rad svojih sekcija – literarne i muzičke. Kao gosti Hrvatske čitaonice *Fischer*, na manifestaciji su se predstavili i slovačka Evangelička crkva iz Boljevac, koji su na manifestaciji izveli duhovne i nacionalne pjesme, a tijekom programa zborovi obje udruge publici su predstavili i zajedničku ekumensku kompoziciju. U bogatom kulturno-umjetničkom programu mlađi i stariji članovi udruge iz Surčina pročitali su i svoje autorske i druge pjesme od kojih su neke bile dio čitavog tematskog ciklusa: ljubav prema tamburašima, prirodi, selu, vinu, Srijemu i ženama u njemu. Prema riječima predsjednice udruge iz Surčina **Katice Naglić** bilo je zadovoljstvo prikazati drugima na koji način ova udruga predstavlja svoju kulturnu baštinu.

S. D.

Natječaj za kratku priču HKUPD-a Stanislav Preprek iz Novog Sada

Natječaj je javni, a pravo sudjelovanja imaju svi građani Republike Srbije, te iz inozemstva, koji pišu standardnim hrvatskim jezikom. Tema priče je slobodna. Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječeje.

Priče se ne honoriraju, a rukopisi se ne vraćaju. Priča može imati najviše 8.000 znakova (s prazninama), u programskom jeziku Word, u fontu *Times New Roman* i veličini fonta 12. Priča se šalje poštom, na CD-u, uz prilaganje ispisa na papiru, na adresu:

HKUPD *Stanislav Preprek*; Cara Dušana 4; 21000 Novi Sad, ili na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.preprek@gmail.com, pri čemu u rubrici *subject* treba naznačiti ime i prezime autora.

Rok slanja priče je 1. kolovoza 2018. godine. Peteročlano uredništvo odabrat će najbolje radove za zbirku kratkih priča *Preprekova jesen 2018.*, koja će biti tiskana od strane Društva, te će tročlani žiri rangirati prve tri. Na promociji zbirke, predviđenoj za listopad 2018. godine, prvoplasirane tri priče će pročitati autori.

Otvoren XXXIII. Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame

Lokalne vrijednosti u prekograničnoj perspektivi

Kulturno-umjetnički program u povodu otvorenja XXXI-II. Saziva Prve kolonije naive u tehnici slame održan je u petak, 13. srpnja, na Etno salašu *Balažević* u Donjem Tavankutu. Program otvorenja započeo je starom bunjevačkom pjesmom *Žito žela lipota divojka*, a u ostalom dijelu programa nastupili su srednja i reprezentativna folklorna skupina Društva. Ovogodišnji gosti otvorenja kolonije bili su KUD *Sveti Juraj* iz Draganica i KUD *Zanatlija Lányi Ernő* iz Subotice, čija je predstavnica **Katalin Mihályi** i službeno prigodnim riječima otvorila koloniju. Nakon programa svi zainteresirani su mogli posjetiti Galeriju te pogledati slike nastale na prošlogodišnjoj koloniji.

Rad polaznika ovogodišnje kolonije održavat će se u prostoru OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu do subote, 21. srpnja. Zatvaranje XXXIII. Saziva Prve kolonije naive u tehnici slame i VII. seminar bunjevačkog stvaralaštva te predstavljanje Projekta prekogranične suradnje »Obrtnički turizam – lokalne vrijednosti u prekograničnoj perspektivi« bit će održani u subotu, 21. srpnja, u 19.30 sati.

I. D.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt IZGRADNJA POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU NATRIJEVOG-HIPOKLORITA NA VODOZAHVATU I U SUBOTICI, na katastarskoj parceli 23866 KO Stari grad, Ulica Erdutska bb (46.121590° 19.629873°) nositelja projekta JKP VODOVOD I KANALIZACIJA, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu Grada Subotice.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJOM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 13. 7. 2018. godine nositelju projekta GOODWILL PHARMA d.o.o., Subotica, Matije Gupca br. 14, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životnu sredinu projekta: REKONSTRUKCIJA I ADAPTACIJA UPRAVNE ZGRADE I REKONSTRUKCIJA I PRENAMJENA DIJELA MAGACINA U POGON ZA PRIMARNO I SEKUNDARNO PAKIRANJE FARMACEUTSKIH I DIJETETSKIH PROIZVODA, S LABORATORIJOM KONTROLE KVALITETE na katastarskoj parceli 14780/10 KO Novi grad, Subotica, Ulica Segedinski put br. 80 (46.099590°, 19.692078°)

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu Grada Subotice (www.subotica.rs odjeljak Životna sredina / Oglasna tabla).

Rad, poniznost i istrajnost

H BKUD *Lemeš* iz Lemeša organiziralo je proteklog tjedna *Dužijancu*. Bila je to 17. godina kako ova hrvatska udruga u Lemešu na taj način slavi završetak žetve. Ove godine manifestacija je trajala četiri dana.

U ulozi bandaša i bandašice bili su ove godine **Antonia Ileš** i **Luka Vilić**. Mala bandašica je **Karmela Ileš**, a mali bandaš **Kevin Burza**.

»Bandašica se nekada birala iz redova najvrjednije risaruše. Nema više ručne kosidbe, nema risara i risaruša, ali se u mojoj obitelji uvijek poštovao težak rad koji se ulagao u sve poslove u poljoprivredi. Moji su ponosni što sam ja danas bandašica, a i ja sam presretna što sam u toj ulozi na ovogodišnjoj *Dužijanci*«, kazala je Antonia Ileš.

Ništa manje ponosan nije bio ni bandaš Luka Vilić.

»Lijepo je to, trebamao što više promovirati naše običaje«, kaže Luka.

Sama sveta misa, povorkom sudonika *Dužijance* s bandašom i bandašicom na fijakerima bila je završni dio četverodnevne proslave *Dužijance* u Lemešu.

»Proslava *Dužijance* trajala je četiri dana, a realizirana je kroz IPA projekt prekogranične suradnje Srbija – Mađarska, koji provode MZ Svetozar Miletić i Općina Bikić (Bácsbokod) u susjednoj Mađarskoj. *Dužijancu* je otvorila likovna kolonija u čijem radu su sudjelovali slikari članovi HLU *Croart* iz Subotice, a umjetnici su radili na salašu obitelji naše ovogodišnje bandašice. Književnu večer pjesnika *Lira naiva* organizirali smo drugog dana *Dužijance*. Ja moram reći da naša **Lucija**

Tošaki nije bila s nama tu večer, ali je organiziranje te književne večeri njena zasluga. Uz pjesnike program je upotpunila ŽPS *Kraljice Bodroga* iz Monoštora. Trećeg dana priredili smo kulturno-umjetničku večer, na otvorenom, na našem rukometnom terenu, a sudionici su bili iz Subotice, Žednika, Đakova, Sombora i Lemeša. I na koncu sama završnica *Dužijance* u nedjelju«, kaže tajnica HBKUD-a Lemeš **Marija Bagi**.

Sudionici *Dužijance* okupili su se prvo u Domu kulture, a onda je povorka sudionika *Dužijance*, na čijem čelu su bili bandaš i bandašica, a odmah iza njih najmlađi članovi HBKUD-a Lemeš u bunjevačkim nošnjama i ostali sudionici *Dužijance* pješice prošla kroz centar sela do crkve Blažene Djevice Marije. Poslije svečane mise i simbolične predaje kruha od novog žita dužnosnicima Mjesne zajednice sudionike *Dužijance* čekalo je dvade-

setak fijakera. A onda vožnja kroz selo, prvo do obiteljskog salaša male i velike bandašice, gdje su sudionici *Dužijance* ugošćeni i počašćeni. Povorku sudionika *Dužijance* u fijakerima dočekale su i obitelji malog bandaša i bandašice. Proslava je završena u Domu kulture uz risarski ručak, a kada je riječ o Lemešu to je nezaobilazni juneći paprikaš.

»Žetva je nekada bila najznačajniji posao, ali bio je to mukotrpan rad. Kosilo se ručno. Muškarci su kosili, a žene su vezivale u krstine. Nosilo se pokošeno žito poslije kosidbe u dvorišta i slagalo u kamare i onda se čekala vršalica, a čekanje vršalica za djecu je bio poseban događaj i malo-malo istrčavali su na ulicu, izvirivali ne bi li baš oni bili prvi koji će najaviti dolazak vršalice koja treba završiti posao«, prisjetio se nekadašnjih žetvi fotokroničar Lemeša **Ivan Horvat**.

Danas se žetva u cijelom ataru završi za nekoliko dana, a suvremeni kombajni preko noći »progutaju« na desetke hektara žita. Ipak u ovom narodu ostala je svijest da se do bogatog roda na njivi, žita i kruha dolazilo teškim i napornim radom. I zato svake godine ova ponizna zahvala Bogu za ono što je podario.

Z. V.

Croart na *Dužijanci* u Lemešu

Sedmero članova *Croarta* (**Sándor Kerekes**, **Cilika Dulić-Kasiba**, **Kata Šetrov**, **Čedo Lišić**, **Marta Lišić**, **Rozalija Ilić**, **Josip Horvat**) boravili su 12. srpnja na jednodnevnoj likovnoj koloniji na poziv Hrvatskog bunjevačko-kulturno-umjetničkog društva Lemeš iz Lemeša. Likovna kolonija održana je u sklo-

pu manifestacije *Dužijanica 2018*. Slikari su radili u ambijentu stoljetnog salaša **Stipana Vujevića** u Lemešu, a *croartovcima* se pridružio i velečasni župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Lemešu **Antal Egedi**, kao i unuke vlasnika salaša **Karmel** i **Elizabeta Ileš**. Na kraju radnog dana priređena je izložba nastalih radova. Radove su mogli vidjeti u petak, 13. srpnja, sudionici književne večeri i u subotu, 14. srpnja, sudionici folklorne večeri. Dogovoren je nastavak suradnje dviju udruga.

Godišnji koncert folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec*

AKTIVNO LJETO

Gupčevih folkloraša

Folklori odjel Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* je u nedjelju, 15. srpnja, organizirao godišnji koncert na Etno salašu *Balažević*. Tri starosne skupine, osamdeset i pet članova predstavilo je dvosatni program u deset točaka. Osim bunjevačkih plesova, koje su izvele sve tri uzrasne skupine našli su se i kaštelanski plesovi, plesovi baranjskih Hrvata, plesovi iz Like, zadarskoga zaleđa – sela Ražanac, vlaške igre i *Šota*.

Aktivnosti folklornog odjela ove godine iznimno su bogate, a sezonu su započeli sudjelovanjem u organizaciji programa desete *Noći muzeja* u Tavankutu. Uslijedili su nastupi u Velikoj, Sotinju, Račinovcima, Zemunu, na dječjim *Đakovačkim vezovima*. Nezaobilazni su bili i nastupi u okviru obilježavanja dana sela na blagdan Presvetog Srca Isusovog, preskakanje vatre na blagdan svetog Ivana Krstitelja u narodu poznatog kao *Cvitnjak*, na Festivalu dječjeg stvaralaštva, na otvorenju XXXIII. Saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, godišnjem koncertu. Pred *Gupčevim* folklorašima je još aktivno ljeto: organiziranje tavankutske *Dužijance*, gostovanje u Posušju i Zagrebu, a očekuje ih i zasluženi odmor u Puli i Novom Vinodolskom. Rad folklornih skupina u drugoj polovici godine obilježiti će nove jesenske manifestacije, kojih neće manjkati ni u 2018. godini.

I. D.

Lara Croft i serijal *Tomb Rider*

Inspirativna ženska heroína

Filmska adaptacija je sveprisutna praksa stvaranja filma. Tijekom prošloga stoljeća pokazalo se da izvor inspiracije za film mogu biti ne samo književna djela (roman, drama i sl.), nego i drugi mediji poput stripova i video-igrica. Kada je na prijelazu iz 2. u 3. milenij došlo do ekspanzije akcijskih video-igara, nastala je potreba i za njihovom filmskom adaptacijom. Tako je nastao čuveni serijal o arheologinji, pljačkašici grobova **Lara Croft**. Nedugo po svojoj pojavi u svijetu video igara Croftova je privukla na sebe pažnju publike karakterističnim stilom oblačenja i izvanrednim boričkim vještinama, ali i svojim impresivnim tjelesnim atributima. Kao rezultat toga postala je dijelom popularne kulture, i to prije nego što je čuvena američka glumica **Angelina Jolie** prihvatila tumačiti njezin lik. Rani uspjeh je fascinantant utoliko prije kada se uzme u obzir da nije pripadala nijednom univerzumu heroja i heroína (*Marvel Comics*, *Warner Bros.* itd.). Ona je čeljade igrčke konzole *PlayStation*.

Brojne zamjenice

Lara Croft je ušla u Guinnessovu knjigu rekorda kao lik s najviše službenih zamjenika u stvarnom životu. Prva Lara Croft je bila **Nathalie Cook** od 1996. do 1997. Zatim slijede **Rhona Mitra** 1997. – 1998., **Vanessa Demouy** 1998., **Nell McAndrew** 1998. – 1999., **Lara Weller** 1999. – 2000., **Lucy Clarkson** 2000. – 2002., **Jill de Jong** 2002. – 2006., **Karima Adebibe** 2006. – 2008., **Alison Carroll** 2008. – 2010. Najviše medijske pažnje privukla je McAndrewova kojoj je izdavač zabavnog softvera *Eidos Interactive* oduzeo status službenog modela nakon poziranja za *Playboy*.

Prvi film iz ovog serijala izišao je početkom 3. milenija pod nazivom *Lara Croft: Tomb Raider* (2001). Kritika ga je uglavnom negativno ocijenila zbog njegove slabe priče i stilizirane akcije (tj. nerealističnih scena). S druge strane, glavnoj glumici uputila je pohvale za izvedbu svoje uloge. Kod publike pak film je naišao

na više nego pozitivan prijam, tako da je uskoro snimljen i nastavak *Lara Croft: Tomb Raider – Kolijevka života* (2003). Premda je ostvario manju zaradu nego prethodni film, ipak je predstavljao financijski uspjeh. Stoga je planiran nastavak, koji je međutim otkazan kada je Jolieeva odbila ponoviti ulogu ikonične junakinje.

Najnovije ostvarenje

Tek nakon 15 godina ponovno je snimljen film o pljačkašici grobova pod nazivom *Tomb Raider* (2018). Režirao ga je norveški redatelj **Roar Uthaug** (1973). Ulogu Lare Croft tumačila je ništa manje zanosna **Alicia Vikander**, podrijetlom iz Švedske. Dobio je mješovite kritike. Dok jedni ocjenjuju priču neoriginalnom, drugi pak hvale istinit i realističan pristup (tj. bez stilizacije) serijalu, te izvedbu Vikanderove. Dok jednima Lara Croft u ovom filmu odaje dojam sposobne i moćne heroine, koja se ne daje pretvoriti u objekt, drugi pak smatraju da ju je film pretvorio u vrećicu za udaranje i nijemog promatrača.

Film, po mojem sudu, vrijedi pogledati, ne samo zato što donosi dugo očekivanu priču o heroini koja, naprežući i oštri um i atletski građeno tijelo, izlazi iz bezbrojnih tijesnih škripaca, nekad s više, nekad s manje ozljeda, ali uvijek u jednom komadu, nego zato što na vrlo realističan način prikazuje kako je ona postala takvom. Put od »tatine curice« do djevojke s razvijenim umijećem preživljavanja u svijetu nasilja nije nimalo lak, nego je prepun nepremostivih izazova, teških padova i bolnih razočaranja, ali kako kaže latinska poslovice: *per aspera ad astra* (kroz trnje do zvijezda). Otuda i mnogo momenata kada se čini da Croftova ne služi ničemu drugom no primanju udaraca, od kojih svaki može biti posljednji.

Što se tiče negativnih kritika, njih vrijedi pročitati, ali se za njima ne treba pretjerano povoditi.

Vladimir Nimčević

In memoriam

MARGA TUMBAS (1913. – 2018.)

U 105. godini života, Gospodar i Darovatelj života pozvao je **Margu Tumbas** u vječnost! Dana 10. srpnja 2018. godine ugasio se kao svijeca jedan dug, a nada-sve plemenit život naše drage teta Marge, kako smo je svi od milja zvali. Samo dvadeset dana prije 105. rođendana Gospodin Bog je obećao dug život i sve dobro na zemlji onima koji poštuju roditelje. Ona je to potvrdila. Rođena je 1. kolovoza 1913. godine na Žedniku. Odrasla je u brojnoj obitelji **Grge** i **Cilike** rođene **Buljovčić**, te sestara i jednog brata. Sve ih je nadživjela, iako je bila krhka zdravlja. Nakon smrti roditelja njih tri sestre ostale su zajedno i uz teta Margu posvetile su se šivenju. Odrekavši se braka njih tri su se posve posvetile Bogu i Crkvi. Kad je vlč. **Lazo Krmpotić** ostao bez roditelja, njihova kuća mu je bila drugi dom. Teta Marga se u starosti oslonila na rodbinu, pa je kod **Bebe** i **Dragana** našla svoj drugi dom, sve dok i njima nije bolest otežala dvorbu, pa je s istom ljubavlju bila primljena kod Sestara milosrdnica, gdje je 10. srpnja blaženo preminula. Kad sam kao novi župnik došao u ovu župu, kod teta Marge smo planirali i šivali mnoga misna ruha, plaštove, ministrantske i prvopričesničke haljine. Sa svojom pokojnom sestrom **Ilkom** sašile su preko sedamdeset prvopričesničkih haljina i preko dvadeset ministrantskih, te za svakog svećenika i bogoslova koji je bio iz naše župe. Neka joj je velika hvala!

Teta Marga je bila mudra, pobožna i vrlo praktična duša. Dok joj je tijelo slabilo, sve je bilo očitiije kako je zrijala za nebo. U dugoj bolesti primala je rado i pobožno Božanskog Gosta. Sad Ga je ugledala i više ne mora vjerovati, i spoznala je da je i ona bila među onima za koje je Isus rekao: »Dođite k meni svi vi izmoredi i opterećeni i ja ću vas odmoriti«. Sad može otpočiniti u Kristovu miru. Sad je ugledala Onoga kome je cijelog života služila i koga je tako pobožno primala. On je obećao takvima: »Tko blaguje moje Tijelo ima život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan«!

S tom vjerom i takvim uvjerenjem oprostili smo se od drage nam teta Marge, dok i mi ne pođemo tamo gdje s oka nestaje svake suze. Do tada neka nas povezuje vjera, nada u nebesku domovinu gdje se živi od ljubavi!

Pokoj vječni daruj joj Gospodine i svjetlost vječna neka joj svijetli! Nek počiva u Miru!

Sveta misa za pokojnicu bit će služena 22. kolovoza u 18 sati u crkvi Uskrsnuća Isusova.

B. S.

U susret blagdanima

25. srpnja – sv. Jakov Zebedejev (stariji)

Jakov Zebedejev jedan je od Isusovih dvanaest apostola, sin je Zebedeja i Salome, a brat Ivana evanđelista. Rodio se u Betsaidi na Genezaretskom jezeru. Na apostolat je pozvan u proljeće ili ljeto 28. godine od samoga Krista. Sveti Matej o tom u svom evanđelju piše: »Idući odatle dalje, Isus opazi drugu dvojicu braće, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana, u lađici, s ocem, gdje krpe mreže. Pozva ih. Oni odmah ostave lađicu i svog oca te pođu za njim« (Mt 4,21-22). Sveti Jakov pripada onome najužem krugu oko Isusa. Bio je prisutan uskrsnuću Jairove kćerke, Isusovu preobraženju na Taboru, njegovoj smrtnoj borbi u Getsemaniju.

Klement Aleksandrijski i Euzebij Cezarejski spominju i obraćenje sudskoga sluge koji je Jakova vodio na sud. Vidjevši kako je apostol hrabro primio smrtnu osudu, priznao se i sam kršćaninom. Jakova je zamolio za oprostjenje za sve što mu je učinio. Apostol ga je poljubio i rekao mu: *Mir s tobom!* Poslije toga je obojici odrubljena glava. Tako je Jakov prvi apostol, koji je umro mučeničkom smrću. Tijelo sv. Jakova bijaše preneseno u Santiago de Compostelu, u Španjolskoj koja ga je izabrala za svoga zaštitnika. Svetog Jakova su kao svog zaštitnika poštovali tijekom stoljeća hodočasnici i putnici, zatim srednjovjekovni vitezovi, pa onda ljekarnici, kočari, ratari i voćari.

26. srpnja – sveti Joakim i Ana

O sv. Joakimu i sv. Ani u Bibliji nema spomena, no zato se njihovo ime prvi put spominje u jednom apokrifnom spisu iz II. stoljeća. U prvih osam poglavlja toga spisa iznesene su pojedinosti, koje se odnose na Marijino čudesno rođenje. Taj spis govori o sv. Joakimu kao vrlo bogatom čovjeku, koji je bio i pobožan i dobar pa je prihode svojih dobara dijelio u dvoje: jedan je dio davao narodu, a drugi prinoseo kao žrtvu Gospodinu za otpuštenje svojih grijeha. Kad se jednog dana nalazio u hramu, prinoseći svoju žrtvu, neki Ruben predbacivao mu je nevjednost zbog koje sa svojom Anom nema djece. U Izraelu, naime, nijedan pravednik nije ostao bez potomaka. To je Joakima vrlo pogodilo pa se za četrdeset dana povukao u pustinju posteći i moleći kako bi od Gospodina isprosio potomka. U međuvremenu je i Ana vapila Gospodinu moleći za plodnost. Ukazao joj se Božji anđeo i navijestio da će dobiti dijete. Po anđelu bio je obaviješten i Joakim te pozvan da se iz pustinje vrati kući. Ana je u velikoj starosti rodila kćerku i dala joj ime Marija. U trećoj godini roditelji su je prikazali Gospodinu.

Priredila: Ž. V.

In memoriam

Svim našim sestrama, rodbini, prijateljima i znancima javljamo da je naša draga sestra

s. M. Josipa Đula Milodanović (1931. – 2018.)

članica Družbe sestara *Naše Gospe* preminula 16. srpnja u subotičkoj bolnici u 88. godini života i 61. godini zavjeta. Sestra Josipa je u srijedu, 18. srpnja, pokopana na Bajskom groblju u Subotici.

Vječnu radost daruj joj Gospodine!

Družba sestara *Naše Gospe*
Zagreb – Subotica

Novi broj Zvonika

Ljetni dvobroj katoličkog mjesečnika *Zvonik* proteklog vikenda izišao je iz tiska. U ovome broju između ostalog možete čitati o proslavi 50. obljetnice Subotičke biskupije, te možete pročitati razgovor sa zlatnim jubilarcima i novim đakonima Subotičke biskupije. Vrijeme je godišnjih odmora te na stranicama ovoga mjesečnika možete pogledati prijedlog kako ga što bolje iskoristiti. Tu su i ustaljene rubrike, te najave brojnih događanja. Potražite novi broj *Zvonika* u svojim župama.

Klanjanje u katedrali

U subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u subotu, 21. srpnja, je cjelodnevno klanjanje.

Raspored slavlja na Bunariću

4. kolovoza – Prva subota, sveta misa u 9.30 sati

15. kolovoza – Velika Gospa, sveta misa (dvojezična) u 18 sati

22. kolovoza – Blažena Djevica Marija Kraljica, sveta misa u 18 sati

23. kolovoza – Trodnevnića – klanjanje u 19 sati

24. kolovoza – Trodnevnića – križni put u 19 sati

25. kolovoza – Trodnevnića – bdijenje u 19 sati

26. kolovoza – **Proštenje:** 6.30 – sveta misa za hodočasnike pješake (dvojezična)

8 sati – sveta misa na mađarskom jeziku

10 sati – sveta misa na hrvatskom jeziku

16 sati – sveta misa za bolesnike i djelatnice Caritasa (dvojezična)

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Odmor iz kršćanske perspektive

Prošle nedjelje čitali smo u evanđelju kako Isus šalje svoje učenike da naviještaju i izgone zloduhe u njegovo ime. Ove nedjelje apostoli se okupljaju oko Isusa da bi ga izvijestili o svemu što su činili i naučavali. Nakon toga Isus ih šalje u osamu na odmor (usp. Mk 6, 30-34). Isus je, koliko i Bog, toliko i čovjek, svjestan je koliko navještaji, čudesa i susreti s ljudima iscrpljuju, jer je i sam to iskusio.

Znakovito je to što evanđelje o odmoru govori baš u vrijeme godišnjih odmora. Svi se u ovo doba godine želimo od nečega odmoriti, želimo otputovati na neke lijepe destinacije, iskusiti zanimljive stvari, upoznati nešto novo. Gužve na cestama svjedoče o upravo takvim doživljajima odmora. S druge strane, mnogi tijekom godine ne zarade dovoljno da bi sebi i svojoj obitelji priuštili te zanimljive odmore na popularnim mjestima, jer su za svoj rad loše plaćeni. Tako ovo vrijeme odmora postaje platforma očitovanja klasnih razlika, vrijeme tuge i žalosti u mnogim dječjim srcima jer jedni idu gdje pozele, a jedni ostaju kod kuće. Postaje vrijeme razočaranosti roditelja što svojoj obitelji ne mogu priuštiti ono što mogu njihovi susjedi i kolege. Tu, nažalost, mi ne možemo ništa promijeniti. No, sve to što vidimo za vrijeme ljetnih praznika navodi nas na razmišljanje postoji li kršćanski odmor, treba li se odmor jednog kršćanina razlikovati od odmora drugih ljudi. Treba se razlikovati, jer kršćanin na odmor, kao i na sve u životu gleda kroz prizmu svoje vjere.

Važnost osame

Ljudi, kada odlaze na odmor znaju od čega se žele i trebaju odmoriti. Isusove učenike izmorio je navještaj, širenje njegove poruke, susretanje s ljudima. Umorilo ih je njihovo poslanje. I nas umara naše poslanje, ono na što nas Bog poziva da radimo kroz naše zanimanje, zato nam treba predah. No, taj odmor treba iskoristiti i zapitati se a što nas to točno umara i iscrpljuje, što nam oduzima najviše energije i okupira naše misli. Jer, čovjek se često troši na nebitne stvari, stavljajući u prvi plan ono što je manje važno i nije svaki umor plod rada koji je bitan i Bogu mio.

Isus šalje svoje učenike na odmor u osamu. I sam se, svjedoči evanđelje, često povlačio u osamu. Osama je mjesto susreta čovjeka i Boga, ali i čovjeka sa samim sobom. Tek u sa-

moći, kada žamori i nepotrebni glasovi ne opterećuju našu pozornost i naše misli, čovjek se može zamisliti nad samim sobom i preispitati svoje postupke, ciljeve, želje i nastojanja. I tek kada ga ništa ne remeti, u tišini može čuti glas svoje savjesti i glas Božji te uvidjeti troši li se na ono što od Boga dolazi ili su njegove težnje i htijenja skrenula na stranputicu. Zato za kršćanina odmor ne može biti samo jurnjava za egzotičnom destinacijom, zabavom i novim iskustvima, nego i vrijeme susreta s Bogom i samim sobom, što mu buka ljetovališta ne može priuštiti. Bog nam daje predah da stanemo, skupimo snage, preispitamo se i onda krenemo dalje, ako je potrebno, drugačije nego prije. Naravno, nema Bog ništa protiv naših zanimljivih i sadržajnih odmora, ali želi da tijekom odmora ostavimo vremena za samoću u kojoj ćemo njega susresti.

Odmor u Bogu

Važno je primijetiti, iako je Isus za učenike predvidio odmor u samoći, to ipak nije ostvareno, jer su ih ljudi slijedili. Isus se sažalio nad mnoštvom koje ga je tražilo i počeo ih poučavati. Odmor koji priželjkujemo i na koji odlazimo ne može biti odmor od ljudi, osobito ne od onih kojima smo potrebni. Svaki čovjek je ljubljeno Božje dijete i, bili mi na odmoru ili ne, svojim bližnjima trebamo biti na raspolaganju ako su u potrebi. Ljubav i dobročinstvo ne smiju nikada biti na godišnjem, jer ako od ljubavi uzimamo odmor, onda je ni nemamo. Ljubiti i činiti dobro uvijek i svugdje dio je kršćanskog poslanja, koje traje sve do kraja našeg ovozemnog života. Isus je ljubio ljude i nikada nije bio previše umoran da ispuni njihova očekivanja, tako ni mi nikada ne smijemo biti previše umorni u ljubavi, strpljenju i razumijevanju za svoje bližnje.

Isto tako, ne možemo uzeti godišnji odmor od Boga. Bog nas čeka da mu posvetimo svoje vrijeme i pokažemo ljubav i zahvalnost u osobnoj molitvi i nedjeljnoj svetoj misi. Susreti s njim snaže našu vjeru, daju snagu za nedaće ovoga života, pridižu nas kada klonemo u svojim patnjama. Prema tome, ne može se uzimati odmor od Boga, nego se u Bogu odmaramo, jer nam jedino on može dati onaj unutarnji mir za kojim čeznemo i koji nam je potreban, da bismo i tijelo mogli odmoriti.

Nina Šarčević, učenica Srednje medicinske škole, Subotica

VRIJEME će POKAZATI

Svi znamo kako su lipanj i početak srpnja za male maturante, pa i njihove roditelje, najstresniji mjeseci. Jedino pitanje koje ih tada muči jest upis u srednju školu. Upis u srednje škole je prošao i mnogi su upisali ono što su i željeli. Jedna od njih je i **Nina Šarčević**, koja je upisala Srednju medicinsku školu u Subotici, smjer medicinska sestra odgojiteljica. Ovo je novi smjer u medicinskoj školi i prvi na hrvatskom nastavnom jeziku u ovoj obrazovnoj ustanovi. Nini se zapravo i nije bilo teško upisati u srednju školu, jer je navikla na učenje, te je odavno bila spremna. Podatak da je *vukovac* dovoljno govori.

Nakon srednje škole planira upisati Pedagoški fakultet u Somboru. Iako još nije sigurna čime bi se bavila u životu, voljela bi da njen posao bude vezan uz djecu. Možda kao odgojiteljica, pedagoginja, nastavnica ili možda i kao logoped. Vrijeme će pokazati.

Najveću podršku ima od svoje obitelji, mame, tate i sestre **Jelene**.

Tijekom osmogodišnjeg školovanja, a pohađala je OŠ *Đuro Salaj*, Nina je dobila razne nagrade i priznanja, ali ono na što je posebno ponosna jest *Vukova* diploma. Članica je Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* gdje igra u reprezentativnom ansamblu, pa samim time se voli i oblačiti u bunjevačku narodnu nošnju. U slobodno vrijeme voli crtati, gledati filmove, čitati i slušati glazbu, a kako je rekla možda jednoga dana bude uspješna slikarica kao i njen djed.

Omiljeni film joj je *Titanic*, a knjiga *Krize su zvijezde* **Johna Greena**. Kada je glazba u pitanju, Nina najviše sluša strane pjesme.

Ono što je ispunjava i čini joj život zabavnijim jest folklor. Sve turneje, druženja, probe, koncerti ispunjavaju njeno slobodno vrijeme i čine ju sretnijom osobom.

Ž. V.

Muka po

Tko još usred ljeta misli na zimu? Odgovor je vrlo jasan – domaćice. Svi mi na zimu ili već jesen volimo otvoriti neku teglu dobrog domaćeg kompota (»dunca«) ili nešto od kiselog povrća, domaćeg pekmeza, džema, slatkog... mmm... sama pomisao već mami osmijeh na licu. Ali... treba sve to i pripremiti. Divim se domaćicama koje imaju volje i vremena za ovaj, nimalo lagan posao, te im ostava i miriše i izgleda kao raj na zemlji.

Svi koji su se bar jednom upustili u avanturu zvanu zimnica znaju o čemu je riječ. Nije to samo kupiti voće ili povrće i raditi. Treba tu i pripremiti tegle, celofane, gumice, popratne začine, dodatke, sve to mora biti čisto, uredno, oprano, zategnuto, pobrisano...

Činjenica je da je danas ponuda zimnice zaista velika, kako na tržnicama tako i u brojnim velikim marketima. Na mnogim etiketama možemo čak vidjeti natpis *domaće*. E sad je li to tako ili ne, u to neću ulaziti. Primjerice, ako jest, onda vidite i poveću cijenu. Kad sve stavimo na papir, uvijek je jeftinije domaće, iz vlastite kuhinje, ali stoga što rad domaćice nitko ne vrednuje.

Problem koji muči zaposlene žene je kada sve to izorganizirati. Kada otići na tržnicu? Kada pripremiti zimnicu? Puno njih se odluču za jednostavniji način; ako nisu u mogućnosti mame ili bake priskočiti u pomoć, onda je tu trgovina. Skuplji način je tijekom zime nabavljati što zafali.

Ima i onih koji pak uživaju u mirisima i pripremama pa se na pripremanje domaćeg zimnice odlučuju po malo, u malim količinama, danas 5 kg, sutra 5 i tako redom.

U današnje vrijeme kućanskih aparata mnoge stvari su olakšane, pa, primjerice, ima i onih domaćica koje kompot ostavljaju (»duncuju«) u perilici posuđa. Da, dobro ste pročitali. Moram priznati da nisam probala, ali me taj način pripremanja jako zainteresirao. Odjednom stane i 30 tegli, što bih ja na šporetu kuhala na 5-8 tura. Dakle, satima.

Umjesto nekadašnjeg *barenja* voća, skidanja kože i mljevenja danas jednostavno ubacite sve skupa u blender i ubrzate pripremu voća.

Jasno je da voće treba biti svježije i zdravo, bez oštećenja, a ona manja se mogu odstraniti. Ne samo namirnice nego i posude moraju biti besprijeckorno čiste, kako se proizvod ne bi kvario. Tegle je najbolje oprati tolom vodom i ostaviti ih da se suše. Ako imate perilicu za suđe, onda ih sve ubacite odjednom i one su spremne

domaćicama

za upotrebu. Također poklopci moraju proći isti postupak, a kako vam se pekmez ne bi kvario, kada napunite teglu i dobro zatvorite, obrnite je naopačke. Kada tako odstoji 10 minuta, možete ih skloniti na hlađenje. Ovo se odnosi samo za metalne poklopce.

Zanimljiv način zatvaranja koji sam nedavno čula, a odnosi se na kuhanu rajčicu ili voćne sokove jest uz pomoć novinskog papira i bjeljanka. Bjeljanka treba dobro izlupati vilicom i u njih umakati komadiće novine, te po dva stavljati preko grlića boce. Kada se to osuši, boca je hermetički zatvorena. Pekmezi, kuhana rajčica, sokovi i kiselo se mogu zatvarati i celofanom i gumicama, ali tada se preporuča da celofan bude nakvašen alkoholom.

Ako koristite konzervanse, nemojte pretjerivati, vrećica od 5 g dovoljna je za 5 kg voća ili povrća.

E sad ako još želite znati detalje, na tegle ili boce naljepite naljepnice na kojima piše što je unutra i kojeg datuma je pravljeno, ili bar navedite godinu. Ako vam kojim slučajem ostane od prošle godine, da to prvo trošite.

Spremanje poslije pravljenja zimnice neću niti spominjati. To vam svakako sleduje.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

LJETNI DŽOKER

Volim prizivati stvari i događaje. Ne mislim kako je sve do neke više sile i kako ne možemo utjecati na okolnosti. Po ovom možemo otjerati kišu, prizvati neki susret, ispuniti si neku želju i to samo ako to odista želimo. I polazi mi za rukom, ali imam i neuspjehe. Dakle, sve je do toga koliko to želim i kako se usmjerim. Ne, ovo nije neka magija, niti sam ja neka vještica ali mi je tako pošlo za rukom »namjestiti«
lijepe dane, kad su najavljivali kišu; susresti prijatelja koju nisam vidjela pola godine, a željela sam, otići na koncert iako nisam imala ni kako ni s kim, a ni kartu. Zakon privlačenja je čudo i njemu posvećujem i ovaj recept na tacni i koristim ga za privlačenje ljeta. Ne može ljeto bježati od nas i donositi tmurno vrijeme koliko ga mi možemo privlačiti i sve stavljati u znak njemu.

Današnji recept je pravi ljetni džoker. Riječ je o receptu koji se brzo priprema, nema puno sastojaka i osvaja okusima baš kao pravi ljetni ručak.

Potrebno: 1 manja tikvica / 500 g piletine / 1 manja kele-raba / žlica putera / 2 žlice maslinovog ulja / 4 rajčice / 100 ml umaka od rajčice / 2 šake bebi špinata / mali poriluk / 1-4 limuna / 1 dl bijelog vina / 2 žličice krupne morske soli / 1 žličica papra.

Postupak: Piletinu narežite na sitne komadiće, poriluk na kolutove, a tikvicu i kelerabu narendajte i ocijedite od tekućine. Piletinu prelijte limunovim sokom i s malo soli. U tavi zagrijte puter i maslinovo ulje, te u njih dodajte pileti-nu i poriluk. Kada je piletina gotova, dodajte ostalo povrće, umak od rajčice, začine po okusu i ostavite da se sve malo krčka. Krčkanje traje dok se okusi ne pomiješaju.

Spakirajte dukserice, kuhajte ljetne obroke i mislite o lje-tu, a ono će sigurno doći. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (121)

Marin i Stana – o važnosti spjeva u ratu nestalom

Balada kao dio lirskonarativnog žanra postoji i u usmenoj i u pisanoj književnosti. Tijekom mnogih stoljeća balada je bila cijenjeno štivo među čitateljstvom i/ili slušateljstvom, budući da je omogućavala iskazivanje različitih formi ovoga žanra, pa proučavaoci ističu njezinu lirsku, epsku i dramsku osobitost. U usmenoj književnosti balada se razlikuje od naroda do naroda. Sam termin balada u književnost i znanost uvodi **Thomas Percy** [*Reliques of Ancient English Poetry* 1765.], uzgred, četrnaest godina nakon toga *Hasanaginica* dopijeva među vrhove svjetske književnosti.

Stvarajući baladu *Marin i Stana* Berežanin **Ante Jakšić** (1912. – 1987.), uobličio je poetsko-dramski tekst o nasilno rastavljenima, poput onih u *Smrti Omera* i *Merime* ocrtavajući razmjer konflikta unutar tradicijskih normi, svojim postupcima dovodeći ih pod sumnju, osporavajući ih, ne prevratničkim zamislima već međusobnom ljubavlju. A povrhu svega su iz različitih socijalnih slojeva, što dodatno i neoprostivo narušava stoljetne vrijednosne sustave, a nitko se pri tom neće upitati, u kojoj će mjeri destrukcija njihove ljubavi, što ju provode djevojičini roditelji, slijepim slijedom tradicije mladima uskratiti pravo na osobnu sreću, čime se temeljno ugrožava smisao ljudskoga života dvije jedinice, neovisno o njihovom socijalnom statusu.

U Jakšićevu spjevu ne fokusiraju se junački podvizi već duševni potresi i lomovi pojedinca uzdrmanog upravo ondje gdje bi trebao biti zaštićen i na sigurnom, unutar obitelji, a ona, premda neprikosnoveni autoritet kroz stoljeća, kolijevka je i čuvarica ne samo s današnjih stajališta prihvatljivih tradicijskih vrijednosti, već i izvor i utoka cjeline patrijarhalnog sustava običajnih, obvezatnih moralnih i društveno utvrđenih normi. U takvim uvjetima vladajući psihološki i moralni sukobi u odnosu pojedinac-obitelj, razvučeni i zategnuti uzduž etičkih krajnosti, nužno su prožeti tragičnim nabojem i gdje kada pojedinca guraju u potonuće.

I premda nemamo uvid kako je i kamo u završnici dramske radnje Jakšić odveo svoje junake, jer se taj dio rukopisa smatra zagubljenim u ratnom kaosu, iz onoga čime raspolažemo moguće je naslutiti, vjerojatno bismo, kao i u većini sličnih djela narodne književnosti i književnih djela nastalih na njezinu tragu, prepoznali kako narator ili pisac (zakonomjerno?) istinski neizbježno usmjeravaju svoje likove prema tragičnom kraju, dočim se oni koji sjede sceni nasuprot, u toj i takvoj prilici, ipak stignu zapitati bi li on poprimio neizrečene odlike (samoobrambeno iznuđene, razumije se) dok se premetnuo u svojevrсну utvrdnu stoičkog stava, također jednu od poruka koja nam se nerijetko nameće u ovom podneblju i ona dobro znana lica, to naličje iskaza (zar

Blaško Rajić i Antun Karagić

uvijek?) nadohvat ruke, u prilog zagovora mirenja sa sudbinom.

Braneći se od razornog učinka mržnje, suprotstavljajući dobru i plemenitost tiraniji, okrutnosti i opaćinama, uzdižući nikad izgubljenju nadu i nepotrošenu snagu sna o čovjekovom pravu na slobodu koja će se jednom valjda uzdići iznad svakog poraza i gubitka, iznad smrti same!

Pišući *Marina i Stanu* Ante Jakšić je posegnuo za strukturom narodne pjesme koju obilježava jedinstvo nejednako zastupljenih činilaca epskog, lirskog i dramskog izraza, ali kroz dijaloge Stane i njenih roditelja, Stane i Marina, i njihove monologe, otkrivajući sukob strasti i naravi junaka, razvidno učvršćuje dramski karakter svoga spjeva. Ovo nije urađeno bez razloga, pa nas ta okolnost upućuje na usporedbu Jakšićeva djela sa stanovitim ostvarenjima iz hrvatske i drugih književnosti. Primjerice, lirikom prožetu dramsku bajku *Csongor és*

Tünde mađarskog pjesnika i dramskog pisca, romantičara neobuzdane mašte Álya Vörösmartyja (1800. – 1855.), djelo nastalo 1830. godine, dakle, punih devet desetljeća prije Jakšićeva spjeva.

Zanimljivo je da bi se ono u mnogočemu moglo uzeti stvarnim predloškom epa pod naslovom *Slava* kojega je 1941. i 1942. godine, u bezmalo četiri tisuće deseteraca i 24 pjevanja napisao **Blaško Rajić**, u vrijeme svoje internacije u budimskom franjevačkom samostanu. U *Slavi* Rajić opisuje dolazak Hrvata u ovo podneblje i njihov prelazak na kršćanstvo, kroz opis sukoba s Rimljanima.

U moć i važnost sa scene izgovorene svake hrvatske riječi, s koje ona ulazi i u svakodnevicu puka, poput Blaška Rajića, **Geze Kopunovića**, **Lajče Lendvaija**, **Mirka Huske**, **Klare Peić** i dr. vjerovao je i **Antun Karagić** rođen u mjestu Gara, (nadomak mađarskog gradića Baje 2. lipnja 1913. – Pečuh, 12. prosinca. 1966.) hrvatski pisac i kazališni djelatnik koji je, među ostalim, cijeli svoj imetak (i to poprilični!) uložio u djelovanje kazališta, utemeljujući tridesetih godina XX. stoljeća u Gari *Društvo bunjevačkih kazališnih dobrovoljaca*, za koje je pisao igrokaze s temama iz narodnog života, stvaranih za očuvanje jezika i tradicijskih vrednota. Karagić je već od najranije mladosti pokazivao veliko zanimanje za književnost te posebice za pučki teatar. Kao osamnaestogodišnjak okuplja glumce amatere i s njima uprizoruje scenski tekst **Ivana Petreša** *Dva bila gavrana*. Dvije godine iza toga predstavlja se i vlastitim scenskim tekstom *Zaručnici* (1937.). Slijede *Gospođica Zorka* (prikazan 1939.), *Zloba* (1941.), *Svijest* (1943.), *Rastatkinja* i *Ženina ljubomornost* (1944.), *Katica* i *Kasina* (1944.) i dr. Pisao je također i pripovijetke, koje su, zajedno s desetak drama, ostale u rukopisu.

Kruščica

Ljeto je 1980. Ovce se odmaraju u hladovini od podnevne žege ispod kruščice, kako Sončani Šokci nazivaju divlju krušku. Fotografiju je snimio biolog **S. Silađev**, na jednom od mnogobrojnih istraživačkih obilazaka terena. Ovo stablo se nalazi između ceste koja vodi od Sonte prema Svilojevu i ribnjaka koji je započet s gradnjom 1979., a 1980. već su mnogi mještani iz okolnih mjesta bili uposleni u njemu.

Kruščica je spomenik prirode, kako ju je definirala 1987. Svjetska baza zaštićenih područja (WDPA), 1994. Pokrajinski zavod za zaštitu prirode (PZZP) i iste godine Zavod za zaštitu prirode Republike Srbije (ZZPRS) i Biološka raznovrsnost Srbije (BioRaS). Nalazi se u svilojevačkom ataru, otprilike nekoliko kilometara od sela Svilojeva, na zemlji čiji je sadašnji vlasnik PP Jedinstvo-Apatin.

Drvo je prirodna atrakcija. Biološki fenomen. Ističe se na ledini, dominira, jer oko njega bar pedesetak metara uokolo nema niti jednog drugog stabla. Raste na zemlji slatini visokog saliniteta (a znamo da divlja kruška voli humusnu šumsku zemlju, gdje naraste i do dvadeset metara u visinu). Kruščica je zaostala u rastu baš zbog nepovoljnih hranidbenih uvjeta. Prema stručnim izvorima, vrlo sporo raste, možda 1 cm, a najviše 2,5 do 3 cm na godinu. Teško je odrediti starost, mada isti izvori govore da nije mlađa od sto pedeset godina, a neki joj dodjeljuju čak 300 godina proživljenoga života. Starija je od sela Svilojeva kome geografski pripada, jer je temeljni kamen za izgradnju sela postavljen tek 1899., a ona je započeta deset godina kasnije, 1909.

Izvorno ime ovoga drveta je: DIVLJA KRUŠKA KOD SVILOJEVA. Kruščica i dalje redovito bujno donosi cvijet, a pošto je na livadi, u rano proljeće je prekriju pčele, bumbari i ostali kukci željni hrane. Naravno, s jeseni se okiti plodovima i tko god

prođe, rado bi pojeo njezin slatko-opori plod. Pored nje stoji upozoravajuća tabla na kojoj su izbrisana slova zbog vremenskih uvjeta, a pisalo je da je pod zaštitom države. Tako je svaki posjetitelj imao respekta prema drvetu i ako je ubrao plod nije sakatio grane i stablo. Evo, i ovim putem molim nadležne da što prije obnove tablu kako bismo sačuvali ovaj spomenik prirode.

Za sve slučajne i namjerne putnike i čak putnike koji su putovali vlakovima od Subotice, Sombora, prema Odžacima i dalje prema Novom Sadu, Osijeku i Vinkovcima, pedesetih, šezdesetih i sedamdesetih godina, pa i ranije, kruščica je bila orijentir za nadolazeća mjesta. Đaci putnici iz Sonte kada bi iz vlaka ugledali kruščicu, znali su da su skoro doma.

Livada oko kruščice se svake godine rasprodaje na dražbi za kosidbu trave, koja je ovdje ljekovita i zdrava, a daleko je od pepticida i pesticida. Umorni kosci se, baš kao i ove ovce, rado odmaraju u njejoj hladovini. Ljudi nekako imaju strahopoštovanje prema ovome drvetu koje su poznavali njihovi pradjedovi, djedovi i očevi.

Ali! Dana 19. rujna 2012. TV *Apatin* je kreirala među vijestima i ovu:

»Divlja kruška u Svilojevu, koja je pod zaštitom države, stara je oko 300 godina. Ovih dana je ponovno procvetala iako je već cvala u aprilu i lepo zametnula plodove. Pre 20-ak dana zbog nečijeg nemara i nepažnje požar je zahvatio i ovo zaštićeno drvo, pa zametnuti plodovi nisu izdržali plamene jezike. Ipak, ova kruška se ne da. Ponovo je pre par dana procvetala.«

Da. Kruščica se ne da. S nešto izgorjelih i izobličenih grana i ove godine (u posjetu kruščici sam bila 6. srpnja 2018.) kruščica je izuzetno urodila nebrojenim plodovima. I dalje živi, na radost nama i nadajmo se našim pokoljenjima.

Ruža Silađev

Kasalisica

Stara dječja igra *kasalisica* samo se jednom tijekom godine odigra i to na manifestaciji *Takmičenje risara*. Svake godine se skupina djece pripremi za ovu igru, dovede nove sudionike i na taj način je čuva od zaborava. Djecu su pripremile **Nada Poljaković, Slađana Tikvicki i Dajana Sloboda**. Teren za ovu igru osmislila su djeca davno. *Strnjika* se čupa zajedno s korištenom u širini oko 50 cm i tako se pravi staza, te oblikuje kvadrat, čije su stranice oko 10 metara ili još bolje 10 koraka. U tom kvadratu treba napraviti unutarnje staze, uzduž i dijagonalno, te po polovici. U sredini je krug koji služi za odmor igrača i početak igre. Smije se trčati samo po napravljenoj stazi. Tko će biti prva *kasalisica*, djeca se među sobom dogovore.

Ove godine na jubilarnom *Takmičenju risara*, *kasalisicu* su igrala djeca članovi HKPD-a Đurđin.

Ž. V.

Labirint od bala slame, *Takmičenje risara* 2018.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

Srebrna
akcija!

Djeca na pucanju bičevima

Na ovogodišnjem (četvrtom) natjecanju u pucanju bičevima sudjelovalo je i desetak djece. No, bilo je i onih koji se nisu natjecali nego su u revijalnom dijelu pokušavali da i njihov bič pukne.

Nekada su ljudi, odnosno djeca, čuvajući svinje pucali bičem što je bila zabava u tom dokonom poslu. Sama su izrađivala bičeve i stvarala nove tehnike kako bi im *švigar* što glasnije pucao. *Švigar* je krajnji dio biča, koji se nekada pravio od konjskog repa, a u novije vrijeme od umjetne manile. Sam zvuk koji se dobija je ustvari probijanje zvučnog zida.

Ukoliko i vi pokažete interesiranje za ovu manifestaciju, na vrijeme se pripremite. Ljetni odmor je, pa kad budete išli kod bake i djeda pitajte ih. Možda i vaš djed ima bič koji samo treba obnoviti, te se možete sljedeće godine i vi iskušati u ovoj vještini.

Važno je da budete oprezni, jer s bičem se može i ozbiljno ozlijediti. Stoga prvo ipak dozvolite da vam stariji pokažu i onda uživajte u pucanju bičem.

Ž.V.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel: 062 1941729.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.

Prodajem psa engleske rase, buldog, ženka, sterilizirana, stara godinu dana. Informacije: 065-531-99-28.

Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaoane, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaoana) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaoane, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobel prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Poklanjaju se umiljati štenci, smeđe-crni, niskog rasta, ravne dlake. Tel.: 024 532-570, 060-053-25-70.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta BRAND NEW d.o.o., Subotica, Senčanski put br. 160, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA OBJEKATA SKLADIŠTA I RADIONICE ZA POPRAVKU I IZRADU DRVENIH PALETA U SKLOPU POSTOJEĆEG KOMPLEKSA, zaveden pod brojem IV-08/I-501-203/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 36652/1 KO Donji grad, Subotica (46.069971°, 19.712008°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životne sredine i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 25. 7. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Predolimpijske igre (2)

Grčke predolimpijske igre

»Zauzeti se i davati potporu obnavljanju antičkih olimpijskih igara svijeta je dužnost i zadatak potomaka Aleksandra Velikog.«

Na temelju dosadašnjih saznanja prvi novi grčki »pisani dokumenti« u kojima se spominju olimpijske igre iz starog vijeka bile su dvije pjesme pjesnika **Soutsosa Panagiotisa** objavljene u časopisu *Ilios* 1833. godine koji je izlazio u tadašnjem glavnom gradu Grčke – Nafliou. Grčki ministar unutarnjih poslova **Joanis Koletis** 1835. godine predložio je grčkom kralju **Otu I.** da po antičkim uzorima organizira festival na kome će dio programa činiti i javna sportska nadmetanja. Po tom prijedlogu igre su trebale biti po uzoru na antičke – agonističke osnove (agonističan – kod starih Grka: natjecateljski; ovakve igre održavale su se u Istmosu, Nemeji, Olimpiji i Delfima) i od 1836. održavale bi se svake četvrte godine naizmjenično u Ateni, Hidri, Tripolisu i Mesolongi – mjestima značajnijim u oslobodilačkim borbama Grka protiv turske vladavine. Organizacijski odbor činili bi kraljevski povjerenik i tročlana delegacija mjesta u kome se igre održavaju, sa zadatkom da, kako piše u prijedlogu, »nabavi financijske izvore i nagrade«, odnosno izradi detaljan program.

Po prijedlogu, uz igre bi se organizirao i veliki sajam. Prihvaćivši Koletisov prijedlog, vladar je 1837. u jednom paragrafu kraljevskog dekreta dao priopćenje za javnost s planom – kako je pisalo – »održavanja javnih igara«. Neovisno od ovih događaja, 1838. godine na inicijativu rukovodstva jednog malog grčkog sela Letrinoi s Peloponeza planirano je održavanje »Olimpijskih igara« u Pirgosu, novom glavnom gradu okruga Elis. Međutim, ova inicijativa je doživjela neuspjeh. Soutsos je 1842., a zatim i 1851., u svom stilu, kao pjesnik, napisao više poetski nadahnutih pisama u kojima piše o tome da je već potrebno učiniti konkretne korake za održavanje igara i po njegovom originalnom prijedlogu, nazvati ih »Olimpijskim igrama«. Godine 1851. je napisao: »Engleska svojom industrijom i trgovačkom snagom ima ozbiljan utjecaj na cijeli svijet, Grčka za to nema snage, ali obnavljanjem antičkih olimpijskih igara koje bi se održavale svake godine može pružiti poseban kulturni doživljaj, a zauzimati se i davati potporu ovoj ideji, sveta je dužnost i zadatak potomaka Aleksandra Velikog«. Kao datum odredio je 25. ožujka – koji je inače nacionalni praznik dana oslobođenja od turske okupacije i do današnjeg dana – i predložio je da se uz prezentaciju antičke grčke kulture (s ciljem da ju cijeli svijet upozna) organiziraju zanatski i poljoprivredni sajmovi i izložbe paralelno sa sportskim natjecanjima.

Prvi prijedlog Otu I. s već osiguranim financijskim osnovama i materijalnom potporom stigao je od jednog bogatog grčkog trgovca i veleposjednika iz Rumunjske **Evangelisa Zapasa**, grčkog domoljuba. Zapas je rođen 1800. godine u Lambovi (sjeverozapadna Grčka). Kao trgovac, ali i avanturist, prvo je bio u turskoj službi da bi se zatim pridružio grčkim osloboditeljima. U Rumunjsku se preselio 1831. gdje je kupio ogromna imanja, a imao je akcije (interese) i u brodogradnji kao i u više trgovačkih firmi. Oko 1850. godine najbogatiji je čovjek istočne Europe. Svojim imanjima upravljao je iz mjesta Brošteni nedaleko od Bukurešta gde mu je bilo i stalno mjesto boravka sve do kraja života. Podneskom iz 1856. obraća se kralju u svezi organiziranja »olimpijskih igara« u kojem izražava spremnost da snosi dio troškova. Vladar je ovlastio tadašnjeg ministra vanjskih poslova **Aleksandrosa Rangavisa** (inače arheologa po struci, bivšeg rektora Sveučilišta u Ateni i autora brojnih znanstvenih radova) za dalje bavljenje ovim pitanjem. Rangavis nije bio oduševljen idejom jer je po njegovom mišljenju ova sredstva trebalo usmjeriti za druge ciljeve kao što su gradska infrastruktura, promet, razvoj industrije i poljoprivrede. Ali na nagovor Zapasa ipak je popustio, između ostalog i zbog toga jer je Zapas želio uložiti priličan osobni kapital za ostvarenje ovog cilja. Zapas je, u suradnji s grčkim veleposlanikom u Rumunjskoj **Skoufosom**, nakon više upućenih pisama grčkom vladaru kao i članovima grčke vlade lipnja 1856. najzad dobio pozitivan odgovor u kojem stoji da sve troškove – podrazumijevajući i izgradnju »olimpijske zgrade« koja će kasnije služiti za potrebe muzeja – treba financirati Zapas. Pošto se Rangavis držao ideje da igre imaju jak »industrijski, poljoprivredni« karakter, Zapas je odlučio da istupi iz organizacijskog odbora. Soutsos i Zapas i dalje su zagovarali ideju o »atletskom« karakteru igara i po tom pitanju razmijenili brojna pisma. Tijekom 1857. godine, braneći shvaćanja grčkih intelektualnih krugova da povodom igara treba obnoviti tradicije tzv. starog povijesnog razdoblja Rangavis je ponovo pokušao nagovoriti Zapasa da zanemari »atletske« karakteristike igara. Zapas je podržavao i »industrijske, sajamske« značajke – ponudio je veliku sumu za izgradnju izložbenog paviljona – ali se nije odrekao ni organiziranja »atletskih« sportskih igara. Pravi cilj bio mu je obnavljanje antičkih natjecateljskih disciplina, bar je tako navedeno u njegovim planovima.

Atila Dunderski

Nogomet

Vojvođanska liga Sjever

Nastavlja se nogometni rat u Somboru

SOMBOR – Od naredne sezone u Vojvođanskoj ligi Sjever Sombor će predstavljati dva nogometna kluba, FK *Radnički* i FK *Radnički 1912*. FK *Radnički 1912* je novi somborski nogometni klub, koji je utemeljen ovoga ljeta. U petak, 6. srpnja, održana je osnivačka skupština ovoga kluba i izabrano prvo rukovodstvo. Za predsjednika kluba izabran je **Zoran Janjatić**, sportski direktor kluba je

Prije nekoliko dana u povodu osnivanja kluba i svih nastalih nesporazuma organizirana je konferencija za medije, na kojoj je novinarima podijeljeno i priopćenje FK *Radnički 1912* u povodu iznošenja priopćenja, po njihovim riječima pojedinaca koji se kriju iza grba FK *Radnički*. U priopćenju se prozivaju nekoliko pojedinaca iz FK *Radnički*, za koje se tvrdi da su nizom neistina pokušali diskreditirati novoosnovani FK *Radnički 1912*, kako bi prikrili svoje malverzacije i nesposobnost za upravljanje klubom. »Kada je riječ o identitetu na koji se pozivaju (ne)moralne gromade iz FK *Radnički*, mora se uzeti u obzir činjenica da je taj isti klub izgubio identitet kada se fuzionirao najprije s FK *Polet* iz Rastine i time ugasio i poništio tradiciju nogometa u ovom selu, a potom i fuzioniranjem s POFK-om iz Kule, a sve zbog toga da bi po svaku cijenu sačuvali pozicije u rangu u kojem su se natjecali. Prvo će se gospoda koja sebe nazivaju spasiteljima somborskog nogometa morati dogovoriti sami sa sobom čiju tradiciju oni ustvari čuvaju? *Radničkog*, *Poleta*, ili POFK-a? Čini se da ni oni sami ne znaju. Pojedinci iz uprave FK *Radnički* su sebi, očito, dali za pravo da budu iznad zakona. Kako je moguće da u UO kluba sjede ljudi osumnjičeni i osuđeni za zlouporabe u istom klubu? Za razliku od navedenih, uprava FK *Radnički 1912* je odlučila da rad s najmlađima bude besplatan! Zahvaljujemo se svim sponzorima koji su prepoznali ozbiljnost uprave našega kluba i namjere da vratimo Sombor na nogometnu mapu Srbije«, dio je priopćenja čelnništva novoformiranog kluba. Somborcima za sada ostaje da prate dvije somborske ekipe u natjecanju Vojvođanske lige Sjever. Svi skupa jedino možemo poželjeti da će ova gradska konkurencija i kvaliteta nogometa vratiti somborske nogometne zaljubljenike na tribine Gradskog stadiona.

Nikola Nino Elez, a šef stručnog stožera **Nenad Cerović**. Čelnništvo kluba, uz veliki broj sponzora iz gospodarstva Grada, ima za cilj stvoriti ekipu koja će se vrlo brzo plasirati u viši rang natjecanja, a što je po njima još bitnije, svojim igrama vratiti publiku na tribine Gradskog stadiona. Namjeravaju utemeljiti i besplatnu omladinsku nogometnu školu, kako bi jednake uvjete u stvaranju novih nogometnih asova imala djeca iz svih socijalnih kategorija. Službene prostorije i sve potrebštine za rad ovoga kluba

bit će u sklopu nove tribine na Gradskom stadionu. Sredstva za stvaranje kluba koji želi biti uzor svim klubovima u okruženju za sada su namaknuta od privatnih sponzora, a u klubu očekuju da će se u narednim godinama stvoriti uvjeti za dobijanje sredstava i iz gradskog proračuna.

Nogomet

Vojvođanska liga Sjever

OFK Mladost se priprema za novu sezonu

APATIN – OFK *Mladost* iz Apatina započela je pripreme za novu natjecateljsku sezonu u Vojvođanskoj ligi Sjever. Po starom običaju Apatinaca, pripreme su otpočele konferencijom za medije, održanom u klupskim prostorijama na stadionu kraj Dunava. Predstavnicima zainteresiranih medija obratili su se predsjednik kluba **Aleksandar Jovanović**, sportski direktor **Damir Bajić** i šef stručnog stožera **Slobodan Bačić**. Novinarima je predstavljen novi igrački kadar, a s velikim zadovoljstvom su obaviješteni i da je postignut konačni dogovor sa šefom struke Bačićem o njegovom trajnom angažmanu. O organizacijskim novinama u klubu, te planiranju rada s mlađim selekcijama govorio je predsjednik Jovanović, a ovu prigodu iskoristio je i za upućivanje riječi zahvale na osjetnoj podršci *Apatinskoj pivari* i *apatinskoj lokalnoj samoupravi*.

»Namjeravamo započeti i s nečim što se radi u rijetko kojem klubu u okolici. U fazi izrade nam je projekt za trening djece s posebnim potrebama«, rekao je Jovanović.

Sportski direktor Damir Bajić istaknuo je da su klub za sada napustila svega dvojica igrača, a da su s nekima u tijeku pregovori oko njihovog daljeg statusa.

»Selekcija starih i dovođenje novih igrača vrši se planski prema potrebama na određenim pozicijama, kako bi se stvorila zdrava konkurencija među igračima. Shodno tome, klub su ovog ljeta pojačali **Goran Milanović** iz Brestovca, **Sebastijan Kuntić** koji je prošle sezone nastupao u Mađarskoj, dva štopera **Tvrđave** iz Bača, **Vukašin Vujnović** i **Jovan Malešević**, a tu su i povratnici iz prigrivačkog *Bratstva* **Stefan Ožegović** i **Stefan Mišković**, te povratnik iz Njemačke, špic igrač **Veljko Đumić**. U planu je dovođenje još dva igrača s kojima su pregovori trenutno u tijeku, a u klubu je ostao i veliki broj igrača iz prethodne sezone, koji će činiti okosnicu ekipe u budućnosti«, rekao je Bajić.

U OFK *Mladost* se nakon poduljeg niza godina vraćaju radu s omladinskom školom. Trenutačno su aktualna nastojanja da se pioniri i kadeti plasiraju u Vojvođansku ligu, što nije zabilježeno još od 2005. godine, a predstavljalo bi veliki uspjeh aktualne uprave. Na ovoj liniji razmišljanja je i šef struke.

»Od ove sezone osnivamo pomladak i juniore, pa će poslije niza godina OFK *Mladost* imati sve selekcije, od pjetlića do seniora. Moja razmišljanja poklopila su se s planovima ljudi iz čelnništva kluba, pa smo se lako dogovorili o suradnji na duge staze. Po mojim iskustvima, najstabilniji su nogometni klubovi čiji se rad bazira na djeci iz vlastitog pogona, iz vlastite nogometne škole, koja bi kroz natjecanja u odgovarajućim dobnim kategorijama stjecala neophodno iskustvo i kao gotovi igrači dolazila do prve

ekipe. Mislim da je to jedini ispravan recept za rad u budućnosti, jer nismo toliko bogata sredina da u budućnosti možemo kupovati nogometaše koji bi zadovoljili želje i planove ove uprave. Pripreme natjecateljskog pogona su počele, a ovih dana očekujemo dolazak još nekoliko pojačanja«, rekao je Bačić.

Od šefa stručnog stožera doznali smo i da će klub u pripremnom razdoblju odigrati nekoliko već ugovorenih prijateljskih utakmica, a mečevi za bodove će startati 18. kolovoza. Očekivanja uprave u predstojećoj sezoni su velika, pa se svi u klubu nadaju i da će navijači to prepoznati i podržati ekipu u borbi za visok plasman. U radu s prvim timom Bačiću će u narednom razdoblju pomagati **Branko Bursać**.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Ruska bajka

Uvjetno rečeno, ova najljepša bajka Hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskom prvenstvu u Rusiji nije se završila sretnim krajem, kako to običavaju ove lijepe i pomalo nestvarne priče. Francuska se pokazala jačom u velikom finalu i zasluženo slavila 4:2, uz određene pehove vatrenih (autogol, penal, pad koncentracije...), ali niti ovaj poraz ne može umanjiti grandiozni uspjeh ove generacije igrača u sada već cijelom svijetu poznatim kockastim (crvenim ili crno-plavim) majicama. Biti drugi na svijetu u konkurenciji najboljih, najjačih i najvećih zemalja, sretan je kraj koji se mogao samo sanjati prije početka 21. mundijala. Jer, nemojmo zaboraviti kako je Hrvatska do Rusije stigla tek kroz doigravanje s Grčkom, uz infarktnu gostujuću pobjedu protiv Ukrajine u posljednjem kolu kvalifikacijske skupine.

Na ispraćaju za Rusiju velika većina javnosti je smatrala golemim uspjehom ako se prođe skupina s Argentinom, Islandom i Nigerijom. A onda su **Dalićevi** momci predvođeni kapetanom **Modrićem** počeli praviti rezultatska čuda i bacati sve Hrvate i njihove simpatizere diljem svijeta u nogometni trans.

Velika Argentina na koljenima (3:0), rutinirane pobjede protiv Nigerije (2:0) i Islanda (2:1) za prvo mjesto u skupini. Potom ludnica protiv Danske (produžeci, pa penali 1:1, 4:3), pa onda isti scenarij protiv domaćina Rusije, 2:2, 5:4, i na koncu još jedni produžeci za pobjedu protiv Engleske (2:1) i ulazak u finale. Objektivno, najveći sportski uspjeh hrvatskog sporta svih vremena (oprostite **Janice, Gorane**, vaterpolisti, rukometaši, košarkaši, svi zlatni olimpijci...), jer nogomet je ipak najvažnija sporedna stvar na svijetu. A prošle nedjelje je za cijeli planet bio najvažnija stvar koju je pogledalo u izravnom prijenosu više od milijardu gledatelja. Svi oni danas itekako dobro znaju za malu zemlju Hrvatsku, njenih 4 i nešto milijuna stanovnika, a još bolje znaju za Modrića, **Rakitića, Mandžukića, Perišića, Subašića, Vrsaljka, Lovrena, Vidu, Strinića, Brozovića, Rebića, Kramarića, Pivarića, Ćorluku, Kovačića, Pjacu, Badelja** i ostale vice prvake svijeta.

Mala Hrvatska je tek 13. nacija kojoj je uspjelo zaigrati u velikom finalu (iskreno govoreći nekada je to bilo mnogo lakše,

danas neusporedivo teže), postavši najmanja nacija u velikom društvu svjetskih prvaka i doprvaka.

Iako su svi Hrvati diljem svijeta, te veliki broj dodatnih navijača drugih nacija, iskreno vjerovali u još jedno rezultatsko čudo, ono se na koncu ipak nije dogodilo. Francuzi su bili bolji, umor je učinio svoje (3 utakmice u produžecima – dodatnih 90 minuta, plus dan odmora manje), ali srebro je oko vrata i zauvijek će ostati upisano u besmrtnim analima svjetske kuće nogometa.

Kao što će zauvijek ostati upisano i ime Luke Modrića koji je ponio naslov najboljeg igrača Svjetskog prvenstva (zlatna lopta) i realno konkurira za naslov najboljeg nogometaša svijeta u protekloj 2018. godini. Uz predsjednika Nogometnog saveza **Davora Šukera** (najboljeg strijelca u Francuskoj 1998.), dvadeset godina kasnije Hrvatska ima i najboljeg igrača šampionata.

Nakon trenera nad trenerima, trećeg na svijetu **Miroslava Ćire Blaževića**, Hrvatska sada ima izbornika nad izbornicima Zlatka Dalića koji se iz Rusije vraća kao drugi izbornik svijeta. Nadmašiti ga može samo netko tko bude prvak svijeta. Ali za to će trebati još jedna bajka...

Iako su nakon poraza u nedjelju svi *vatreni* bili tužni (posve normalno), a iznenadni pljusak je simbolično ovjekovječio njihov žal za propuštenom prilikom osvajanja najvrjednijeg nogometnog zlatnog pokala, svi mogu uzdignuta čela zauvijek hodati ovim svijetom. Osvojili su srebro u konkurenciji jedne Njemačke (nije prošla skupinu), Argentine, Španjolske (ispali u osmini finala), Brazila, Urugvaja (četvrtfinale), pritom izbacivši Englesku (polufinale), a to su sve bivši prvaci svijeta. Na koncu su poraženi od još jednog planetarnog prvaka.

Posljednjih tjedana Hrvatska je kontinuirano bila u središtu pozornosti gotovo svih najvećih svjetskih medija, osobito posljednjih dana pred veliko finale. Ovakvu promidžbu jedna mala zemlja ne može niti sanjati, a dobila ju je posve besplatno zahvaljujući svojim fantastičnim nogometašima predvođenim sjajnim izbornikom i odlično kadriranim stručnim stožerom. Svi oni skupa, nakon *vatrenih* iz Francuske, učinili su za svoju državu veliku stvar.

Može zvučati kao fraza, ali zbilja je ovo nogometno svjetsko srebro zlatnoga sjaja.

Njegov benefit uvidjet će generacije koje tek dolaze.

Kako u nogometnom, tako i u svakom drugom smislu...

Svaka vam čast!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Podrška »vatreima« sa sjevera Bačke

Iz Ivković šora

Sređivanje...

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Jevo, ja već jedared dospio malo odaniti. Priradilo se kako se priradilo, pridalo se a valjdar će kogod kadgod platit i našu muku. Ta šta ima čovik i pitat? Ta dašta neg da se ni sad ne zna cina žita, nisu se ovi prikupci još izdogovarali koliko će nas odrit, šta kast. Od našeg posla već godinama nema hasne, moraćemo mi malo pridat zemlju i josag varošanima, mislim ovima što side u foteljama i samo gataje kako će njima bit dobro, a nas paore ko šiša. Al svemu će dugačkim izać kraj samo i nama lagano izlazi kraj. Neg, niki dan ja se latio, doduše malkoc mi bilo i sramota već, kad ide svit pa pogleda u avliju a kod mene samo taka strv, pa ajd idem pospremat. Zaradio se pa krenio kad sam se već zauko spremi i stari svinjak, dobro se oznojio, susto, pa ko velim sam sebi: idem malkoc odaniti. Kako sam sio, a što god me počelo svrbiti da me Bog sačuva. Češem se kugod nepro, av šta je sad? Kad ono buve! Jeste, čeljadi. Nemojte se čudit, prave one male kad godašnje buve što kad i stisneš noktima sve puknu. A jee, pa nisam već čuo da ima buva digod ode u Ivković šoru već dvajst godina. Ta šta da vam kažem! Sve sam se niki i obradovo da su buve priživile sva ova naša silna trovanja i eto opet se grizu. Kad sam izdivanio ovoj mojoj, kazla mi da se oma zaprašim buvačom i da joj ne ulazim u salaš s buvama. E, doveće, ako Bog da i ova moja rđava limuzina tila upalit, idem lipo u varoš gledat utakmicu. Ne pamtim kad sam već gledao utakmicu s tako tušta svita kugod što će se doveće okupit u našim »Bunjevačkom kolu«. Mislim se nako u ona vrmena kad sam bio dite, svi smo išli u zadružni dom u selu gledat televiziju, bilo je dva sata programa i jedan kanal. Počelo je s pismama, pa su bile visti i na kraju nika šaljiva emisija i gotovo. Sad ima televizija u svakom već mistu, već se bojim da će se jedared kad upalim televiziju oglasit s »Dobro več, čeljadi, jevo da čujete najnovije visti iz naše televizije Štrocin salaš«, toliko ti već ima studija. Vidim u novinama se divanilo i o bunjevačkom jeziku. Niki bi ga tili opravit da bude niki zvaničan. Ha-ha-ha, baš smo se nasmijali Josu, Pere i ja, ode pod mojim orom. Ta moš mislit: zvaničit. A kod nas u Kujundžić šoru sasvim divane drukčije od oni u Francičkovom šoru, a o Tavankutu, Đurđinu, Bajmaku i okolo da ni ne divanimo. Manite se, čeljadi, komendije. Ta Bunjevci imaju svoj jezik od pantivika, rvacki, a ovaj što mi divanimo med sobom i po sokaku nije jezik, Bože, to je govor, dijalekt, a tog ima svaka grupa čeljadi. Koliko bi to bilo zvanični jezika. Ha, sitio sam se škole i moro sam se smijati sam sebi. Meni jezici opšte nisu išli, ama opšte. Nisam mogao naučit dvi-tri riči ni zapamtiti, a kad se ova naša nesrićna država raspala ja posto što ono kažu poliglota. Odjedared divanim jedno četiri-pet zvanični jezika. Veli mi Josu kroz smij: »Jeto, moj rodo, ti taki učan i jezičav čovik a na kraju te izgrizle buve, ha-ha, buve ne biraje«. Tako smo se i razišli. Ajd zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Ni fudbal više ni što bijo

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva fudbal voljijo još o dičji dana. Otranijo se u ne naše ve-like države. Onda dica nisu znala za nikake fudbalčke škole, samo za fudbalovanje na skaku, po pravu i busenja. Skoro svi se fudbalovali bosu. Razdijeli bi se, pa jedni bili u majičica jal košulji-ca, drugi goli do pojasa. I svi se zvali ko veliki, ni za koje navijali. Vaj bijo Lamza, naj Vukas, treći, ope, Šekularac, četvrti Jusufi. Svako za nikoga navijo, niko ni ni pomišljao da za nji navija zoto što ti bili o vi jal o ni. Da se pitalo bilo koje dite zašto navija zovoga jal zono-ga, ne bi znalo kazat, jal bi kazalo samo kratko, zoto što ji voljim, a da se dalje pitalo zašto ji volji, to bi bijo i kraj divana. Bać Iva tako o mali nogu bijo Dinamovac, kum Tuna navijo za Zvezdu, Pava za Ajduka, a drugi Iva bijo Partizanovac. A ka bi cigrala reprezentacija njeve velike države, jal možda kojigod o vi za koje navijali, jal kaki drugi iz države protiv kaki strancki, svi bi se zagrlili i zajedno navijali. Taki navijači i ostali, sve do današnji dana. I njevi dade navijali za iste. I učili ji da se između sebe poštivu, da se brog fodbala nikada ne svađu, ne tuču i ne vriđu jedni druge, a ka se naskaku fudbaluju, da ni što izgubu, uvijek pružu ruke i čestitu nima što zadobili. Trajalo to tako, al ne zadugo. Ka su već sazrili i zamomčili se, stalo se zakuva-vat, prvo međ popama, pa međ navijačima. Ka su postali kućevni ljudi, na svitlo dana izašli i vladari, š njima i cile bulumente. Na velika država se raspala i stvorilo se nekoliko mali, a ako bi danas kogagod u malo daljemu svitu i pitali, ne bi vam zno kazat ni koliko, ni kako se zovu. Vrimena sve gorja, navijači u svima tima državama sve bisniji. I ne naviju oni toliko za svoje, koliko protiv ni drugi, najviše protiv komšiluka. Evo, vi poslidnji misec dana fodbala do mile volje. Na jednomu mistu se okupilo sve što u fudbalu vridi, pa se otećavalo da se vidi ko će o nji bit prvi. Bać Iva puno srce dragosti. U srcu dvi reprezentacije, o države u koje je i o države čiji je, a obadve se oteća-vu. Ka se fudbaluju protiv kogagod trećega, jednako dršće i za jedne i za druge. Najviše mu zabolilo ka ispali vi o države u koje je, koliko za njima žalijo, toliko bijo i bisan na nji. Ko da se fudbalovali svako za se. A kanda se i jidili manje neg on. Ostali mu makar ni iz države čiji je. Obradovo se ka došo kum Tuna ko njega gledat kako se vi o države čiji je fudbaluju sonima iz države di se cigralo. Veli saće donet bocu katarke, pa ćedu zajedno navijat ko kadgoda. Nasicko malo i šunke i kobasice, veli kvečeri će uživat, vada se bola kadgoda može malo i zanemarit. I do kraj njegovi zadobili. Skočijo sa stolca, al ga oma malo i štrećnilo u srcu. Onda istom vidijo da kum Tuna sidi ko pokisnit. Naljo mu još bukaricu katarke. »E, moj kume, saće vaj naš poludit, svima nam naložijo da moramo navijat protiv vi što zadobi-li. Ko zna šta će sad ispast o svega?«, veli kum Tuna, polako se digne, pogne glavu i otkoraca doma. Ni Taksa vaj put ni za njim zalajo.

NARODNE POSLOVICE

- Svugdje je dobro, al' kod kuće najbolje.
- Gdje je puno riječi, malo je rada.
- Skladna braća dvore grade, a neskladna i stare razgrađuju.
- Teško žabu u vodu natjerati.

VICEVI, ŠALE...

Hrabrost je kada dođeš kući usred noći pošteno pijan, žena te čeka s metlom u ruci, a ti je upitaš: Čistiš ili se spremaš negdje odletjeti.

Razgovaraju dva prijatelja:

- Nisam svojoj supruzi već tjeđan dana rekao niti jednu riječ.
- Kako je to moguće? – upita prijatelj.
- Pa... nisam je htio prekidati.

- Halo, je li to savjetovalište za alkoholičare?
- Da, izvolite?
- Jel' ide led u vinjak?

Došao otac kod liječnika i kaže mu:

- Doktore, ja mom sinu ne mogu nikako objasniti da je ra-kija štetna, pa ako biste mi mogli nekako pomoći...

Liječnik kaže ocu:

- Nema problema, samo dovedite sina.

Tako i bude, uzme liječnik jednu čašu rakije i jednu čašu u kojoj je bila voda... Ubaci po jednu glistu u svaku čašu... Ova u vodi se migolji, a ova druga u rakiji je istog momenta uginula...

I pita liječnik sina:

- Što si zaključio iz ovoga?

Sin odgovara:

- Tko pije rakiju, nema gliste!

DJEČJI BISERI

- Tko je doktor nauka? – On ti ne kaže da otvoriš usta i kažeš »aaaa«, nego samo on priča.
- Leptir je kukac iz porodice helikoptera.
- Meni ne treba sirup za kašalj, ja mogu i bez njega kašljati.

FOTO KUTAK

Maščom kruva

**PETAK
20.7.2018.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Oridinalski perpetuum mobile
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton
14:50 Zaronite s nama: otok Mljet
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:43 TV Kalendar
17:15 HAK - promet info
17:16 I to je Hrvatska:
17:30 turizam.hrt
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Jobs, američki film
22:15 Preljub
23:15 Dnevnik 3
23:36 Vijesti iz kulture
23:52 Zločinački umovi
00:37 Umorstva u Midsomeru
02:12 Stranac, američki film
04:02 Skica za portret
04:17 Klinika Schwarzwald
05:02 Spone ljubavi

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:30 Lein kutak: Slani mafini
07:36 TV vrtić: Golf
08:02 Tip i Tipi, crtana serija
08:08 Priče iz prašume
08:19 Vedranovi velikani: Marieta Kragić
08:30 Pustolovine mede Paddingtona
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajki, crtana serija
10:00 Kronike Matta Hattera
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
10:55 Kratki dokumentarni film
11:00 Raj za dame, serija
11:55 Dan očeva, američki film

13:35 Ljubav je vječna radost, film
15:30 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima
17:15 Tenis, ATP Umag - prijenos 1. meča
20:05 Nogomet - SP 2018.: Najbolji golovi
20:25 Barcelona EP u vaterpolu: Hrvatska - Grčka
21:50 Festival dalmatinskih klapa
23:15 Prljavi posao, serija
00:30 Sunce, more i muljaže
01:00 Tenis, ATP Umag
02:30 Pripravnik
03:30 Graham Norton i gosti
04:15 Bitange i princeze
04:45 Noćni glazbeni program - spotovi

**SUBOTA
21.7.2018.**

5:48 TV Kalendar
06:00 Klasika mundi
07:15 Union Pacific, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Čuvari neba
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Novi susjedi
14:10 Prizma, multinacionalni magazin

15:00 Rodendanska želja, film
16:25 Kratki dokumentarni film
16:30 Financijalac
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Manjinski mozaik: Palčava šiša
17:42 Lijepom našom: Garčin
19:47 Tema dana
20:05 Bridget Jones: Na rubu pameti
21:55 G.I. Jane, američki film
00:00 Dnevnik 3
00:22 Vijesti iz kulture
00:37 Murjak, film
02:22 Union Pacific, film

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:01 Pjesmice i brojalice
07:22 Zvonko u zemlji igračaka, crtana serija
07:30 Lein kutak: Slani mafini
07:36 TV vrtić: Golf
08:08 Priče iz prašume
08:19 Vedranovi velikani: Marieta Kragić
08:30 Pustolovine mede Paddingtona
08:55 Miffy
09:00 Pripovjedač bajki
10:55 Kratki dokumentarni film
11:00 Raj za dame
11:55 Dan očeva, film
13:35 Ljubav je vječna radost, film
15:05 Škola kuhanja Marthe Stewart
15:30 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima
17:15 Tenis, ATP Umag - prijenos 1. meča
20:05 Nogomet - SP 2018.: Najbolji golovi
20:25 Barcelona EP u vaterpolu: Hrvatska - Grčka
21:50 Festival dalmatinskih klapa
23:15 Prljavi posao, serija
00:05 Sunce, more i muljaže

**NEDJELJA
22.7.2018.**

05:55 Lijepom našom: Garčin
07:14 TV Kalendar
07:30 Julije Cezar, film
09:28 Pozitivno
09:58 Zagreb: Misa
11:30 Biblija
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:20 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Park Gorongorosa
16:35 Sigurno u prometu
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Financijalac
19:00 Dnevnik 2
20:05 Hrvatski velikani
21:05 Sin, serija
22:00 Priča o Bogu s Morganom Freemanom

22:55 Dnevnik 3
23:10 Sportske vijesti
23:18 Vijesti iz kulture
23:32 Julije Cezar, film
01:27 Nedjeljom u dva
02:22 Veliko nasljedstvo, film

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
09:00 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:25 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija za djecu
09:45 Luka i prijatelji
10:15 Poirot
11:05 Poirot
12:05 Veličanstveni kolači Fione Cairns, dokumentarna serija
12:55 Cesarica - hit godine
12:58 Veterinarske priče, dokumentarna serija
13:23 Cesarica - hit godine
13:30 Najdraži učenik, američki film
15:27 Cesarica - hit godine
15:35 Viktorija
16:45 Ludi rimski carevi, dokumentarna serija
17:15 Duh u močvari, hrvatski film
18:45 Cesarica - hit godine
18:50 Ivan Zak, snimka koncerta
20:05 Tenis, ATP Umag - prijenos finala
22:20 Igre moći
23:05 Pripravnik
00:05 Graham Norton i gosti

**PONEDJELJAK
23.7.2018.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 65+: Izbori
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi, telenovela
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
14:45 Reprizni program
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info

17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u Midsomeru
02:37 Skica za portret

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
07:00 Juhuhu
08:02 Priče iz prašume
08:22 Vedranovi velikani: Marko Babaja
08:55 Miffy, crtana serija
10:00 Kronike Matta Hattera
10:30 U drugom svijetu
10:35 Juhuhu
11:50 Ludi konj, film
13:35 Primalja - između života i smrti, film
15:10 Škola kuhanja Marthe Stewart
15:35 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:20 TV Bingo
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Planinski prijetoj, dokumentarna serija
21:00 Uloži na favorita, film
22:35 Stimulans, američki film
00:15 Bitange i princeze
00:45 Graham Norton i gosti
04:50 Noćni glazbeni program - glazbene emisije
5:05 Škola kuhanja Marthe Stewart

**UTORAK
24.7.2018.**

06:40 TV Kalendar
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Lijepa vaša: Šuma Trzezbora, dokumentarna serija

11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noć
14:45 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
14:50 Zaronite s nama:
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 Sigurno u prometu - rekonstrukcija
17:25 Kazalište u kući, humoristična serija
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:55 Dnevnik 3
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Umorstva u Midsomeru

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
07:05 Simfolije, crtana serija
07:20 Juhuhu
07:35 TV vrtić: Slikovnica
08:02 Zoološki prilaz broj 64,
08:09 Priče iz prašume
08:30 Pustolovine mede
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajk
09:55 Kronike Matta Hattera
10:20 U drugom svijetu, serija za mlade
10:50 Raj za dame, serija
11:40 Istjerivači duhova, američki film

13:25 Moj sin, francuski film
15:35 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
18:55 kratki dokumentarni film
19:02 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Operacija zlatna groznica: Rijeka i jezera
21:00 Michael, film
22:45 Povjerenje, film
00:30 Bitange i princeze
01:00 Graham Norton i gosti

SRIJEDA 25.7.2018.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Gradionica vrtova: Vrtić
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći
14:45 Bonton:
14:50 Zaronite s nama:
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:16 Bonton:
17:25 Kazalište u kući,

humoristična serija
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi
01:02 Klinika Schwarzwald
01:47 Reprizni program
05:12 Dr. Oz
05:57 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
05:50 Regionalni dnevnik
07:05 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i ptičica pletu
07:36 TV vrtić: Šišmiš
07:47 Priče iz prašume
08:13 Volim životinje
08:30 Pustolovine mede
08:55 Miffy, crtana serija
09:00 Pripovjedač bajki
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
10:25 U drugom svijetu, serija za mlade
10:55 Raj za dame, serija
11:55 Michael, američki film
13:40 Neobičan posjet policijskog inspektora, film
15:10 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
15:35 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima

18:55 kratki dokumentarni film
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Obitelj slonova i ja, dokumentarni film
21:00 Djevojka, američki film
22:35 Blackthorn, film
00:20 Bitange i princeze
00:50 Graham Norton i gosti

ČETVRTAK 26.7.2018.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Klinika Schwarzwald
11:10 Balade šetanih kola
11:42 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:23 Spone ljubavi, telenovela
13:10 Dr. Oz
14:00 Kraljica noći, telenovela
14:45 Reprizni program
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Reprizni program
16:43 TV Kalendar
17:15 HAK - promet info
17:16 Reprizni program
17:25 Kazalište u kući, humoristična serija
18:00 Zaronite s nama
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Raj za dame, serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Počivali u miru
22:55 Dnevnik 3
23:16 Vijesti iz kulture
23:32 Motel Bates
00:17 Zločinački umovi

01:02 Klinika Schwarzwald
01:47 Reprizni program
05:12 Dr. Oz
05:57 Spone ljubavi, telenovela

5:50 Regionalni dnevnik
07:04 Dječji planet, dokumentarna serija
07:08 Juhuhu
08:13 EBU drama: Ljepota zajednice, Egipat
08:30 Pustolovine mede Paddingtona
08:55 Miffy
09:00 Pripovjedač bajki
09:30 Cvjetkov rasadnik
10:00 Kronike Matta Hattera
11:00 Raj za dame, serija
11:50 Vruća sedla, američki film
13:20 Kratki dokumentarni film
13:30 Zamjenik Djeda Božićnjaka, film
15:00 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
15:25 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Mamutica
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:02 Vlak dinosaura
20:05 Obitelj slonova i ja, dokumentarni film
21:00 Hvala što pušite, američki film
22:35 Aung San Suu Kyi: istinita priča, film
00:50 Bitange i princeze
01:20 Graham Norton i gosti
02:05 Noćni glazbeni program spotovi

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Baš kako smo i planirali

Sve češće se događa da meteorolozi najavljuju crveni alarm, a još češće da ljudi kada čuju najavljenу prognozu otkazuju sve zakazano i biraju ušuškan dan u domu. E pa kod mene to baš i nije tako. Odavno sam počela prkositi svim najavama i upornim kišama. Priznajem, ne bude mi drago i ne dočekam najavu s ushićenjem jer, da se razumijemo, volim sunce, volim ljeto i draže mi je da me miluje topli zrak, nego pljusak ali kad prihvatimo da na vrijeme ne možemo utjecati sad kad smo sve ozone oštetili, planet zagadili i donijeli ove klimatske promjene, morat ćemo ih prihvatiti i nastojati biti što bolji prema planetu. I za to vrijeme uživati u kišnim danima.

Plan za crveni dan

Imam tu sreću da ljudi s kojima se družim imaju sličnu narav i jaku volju kada su izleti u prirodu u pitanju. Nema šanse da nam planove pomute loša volja, nedostatak novca ili nečeg trećeg, a kamoli crveni alarm koji je najavljen za jedini dan koji je svima odgovarao. Da prijeđem na stvar. Zakazali smo kajak avanturu, i to Dunavom i to dugu, pa još premještanje u rukavac, pa prolaz kroz mali rit, pa svega je tu bilo u planu. U redu, sada vam je jasno zašto je ova avantura toliko mamila i tjerala da se oglušimo o upozorenja.

Uzbuđenje na razini, dva prijatelja, prijateljica, pas i ja, dva kajaka dvosjeda, boca vode, plastika puna lubenice jer je curama voćni dan, dosta fotoopreme i mi smo bili spremni. Nitko od nas nije imao veliko iskustvo u veslanju Dunavom, a to je priznat ćete drugačije od kanalskih vožnji. No, svi smo znali u što se upuštamo i rijeka i šuma su nas zvali. Kao što smo planirali, kajake smo uba-

cili u Dunav kod Bezdana, točnije malo prije mosta 54. divizije koji vodi do Batine i tog graničnog prijelaza između Hrvatske i Srbije. Brzo smo se namjestili i krenuli. E da, obećano vrijeme crvenog alarma je za sada bilo pod kontrolom i Sunce nam je pravilo društvo. Ok, rano je. Avantura je krenula, a mi s njom.

Malo o ugođajima

Nevjerojatna je priroda koja nas okružuje i nevjerojatni su osjećaji koji vas preplavljaju dok veslate Dunavom uz samu šumu i ne-taknute dijelove prirode. Trenutak koji se tada događa mogao bi se nazvati čovjek i priroda u punom sjaju. Sada je idealan trenutak da čaroliju prekine kiša. Baš kao što se i nama dogodilo. Niotkuda se pojavio sivi oblak i počela je sitna kiša. Nekom magijom smo mi njoj ne bježeći pobjegli, a taj bijeg je bila još jedna od čarolija. Super je kada vam na pola kajaka pada kiša, a na drugoj polovici ni traga od nje. Vijali smo se s njom nekih pola sata i uspjeli prije nje stići na čarobni otok. Tko je čitao taj davni rekord s terena koji smo o njemu pisali, zna o čemu pričam. Za one koji ipak ne znaju samo napominjemo da je to otok usred Dunava, s kilometarskim plažama kada se Dunav malo povuče. Maldivi usred Vojvodine. Dunav ovog puta nije otkrio mnogo od pješčane plaže, ali nam je dao dovoljno da se lijepo iskrčamo na otok i napravimo pauzu za lubenicu. Definitvno, bez pretjerivanja, na ovakvim mjestima svaka aktivnost koju radite ima divnu dimenziju. Nastavili smo dalje. Sljedeća destinacija je bilo vikend naselje Vagoni kod Apatina gdje ćemo istovariti kajake i prenijeti ih u Dunavski rukavac. Upravo je ovo mjesto ulaska u vikend naselje još jedna destinacija koju bi valjalo čekirati. Veslati između stabala. Nikad ljepše veslanje za mene. A onda iskrčavanje. E da, prije ulaska je bio takav pljusak da je vidljivost bila veoma smanjena. Konačno i malo kiše u crvenom alarmu. Kiša je padala za desetku ali smo mi uživali za dvije desetke. Put do rukavca je išao kroz šumu i onda nam se dogodio neočekivani upad u pravi raj labudova. Bio je to sam kraj Dunavskog rukavca koji nikada do sada nismo dotakli. Tridesetak labudova je uživalo u svom mjestu. I pustilo nas da prođemo kroz taj mali raj. Hvala im na tome. I da, sunce je ovdje već uvelike pržilo i preuzelo crveni alarm kiši. Zbog ovakvih dana bi dani trebali početi trajati duže.

Zapravo, što meni kiša može, što mi može što mi smije? Neka pokisnem i budem mokra kao miš, eto to je, to je sve. Malo šale za kraj uz pozdrav i nadu da ćete i vi prkositi svom otporu prema kiši i pokisnuti jedan svoj dan.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže «Hrvatska riječ» svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU «Hrvatska riječ»,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Takmičenje risara 2018.

